

ÁLLAMI FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNY
UNGVÁRI NEMZETI EGYETEM
UKRÁN-MAGYAR OKTATÁSI-TUDOMÁNYOS INTÉZET
MAGYAR FILOLÓGIAI TANSZÉK

Nagy Natália

Feladatok szövegtanból

**Módszertani segédeszköz az elsőéves mester fokozatú
magyar nyelv és irodalom szakos hallgatói részére**

Ungvár

2023

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра угорської філології

Нодь Наталія Йосипівна

Завдання з угорської мови
(текстологія)

Навчально-методичний посібник для студентів освітньої програми «Угорська мова і література (мова навчання фахових дисциплін – угорська)» предметної спеціальності 014.026 Середня освіта. Мова та зарубіжна література (угорська)

Ужгород – 2023

УДК 811.511.141'35(076.5)
Т16

Рецензенти:

Берта Е.Т. кандидат філологічних наук, доцент

Дерке М.Ж., кандидат філологічних наук, доцент

Навчально-методичний посібник призначений для освоєння матеріалу, для проведення практичних занять із текстології. Кожен із розділів включає завдання для роботи студента.

Додаток включає тести з текстології.

Література є орієнтиром для науково-дослідної роботи студента.

Методичний посібник для студентів освітньої програми «Угорська мова і література (мова навчання фахових дисциплін – угорська)» предметної спеціальності 014.026 Середня освіта. Мова та література (Угорська мова і література) / Уклад. Н. Нодь. Ужгород: ПП «АУТДОР-ШАРК», 2023. 166 с.

Рекомендовано до друку на засіданні Науково-методичної комісії Українсько-угорського навчально-наукового інституту (протокол № 2 від 27 червня 2023 р.).

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради Українсько-угорського навчально-наукового інституту (протокол № 10 від 30 червня 2023 р.).

© Нодь Наталія, 2023

TARTALOM

A SZÖVEG.....	4
A SZÖVEGÉRTÉSHEZ SZÜKSÉGES NYELVI ÉS NYELVEN KÍVÜLI TÉNYEZŐK.....	13
A KOHÉZIÓ: JELENTÉSBELI KAPCSOLÓELEMENK A SZÖVEGBEN.....	18
A KONNEXIÓ: NYELVTANI KAPCSOLÓELEMENK A SZÖVEGBEN	32
A SZÖVEG MAKRO- ÉS MIKROSZERKEZETE.....	47
SZÖVEGTÍPUSOK	53
KOMPLEX FELADATOK.....	72
FELADATSOROK A TUDÁSSZINT FELMÉRÉSÉHEZ.....	97
A KÖTELEZŐ ÉS AJÁNLOTT SZAKIRODALOM JEGYZÉKE.....	160

A SZÖVEG

1. Értelmezze a szövegtan és a jelentéstan szavakat; mikkel foglalkozhatnak ezek a tudományterületek?

<https://leironyelvtan.weebly.com/szoumlvegtanipragmatikai-feladatok.html>

**2. Milyen körülmények között találkozhat a következő szövegekkel?
Határozza meg az ön által választott kommunikációs helyzetek tényezőit!**

Gyermekektől elzárva tartandó!

Száraz, hűvös helyen tartandó!

Átlagos, névleges tartalom: 38 gyufaszál

Kedves levélírónk! Az ügyvédnő a beérkezés sorrendjében igyekszik válaszolni a levelekre, ezért türelmüket kérjük. Ha a levélben nem teljesen egyértelműen van leírva a kérdéses eset, akkor a megfelelő információk hiányában nem tud érdemi választ adni. Köszönjük megértését.

A Pannoniai Julianus néven is ismert ellencsászár, Sabinus Julianus egyik érméje, aki a 3. század végén Pannoniából kiinduló lázadást szított Carinus császár ellen, néhány hónap alatt szétverte a felkelőket, a trónkövetelőket pedig kivégeztette.

BALRA: Az Erzsébet híd pesti hídfőjének alapozási munkálatai során előkerült, a 4. század második felében készült tiszti sisak.

Jelentkezzen Ön is!

Következő képzésünk november 6-án indul.

A részletekért keresse fel irodánkat!

Pincében, tetőtérben éghető anyagot csak olyan mennyiségben és olyan módon lehet tárolni, hogy az a környezetére veszélyt ne jelentsen, és a tető megközelíthető legyen. A tárolási mód tegye lehetővé a szükség szerinti eltávolítást!

https://www.nkp.hu/tankonyv/magyar_nyelv_10/lecke_01_002

3. Szöveg(-e)? Olvassák el az alábbi mondatokat! Mi a fő különbség a két mondathalmaz között? Melyik alkot szöveget? Miért?

Egy nyelvcsalád közös őst korábbi szóval *ősnyelvnek*, mai terminussal inkább *alapnyelvnek* vagy *protonyelvnek* nevezzük. Magyarországon őshonos a rákosi vipera. William Shakespeare az angol nyelvű drámaírás egyik legnagyobb alakja. 1973. április 3-án a Motorola mérnöke indította az első hívást a mobilnak nevezett telefonról.

Az angol nyelvterületen Micimackó Winnie-the-Pooh néven ismert. A Micimackó nevet a történet fordítója, Karinthy Frigyes alkotta meg, ugyanis az eredeti név lefordíthatatlan volt, mivel egy medvebocs és egy hattyú nevének a kombinációja. Winnie egy londoni állatkertben élő feketemedve neve volt az 1920-as években. Pooh egy hattyú neve volt, ahogyan ezt A.A. Milne „Amikor még kicsik voltunk” című könyvében olvashatjuk.

<file:///C:/Users/J/Desktop/Methodicskák%202020/szövegtan/szc3b6vegtani-feladatok.pdf>

4. Rakja sorrendbe a mondatokat, hogy szöveget kapjon!

Egy most induló rádióadásról hallhattuk a következő mondatot: Így azonban ez nem sikerülhetett neki. A tájékoztató további részéből kiderült, hogy az illető a szöveg és a zene arányáról kívánt tájékoztatást adni. A próza szónak nem szinonimája a szöveg, hiszen a próza olyan beszéd vagy írás, amely nem vers; a szöveg pedig a nyelvi megformált mondanivalónak egységet alkotó egésze. Gondolom, a kedves olvasó rögtön észrevette, mi volt itt a szóhasználati hiba. A műsor anyagának ötven százaléka próza, vagyis szöveg.

5. Mi adja a következők szövegszerúségét?

A) FELELJ, HA VAGY Szélfútta levél a világ. De hol az ág? De Ki az ág?

B) Valami van a levegőben, valami, ami éjjel összerak. Van valami a levegőben, valami ami reggel szétszed 2X

Kettőkor elindulni, na még mit nem Háromkor elindulni, na még mit nem
Négykor ma elindulni, na még mit nem nélküled elindulni, na még mit nem. 2X

C) Borsos nyeremények Horváth Rozival! Kedves Fogyasztóim! A Horváth Rozi fűszerekkel most nemcsak kedvenc ételeit ízesítheti meg, hanem segítségükkel boldog nyertes is lehet! Küldjön vissza 6 darab terméknevet bármelyik Horváth Rozi fekete bors, fehér bors vagy kömény csomagolásáról! Az első 1000 visszaküldő 1 rúd PICK SZALÁMIT nyer! Ráadásul minden résztvevő sorsoláson vesz részt, ahol 10 darab, egyenként 50.000 Ft értékű KERAVILL VÁSÁRLÁSI UTALVÁNY talál gazdára! Cím: Horváth Rozi konyhája, Budapest, 1957. Beküldési határidő: 1997. június 6. A nyerteseket levélben értesítjük. Sok sikert kíván Önnek Horváth Rozi!
HORVÁTH ROZI KONYHÁJA AZ ÍZEK KORONÁJA

D) Már nem volt fiatal, de még elég jól bírta magát; ismerték és félték a nádas lakói, de még azon túl is, közelben-távolban, minden négylábú lény. Látása nem romlott, s ha ezerméteres magasságból kiszemelte zsákmányát, úgy csapott le rá, mint egy kalapács, mely egyetlen ütéssel veri be a szöveget. És így, viruló korában, ereje teljében, két lassú szárnycsapás között egyszer csak megállt a szíve. De nem mertek előbújni sem a nyulak, sem az ürgék, sem a környező falvak baromfiai, mert ő ott lebegett ezer méter magasban, kiterjesztett szárnyával, fenyegető mozdulatlanságban túlélve a halált még két vagy három perccel, míg el nem állt a szél.

E) Nagy horderejű bejelentés várható csütörtökön Washingtonban a gravitációs hullámok kutatásának legújabb eredményeiről – írja az MTI. Egyesek szerint komoly áttörést jelentő felfedezésről lehet szó; úgy gondolják, sikerült közvetlen bizonyítékot

találtak az Albert Einstein által száz éve megjósolt jelenségre. A sajtótájékoztatón elhangzottakról a Magyar Tudományos Akadémia is hivatalos bejelentést tesz.

Milyen hullám? Einstein általános relativitáselméletében előrevetítette, hogy amikor nagy objektumok, például fekete lyukak vagy összeomlott csillagok ütköznek, gyorsulnak az űrben, akkor hullámfodrok áramlanak kifelé a térben és az időben: ezeket a hullámokat nevezik gravitációs hullámoknak. A gravitációs hullámok létezését Albert Einstein 1916-ban jósolta meg, ám közvetlenül kimutatni még nem sikerült senkinek. Felfedezésük révén megfigyelhetővé válnának eddig megfigyelhetetlen jelenségek, mint például két fekete lyuk összeolvadása. A gravitációs hullámok kutatásának fejleményeiről az amerikai National Science Foundation, a Kaliforniai Műszaki Egyetem (Caltech), a Massachusettsi Műszaki Egyetem (MIT) és a LIGO (lézer interferométeres gravitációshullám-vizsgáló obszervatórium) Tudományos Együttműködés tagjai számolnak be közép-európai idő szerint csütörtök délután. A világsajtóban már a bejelentés hírét is felkapták. Az izgalom tovább fokozódott, amikor januárban Lawrence Krauss amerikai elméleti fizikus a Twitteren azt írta, úgy tudja, közvetlen bizonyítékot találhattak a gravitációs hullámok létezésére, és már el is bírálták az ezzel foglalkozó tanulmányt. (Krauss nem vesz részt a kutatásban.) A tudósok évtizedek óta keresik a gravitációs hullámokat, de eddig csak közvetett bizonyítékot találtak. A tér fodrozódása nagyon kicsi, ezért a hullámokat igen nehéz kimutatni. A folyamatosan fejlesztett LIGO-val amerikai kutatók közvetlen bizonyítékokat keresnek. A LIGO detektorait a Caltech és az MIT kutatói azért építették, hogy a Földet elérő gravitációs hullámok rezgéseit észleljék. A detektorok közül az egyik a Louisiana állambeli Livingstonban, a másik a Washington állambeli Hanfordban van. Az adatokat nemzetközi összefogásban értékelik, az együttműködésben magyar csoport is részt vesz.

F) A bolond a saját fejével, a bölcs a te fejeddel ítél rólad.

G) Igazán jóllakni az ebéd emlékével lehet.

H) A hidrogéngáz igen gyúlékony, oxigénnel keveredve vízzé ég el. Ezt hívjuk durranógáznak, amikor a hidrogén és az oxigén aránya 2:1. Hogyan lehet hidrogéngázt előállítani? Kémiaórán általában cinket reagáltatnak sósavval. De ugyanezt alumíniummal is megtehetjük, csak akkor némi réz-gálicot is jó ha hozzáadunk mert akkor hamarabb és hevesebben indul be a reakció. Ha a keletkezett gázhoz égő gyújtópálcát viszünk, akkor begyullad nagy hanghátás közepette, ez a durranógáz. Meg lehet azt is csinálni, ami látványosabb is, hogy a keletkezett hidrogént egy felfordított, alján kifűrt műanyagpohárba vezetjük, miközben befogjuk a lyukat. Várunk egy kis ideig, aztán a lyukhoz téve az égő gyújtópálcát a pohár körülbelül 0,5-2 méter magasba repül. A hidrogén égésekor felszabaduló energia mól-onként: 286 kJ.

I) ÉRDEKESSÉG 1 liter vízhez kb. 111g hidrogén és 888g oxigén kell. I)
Hozzávalók

1 kg őzgerinc, 10 dkg szalonna, 5 dkg zsír, 1 kávésk. liszt, 1 dl tejföl, étolaj, 1 ek. ecetben eltett tárkonylevél, só, törött bors, 2 dkg vaj

Elkészítés

A megtisztított őzgerincet szalonnával megtűzdeljük, megsózzuk, megborsozzuk, és étolajjal megkenve egy fél óráig állni hagyjuk. Ezután tepsibe tesszük, forró zsírral leöntjük, és a sütőben rozsdavörösre sütjük, közben olajjal kengetjük, hogy ki ne száradjon. Ezután a húst a vágódeszkán a csontjáról óvatosan lefejtjük, négy szeletbe vágjuk, és visszarakjuk a csontra. Az ecetes tárkonyt a vajban megpároljuk, beletesszük a pecsenye zsírjába, meghintjük liszttel, föleresztjük kevés vízzel - vagy borral - és a tejföllel. Jól felforraljuk. A húst tálra rakjuk, és a mártással leöntve tálaljuk. Kis burgonyagombócokat vagy burgonyafánkot adjunk hozzá.

J) ÉJSZAKA Alszik a szív és alszik a szívben az aggodalom, alszik a pókháló közelében a légy a falon; csönd van a házban, az éber egér se kapargál, alszik a kert, a faág, a fatörzsben a harkály, kasban a méh, rózsában a rózsabogár, alszik a pergő

búzaszemekben a nyár, alszik a holdban a láng, hideg érem az égen; fölkel az ősz és lopni lopakszik az éjben.

K) Parti Nagy Lajos DALLSZÖVEG

Zsákkal ha tükröt borítok elébed, s zizzen az arcod: nem te vagy s nem én. Ha lehajolsz a foncsorhoz, cseréphez, egy habzó ég van mélyén és tején.

Hát mi tartoznék, mondd, a szövegéhez, s mi dallamához zúzott üvegén? Guggolj közel, de akárhonnán nézzed, nincs egyrészt látvány s másrészt a fény.

A dallam nem változtat szövegén, külön sem ez, sem az nem posztulálja, darált egész, mi, úgymond, költemény, és nincsen honnan kétrét nézni rá, ha egy test az ég s a zizgő örlemény, dallam s szöveg precíz tükördarája.

L) A reggelek! A villamos reggelei! A villamos csöngetett. Csöppet se sürgetően. Inkább kedvesen, türelmesen. Kicsit elnézően. Jó, jó, azért nem kell így rohanni. De ő rohant. Iskolatáskáját a hóna alá szorítva nyargalt a villamos felé. Fél kézzel a lecsúszott harisnyáját rángatta. Megvár! Meg kell, hogy várjon! Felugrott a lépcsőre. Egy pillanatra lehunyta a szemét. Nem jutok fel! Egyszerűen lehetetlen! A könyvek mind kipotyognak. Könyvek és füzetek a síneken. De akkor már fent volt. Orrát az üveghez nyomta. Visszanézett a sínekre. Az üres sínekre. Beült egy sarokba. A lábát lógázta. Még az iskoláról is elfeledkezett. Mindenről. Nem volt más, csak ez a derűs reggel a villamos csilingelésével.

6. Szöveg-e a következő két mondat? Válaszát indokolja!

Veronika olvasni tanult. Korán kell ma felkelnem. A forint árfolyama emelkedett. Huszonhárom. Esett az eső. Karácsonyra egy könyvet és egy pulóvert kérek.

a) Válasz: _____

b) Indoklás: _____

An-tan-té-nusz, szó-ra-ka-té-nusz, Szó-ra-ka ti-ki-ta-ka, bi-lin-ba-lan-busz.

c) Válasz: _____

d) Indoklás: _____

file:///C:/Users/J/Desktop/Metodicskák%202020/szövegtan/Szovegtani_ismerete
k.pdf

7. Mit jelent a következő szöveg? Nézzen utána az interneten!

TAF LHBP 071100Z 0712/0812 VRB03KT CAVOK TEMPO 0712/0718
07007KT=

- a. Milyen ismeretekre van szükség, hogy megértse?
- b. Találjon ki egy olyan beszédhelyzetet, amelyben szerepelhet ez a szöveg!
- c. Határozza meg az ön által választott kommunikációs helyzet tényezőit!

8. Találjon ki egy olyan jelenetet, amelyben a következő mondatok szöveggé válhatnak!

Mi ez a türelmetlenség?

Most inkább elköszönnék.

Mégis hogy gondolták?

Jobb lenne az asztalt a sarokba tenni.

9. Beszéljék meg, hogyan szokták általában érteni az emberek azt, hogy egy szöveg koherens!

10. Olvassa fel többféleképpen a következő rövid szöveget! Döntse el, változott-e a szövegjelentés a különféle hangsúlyozással, hanglejtéssel!

„És akkor, mint a villám (egy lassú villám), belém hasított a megoldás. A villám

fényénél a világ számomra legszebb, legvarázsosabb mértani alakzatát pillantottam meg, egy speciális téglalapot, vonalakkal, zölddel, igen, egy futballpályát.” (Esterházy Péter: Utazás a tizenhatos mélyére, részlet)

11. Húzza alá a szóhangsúllyal rendelkező szót a következő mondatokban, majd olvassa fel a szövegrészletet!

„Mert, aki hiszi, amit nem tud: bolond. És aki olyat tagad, amit nem ismer: szintén bolond.” (Weöres Sándor: Íme, a sebzett föld éneke, részlet)

12. Döntse el, hogyan változna az első mondat hangsúlyozása, ha a mondat így hangozna! Mely szavak kapnának mondathangsúlyt?

Habár már február 15-én útnak indult (gondos életrajzírója, a kitűnő Ferenczi számítása szerint), azonban csupán március 3-án vagy 4-én érkezhetett Pestre

13. Olvassa fel a következő szöveget játékos és komoly hanghordozással! Döntse el, melyik esetben érte el a szöveg jelentését!

„Egyik nap úgy folyt, mint a másik. Koldult és koplalt a fiú. A vén banyának gondja volt reá, Hogy el ne hízzék valahogy szegényke.” (Petőfi: Az apostol)

14. Olvassa el a következő szövegrészletet! Határozzátok meg, mit jelölnek a részlet írásjelei!

„– Így volt... De ma már nemigen! Nézze meg egyszer a rendelést! Az orvosi rendelőt! Ha a gyerek megvágja a lábát, vagy valami tövis megvérzi egy kicsit, az anyja már viszi az orvoshoz... azelőtt? Ha már félrebeszélte – akkor ha vitték! Most aztán tele van a váró annyi néppel, hogy ember legyen, aki győzi... – Kár, hogy egyedül van ez az orvos... – Nagyon rendes ember! Fiatalba, mai fiatalba illet – tisztelet a kivételnek – ritkán látni. Pedig ugyebár Pestről jött, pesti fiú, és mégis, mintha itt született volna.” (Sántha Ferenc: Húsz óra, részlet)

http://maximkiado.hu/pub/item_attach/1019/1152.pdf

A SZÖVEGÉRTÉSHEZ SZÜKSÉGES NYELVI ÉS NYELVEN KÍVÜLI TÉNYEZŐK

1. Olvassa el az alábbi szituációk párbeszédeit! Mire gondolhatnak a beszélők?

Egy tanteremben néhány diák tölti a szünetét. Az ablakok nyitva vannak.

A: Nagyon hideg van!

B: Egy pillanat, csak leírom még ezt a mondatot!

Az általános iskolás kisfiú ellenőrzőjét mutatja édesapjának.

A: Ez már a harmadik a héten!

B: Legközelebb tényleg készülök!

2. Találjon ki szituációkat az adott mondatokhoz!

Már megint elkéstél!

Mikor tanulsz már meg végre főzni?

Fúj

3. Olvassa el a történetet, és találja ki, hogy ki mesélheti el kinek a napját. Igyekezzen az összes lehetséges mesélő-hallgató kombinációt kiötölni, és húzza alá, hogy melyik szavakból, kifejezésekből gondolt erre.

a. Szia! Képzeld, mi történt ma velem! Nyelvtanból dolgozatot írtunk volna ez első órában. Tegnap délután le is ültem, és befejeztem a tananyagot, nem volt semmi gáz. Gondoltam, megérdemlek egy kis gépezést pihenésképpen. De az egyik pillanatban még nyolc óra volt, és nekikezdtem a játéknak, a következőben pedig már

hajnali egyre járt. Gyorsan lefeküdtem, de másnap reggel hatkor még olyan fáradt voltam, hogy nem ébredtem fel az ébresztőmre. Kilenckor riadtam fel, de addigra persze már késő volt. Hiába rohantam be a suliba az első busszal, a dogát már lekéstem. Most magyarázhatom meg a dolgot a Tanárnőnek.’

b. Ha megvan, hogy egy átlagos, természetes helyzetben ki lenne a mesélő és ki a hallgató, akkor most csavarjatok egyet a dolgon! Próbáljátok kitalálni a lehető leghumorosabb és leglehetősebb helyzetet, amelyben ez a sztori elhangozhat.

c. Segítsetek kicsit a pórul járt mesélőnknek: írjátok meg helyette, hogyan magyarázza meg a Tanárnőnek a dolgozatról való hiányzását. Ha készen vagytok, hasonlítsátok össze a szövegeteket az eredeti történettel. Ugyanolyan részletesen mondanátok el a történeteket? Mindent elmondanátok, vagy esetleg elhallgatnátok pár kellemetlen részletet, netán szépítenétek is itt-ott a történeteket? Hogyan függnék össze a megfigyeléseitek Grice társalgási maximáival? Miket érdemes kerülnötök, hogy ne sértsétek meg az egyes maximákat a Tanárnővel szemben?

(Grice 4 társalgási maximája:

mennyiség – csak annyit mondj, amennyit feltétlenül szükséges

minőség –ne állítsd valótlan

viszony maximája – légy releváns, a tárgyhoz tartozó dologról beszélj

modor – légy udvarias, légy érthető, stb.)

4. Állapítsa meg, hogy miről szól a szöveg, kik a szereplők és milyen következtetéseket tud levonni a viszonyukról! Vonatkoztasson el attól, hogy ismeri a történetet!

Harry belenézett Sirius Black halványan fénylő szemébe – az volt a beesett arc egyetlen olyan része, ami az élet jeleit mutatta. Személyesen még soha nem találkozott vámpírral, de képen többet is látott már a sötét varázslatok kivédése órán, s a viaszsárga bőrű Black azokra emlékeztette.

– Undok egy pofa, mi? – szólalt meg Stan, miután végig Harryt figyelte, amíg az

olvasott.

– Tizenhárom embert gyilkolt meg? – Harry visszaadta az újságlapot Stannek. – Egyetlen átokkal? – Bezony – bólintott Stan. – Fényes nappal, a nyílt utcán. Volt is nagy balhé miatta, igaz, Ern?

– Ühüm – felelte a sofőr sötéten.

Stan szembefordult Harryvel, és karját keresztbe fonta a szék támláján.

– Black komálta T'odkit, de frankón! – szólt. ← 30 ←

– Micsoda?! Voldemortot?!

Stannek még a szeplői is elfehéredtek, Ern akkorát rántott a kormányon, hogy egy egész parasztháznak kellett félreugrania a busz útjából.

– Te meg vagy hibbanva? – fakadt ki Stan. – Mér' mondtad ki a Nevet?

– Bocsánat – hebegte Harry. – Bocsánat... elfelejtettem...

– Elfelejtette! – sápítozott Stan. – Jesszusom, mindjár' szívbajt kapok...

– Szóval... szóval Black Tudodki szövetségese volt? – ismételte bocsánatkérően Harry.

– Aha – nyögte Stan a mellkasát masszírozva. – Igen, az volt.

Aszongyák, jó haverok voltak...

<https://leironyelvtan.weebly.com/szoumlvegtanipragmatikai-feladatok.html>

5. Fogalmazza meg, milyen bennfoglalást tartalmaznak az alábbi párbeszéddek!

– Ki kell találjam, mi legyen az ebéd szombaton.

– A hamburgert nagyon szeretem.

– Kifogyott a benzin.

– Van egy benzinkút nem messze innen.

– Nem sikerült jól a dolgozat.

– Egész hétvégén fociztál.

6. Találjon ki olyan helyzeteket, amelyekben a szereplők előfeltevése eltér, és ebből félreértés adódik!

7. Írjon olyan megnyilatkozásokat, amelyet dicséretnek szánnak, de az előfeltevése mégsem az! Például: *Jaj, de megszépültél!*

8. Gondolja végig, az írott vagy az élőszóbeli kommunikáció kényelmesebb-e az ön számára! Indokolja meg, miért! (Mondjon legalább három indokot!)

9. Milyen intertextusokat alkalmazott a héten?

10. Hogyan jellemzik Petőfi költeményét? Gyűjtsön példákat az intertextualitásra a szövegből! Petőfi mint hazajáró lélek

A Szeptember végén százhatvanadik születésnapjára – I. rész

„Romantikus a halál? Szereti a szép verseket?

Eszébe jut szeptember végén a »Szeptember végén«?» – Garaczi László

Kezdjük két közkeletű és közhelyszerű állításnak előzetes leszögezésével: a *Szeptember végén* a magyar irodalomnak egyik méltán legismertebb, híresen és hírhedten legszebb verse – ugyanakkor az egyik legproblematisabb verse is: még a legrajongóbb hangnemben írott méltatásoknak és elemzéseknek is mindig megcsuklik valahol a hangjuk, s a legmelegebb dicséret is tartalmazza mindig a mentegetésnek legalább árnyalatát (vagy legalábbis a lehetséges s egyébként ismert korholásnak a visszautasítását). Hogy csak két régebbi, nagyszabású vélekedést idézzünk fel: Márai Sándor, miközben úgy beszél a versről, mint a magyar költészet legmagasabb csúcsáról, nagyon határozott különbséget tesz a vers első két, valamint harmadik versszak között, s úgy véli, hogy míg a vers elejének ihlete szinte isteni jelleget ölt („Ez a vers közel száz éve él. Zenéjétől andalodik minden nemzedék, amely magyarul ért. Egy ember, délután, a koltói kastély egyik szobájában papírra vetett néhány sort, s a világirodalom gazdagabb egy remekművel, az emberi fajta gazdagabb az életérzés harmonikus és tökéletes kifejezésével...”), addig a harmadik versszakban egy átlagos biedermeier költő konvencionális tehetsége nyilatkozik csak meg, persze kétségtelen ügyességgel („Pontosan olyan ez a jelenet, mint ahogy széplelkű vidéki kisasszonyok abban az időben az Életképek divatos költőjét elképzelhetik, »alkotás« közben, amint a Múza csókjának pírjával homlokán – verset

ír a sírba hervadt Etelkához...”; továbbá: „a harmadik versszak nincs ugyanabból az anyagból, mint az első kettő, a befejező sorokat nem hatja át az áram, mint az előző sorokat: a titokzatos égi üzenet, melynek ő csak tolmácsolója volt, az első két versszakban tökéletes kifejezést kapott, de a befejező sorokat már csak ő írta, a költő...”)

Ugyanebben a korban viszont a Máraihoz sokban hasonló nézeteket képviselő Kosztolányi Dezső, ha nem is emel semmiféle kifogást a verssel szemben, fenséges dicséretei során kötelességének érzi, hogy a lappangó, hol nyíltan, hol elhallgatva jelen lévő kifogásokat – ha nem is kifejtve, nem is reflexíve – visszautasítsa; az első két versszak részletes és beleérző elemzése után egyszerűen bejelenti, hogy nincs igazuk azoknak, akik bárminő nehezteléssel élnek: „A harmadik szakban hirtelen egy temetői kép rémlik föl a hitvesről, aki özvegyi fátyolát elveti. Akadtak olyanok, akik megütköztek ezen a Matthison-féle régies-regényes-érzelmes jeleneten. Nincs igazuk. Ez a látomány gyors váratlanságával szervesen kapcsolódik belé a költemény örökkévaló zenéjébe, mely még utolsó sorával, a végzetesen rácsapó utolsó anapesztusával is a fő tételt hangsúlyozza, az elmúlást, míg maga a szöveg, mintegy ellentmondva neki, az el nem múló hűséget emlegeti.”

(Margócsy István: Petőfi mint hazajáró lélek. In: *Beszélő*, 12 [2007], 11.)

A KOHÉZIÓ: JELENTÉSBELI KAPCSOLÓELEMEK A SZÖVEGBEN

1. Gyűjtse ki az alábbi szövegből az izotópokat!

„Madárhatározó mobilalkalmazást készített a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) és a Farkaskölykök Ifjúsági Egyesület.

Magyarország első, ilyen jellegű alkalmazása a hazánkban előforduló 157 leggyakoribb madárfaj terepi azonosításához nyújt segítséget 269 színes illusztrációval, 203 madárhanggal és részletes fajleírásokkal.

Az applikáció egyaránt fut Android és iOS rendszereken. Az alkalmazás azoknak készült, akik kezdő madarászként egy állandóan kéznél lévő határozó segítségével még egyszerűbben szeretnék megtudni, hogy milyen madarat láttak a kertben – írja az MME.

Az okostelefonos alkalmazásban a madarak alakjának, színének és élőhelyének megadását követően választhatja ki a felhasználó a lehetséges fajokat – a program már egyetlen szűrési feltétellel is működik.

Az egyes fajok adatlapján a határozást Kókay Szabolcs madárfestő színes grafikái, rövid fajleírás és a madár hangja segíti. Megtalálható itt emellett a madár latin és angol neve, rendszertani besorolása és természetvédelmi értéke is.

Az adatlapról internetes kapcsolattal tovább lehet lépni az MME honlapjára, ahol többet is meg lehet tudni az adott fajról. Az alkalmazás a határozó mellett a memóriában szereplő összes madarat bemutató madárlexikon és fajfelismerő játék funkcióval is rendelkezik.

Sőt, a jelenleg is zajló fejlesztéseknek köszönhetően a felhasználók április végétől az MME Madáratlasz Programjához (MAP) is csatlakozhatnak megfigyelési adataik feltöltésével.”

(Forrás: www.ma.hu/itmania.hu)

2. Találjon ki hatásos címeket a szövegnek úgy, hogy a hír a következő helyeken fog megjelenni!

internetes hírportál

természettudományos ismeretterjesztő magazin

3. Mutassa be az alábbi idézet segítségével a szöveg téma-réma váltakozását!

Sass Flóra (Finnián, Mária, Barbara, lady Baker) (1842–1916)

Felfedező, Afrika-kutató. Az isztambuli rabszolgapiacról az angol arisztokrácia felső köreibbe került lány a Nílus egyik eredőjének társfelfedezője. Sass Flóra és férje, Samuel Baker felfedezőcsapata 1861. április 15-én indult a Nílus forrásának felderítésére egy saját költségen felszerelt expedícióval. 1864. március 14-én jutottak el az Albert-tóhoz, melyre ők bukkantak rá, és kereszteltek el Viktória királynő elhunyt férjéről. Az Albert-Nyanza-tóban megtalálták a Nílus második forráságát. Sass Flóra emléke sokáig fennmaradt a Nílus menti bennszülöttek körében. »Myaduenak«, azaz »Hajnalcsillagnak« nevezték el, és a gyarmati tisztviselők még negyedszázaddal később is hallottak róla szóló történeteket.” (Álmok álmodói – Világra szóló magyarok.

Szerk.: Szegő György – Eleőd Ákos – Götz Eszter. II. kötet, Millenáris KHT, Budapest, 2002. 221.)

4. Foglalja össze három mondatban a szöveg lényegét!

5. Gyűjtsön híreket a nyomtatott sajtóból és az internetről! Állapítsa meg, hogy ezek a szövegek megfelelnek-e a hír műfajának!

6. Vizsgálja meg a jelentésbeli kapcsolóelemek szempontjából a híreket! Jelölje a szövegben az izotópokat, valamint a téma-réma tagolódást!

A könyvek arra készítetnek, hogy használjuk a fantáziánkat – a film készen adja elénk, amit látnunk kell. Azok megdolgoztatják a képzeletünket, ez inkább csak az érzékszerveinket aktiválja. Bekapcsolja látásunkat, hallásunkat, míg az olvasás arra készítet, hogy magunk vetítsük magunk elé a képsort. A nyomtatott betű éppen ezért

nagyobb aktivitást idéz elő, míg a celluloidszalag képsora passzívabb befogadást is megenged. Ha felütjük egy kötet lapjait, hosszabban bele kell merülnünk, míg a mai, vizuális kor termékei másfél óra alatt be is fejezik, amit el akartak mesélni. Amaz hetekig velünk van a metróban, a fotelben, elalvás előtt az ágyunkban, emez akár még aznap átenged minket a következő sztorinak, következő alkotásnak. Kétségtelen ugyanakkor, hogy a mozi több érzékszervünkre hat, és teljesebb élményt ad, mint a nyomtatott kiadványok. Jobban felkavar a zenével, az érzéki benyomással, míg amazok meg inkább talán az értelmünket mozgósítják.

No de mire jó mindez, akár az egyik, akár a másik információhordozót nézzük? Ment-e – kérdezhetjük Vörösmartyval – a könyvek által a világ elébb? És persze megkérdezhetjük ugyanezt a filmek kapcsán is. Vagy csak szórakoztatnak a fekete betűs fehér lapok? Kikapcsolódni segítenek? És csupán az idő kellemes eltöltésére szolgál a Lumière fivérek találmánya? Ez is csak léhaság lenne?

Az olvasók nyilván tiltakoznak, és a mozijárók se nagyon bólogatnának. Mert hiszen – mondják a könyv szerelmesei – már a kódexek is többet jelentettek ennél: a műveltség átadását. És azt is hozzátennék: ma sem váltak feleslegessé a régi fóliánsok utódai! A filmrajongók meg még tovább mennének: talán nem ez a médium fog a könyv helyébe lépni maholnap akár az oktatás területén is? És azt is megkérdeznék, vajon Babits is a léha szórakozást dicsérte, amikor a mozgókép csodájáról írt Mozgófénykép című versében?

És alighanem mindkét tábornak igaza lenne: Gutenberg híveinek is, meg Hollywood elkötelezettjeinek is. Hisz a nyomdatermékek éppúgy előrevitték civilizációnkat, mint az operatőri remeklések. Ja, hogy Don Quijote a sok olvasmányától bolondult meg? Hogy Bovaryné a sok szerelmes regénytől ringatta magát tökéletesen fals illúziókba? Ezek csak az életmentő gyógyszer elkerülhetetlen mellékhatásai, legyintenek minden bizonnyal az örök betűfalók és a vászonra-képernyőre meredők egyaránt.

7. Az olvasott szöveg mindvégig a könyvről és a filmről beszél, de mondatról mondatra izotópokkal helyettesíti a két szót. Szinonimával, körülírással,

toldalékkal, névmással utal vissza a két összehasonlított dologra, és teszi egyértelművé, hogy mikor melyikről fogalmaz meg állításokat. Keresse meg a szövegben található nyelvi eszközöket, és csoportosítsa a tanult szempontok alapján!

8. Mi teszi egyértelművé az egyes visszautalásokat? Vegye sorra az itt kiemelt példákat, állapítsa meg, a filmre vagy a könyvre utalnak-e. Fogalmazza meg, miért egyértelmű az utalásuk itt, ebben a szövegkörnyezetben!

bekapcsolja látásunkat

amaz – emez

a nyomtatott betű

jobban felkavar

a celluloidszalag

9. Miért, milyen kapcsolat révén utal Gutenberg neve a könyvre, a Lumière fivéreké a filmre?

10. A szöveg számos érvet hoz föl a könyv mellett. Gyűjtsön további érveket, amelyek ennek értékesebb voltát igazolják! Utána gyűjtsön a film elsőbbsége melletti további érveket is!

11. Ok-okozati összefüggések. Olvassa el a mondatokat! Mondjon minden mondatához egy-egy okot, hogy miért történhetett!

(Pl. Dávid ma ünneplő ruhában ment iskolába. Lehetséges okok: ünnepély lesz az iskolában, vagy délután színházba mennek az osztállyal.)

A kutya hangosan ugatott.

Marci ma nem ment iskolába.

Holnap kórházba megyek.

Hajni visszament az ebédlőbe.

12. Képes beszéd. Olvassa el az alábbi mondatokat! Melyik betűvel jelzett mondat jelentése azonos a kiemelt mondatéval? Karikázza be a megfelelő betűt!

Ha valaki mindenáron szellemes akar lenni, könnyen elveti a súlykot.

- A) Aki fél a szellemektől, nehezekekkel védekezik.
- B) Nem ajánlatos mások rovására tréfálkozni.
- C) Mikor valaki erőlködik, hogy másokat megnevettessen, túlzásokba eshet.

A kisgyerek úgy ordított, mintha nyúzták volna.

- A) Bántották a kisgyereket, ezért hangosan sírt.
- B) A kisgyerek segítségért kiáltott, mert meg akarták nyúzni.
- C) A kisgyerek olyan hangosan kiabált, mintha valaki bántotta volna.

A vitéz még sokáig érezte szájában a vereség keserű ízét.

- A) A vitéz sokáig el volt keseredve a vereség miatt.
- B) A vitéz valami keserű ételt evett, és sokáig érezte az ízét.
- C) Aki veszít, mindig szomorú.

13. Mondatok közötti kapcsolat felismerése (kötőszóválasztás). A zárójelbe tett kötőszavak közül válassza ki a legmegfelelőbbet. Választását indokolja meg!

Mikor az Úristen a világot teremtette, akkor a macska ette a szilvát, a kutya a gombát. (ezért, és, de) Később a macska erősen beleunt a szilvába. (és, ezért, ugyanis) Megy a kutyához, s mondja: – Komám, cseréljünk!

14. Az alapgondolat kiválasztása. Melyik mondat fejezi ki a bekezdés alapgondolatát? Karikázza be a betűjelét!

A régi korok emberei falvaikat, városaikat, gabonatóbláikat, betakarított termésüket éjjel és nappal tűzőrökkel vigyáztatták. A falusi, városi tűzőrök nappal és éjszaka is ügyeltek. A templomtoronyból vagy a külön erre a célra épített tűztoronyból lesték az alvó házakat. Ha valahol felröppenni látták a „vörös kakast”, félrevert harangokkal, vasdarabok kongatásával riasztották a lakókat, és zászlóval jelezték, milyen irányban van a tűz.

- A) A tűzőrök félreverték a harangot, ha valahol tűz volt.
- B) Régen éjjel-nappal tűzőrök őrködtek, s jelezték, ha tűz ütött ki valahol.
- C) A tűzőrök magas templomtoronyból vagy tűztoronyból figyelték a vidéket.

15. Fejezze be a megkezdett mondatokat! Beszéljék meg, mi a különbség az egyes folytatások között! Mitől függnek ezek a különbségek?

András sokat készült a vizsgára, mert...

András sokat készült a vizsgára, ezért...

András sokat készült a vizsgára, de...

16. Kapcsolóelemek keresése. Olvassa el az alábbi mondatokat! Karikázza be és kösse össze azokat a szavakat, amelyek összekapcsolják őket!

Az elefánt nagyon ügyesen használja az ormányát. Egy pénzdarabot is fel tud vele venni a földről.

Norbi kikászálódott az ágyból, és indult a fürdőszobába mosakodni. Ott találta a hűgát, aki éppen fogat mosott. Norbi elkérte tőle a fogkrémet.

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény ember. Volt neki egy kis háza, s hozzá kicsi kertje. Olyan gyönyörű rózsák termettek abban, hogy aki látta, megcsodálta.

17.Olvassa el a következő szövegrészletet, keresse ki a kapcsolóelemeket!

A magas hegyek tetejét örök hó borítja. A hó ott még nyáron sem olvad el, hanem csak összetömörödik, és olyan kemény jég lesz belőle, mint a csont. Ezért csonthónak is nevezik. A csonthó aztán lassan elindul a hegyoldalon. Ezek a lefelé araszoló jégfolyók, a gleccserek alig néhány centiméternyit csúsznak lefelé naponta.

file:///C:/Users/J/Desktop/Methodicskák%202020/szövegtan/Microsoft%20Word%20-%20AlsoszovertGYTB.pdf

18. Jelölje a következő szöveg mondatainak aktuális tagolását! Egy vonallal húzza alá a témát, két vonallal pedig a rémát!

Volt egyszer egy fiú. A fiút Krisztiánnak hívták. Krisztiánnak volt egy kék biciklije. A bicikli lánc az egyik túra során leesett. Krisztián szerelte vissza a láncot a kerékpárjára. A művelet után a fiú eldöntötte, hogy autószerelő lesz.

file:///C:/Users/J/Desktop/Methodicskák%202020/szövegtan/Szovegtani_ismeretek.pdf

19.Jelölje aláhúzással a témákat az alábbi szövegben!

A raktárt lebontotta, és iskolát emelt a helyére. Ez egy olyan iskola volt, amelybe bárki járhatott.

Olyanok is jöhettek, akik délelőtt dolgoztak. Aki délelőtt nem ért rá, délután beszaladt. A délutáni órákat úgy tették, hogy mindenki beérjen. És ők be is értek.

file:///C:/Users/J/Desktop/Methodicskák%202020/szövegtan/temazaro_Magyar%20nyelv_10_I_A_csop.pdf

20. Nevezzen meg a jelentésbeli kapcsolat eszközei közül két típust, amelybe az alábbi szövegben található elemek besorolhatók!

Gasztronómiai kalandozások

Ahány táj, annyi fajta konyhaművészet: egy-egy országon belül is nagyon sokféle ízzel ismerkedhet meg az utazó. Aki elindul világot látni, kellemes gasztronómiai kalandozásban lehet része.

Szokásaink persze változók. Van, aki a kedvenc rántott húst és a paprikás csirkét a világért sem cserélné fel más étellel, az ínyencek viszont különös örömmel kóstolgatják a számukra ismeretlen ételeket. A különböző igényeket figyelembe véve a nagyobb vendéglők, szállodai éttermek a világ legtöbb országában tartanak nemzetközi étlapot. A kiskocsmák, családi vendéglők általában helyi specialitásokkal vonzzák magukhoz a vendégeket. Ezekben egyszerűbb körülmények között, jó hangulatban lehet megismerkedni a vidék valódi jellegzetes ételeivel, italaival.

(Világszám, részlet)

<https://www.sulinet.hu/tovabban/felveteli/2001/25het/magyar/nyelvtan/nyelv25.html>

20. Keresse ki a szövegrészlet réma-részeit!

A XVIII-XIX. század jeles költője és festője, Kisfaludy Károly a Kisfaludy Társaság névadója, korának egyik legünnepeltebb szerzője. Kortársa, Katona József mellett őt is a magyar dráma megalapítói közé sorolhatjuk; munkásságuk előtt a színpadi művek még nem terjedtek el Magyarországon. 23 éves korában írja meg első drámáját, A tatárok Magyarországon címmel, amelynek előadásai hatalmas népszerűségnek örvendtek, hírnevet hozva a fiatal költőnek. Így lett utolsó éveinek munkája, a Csalódások, az egyik legkiemelkedőbb darabja.

21. Gyűjtsön címeket minden címtípushoz! Milyen címet adna a következő kis hírnek?

Zárás előtt néhány órával látogatói csúcsot döntött a XX. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál: a csütörtökön kezdődött könyves mustrát vasárnap délután három

óraig több mint 63 ezren keresték fel

http://maximkiado.hu/pub/item_attach/1019/1152.pdf

22. Nevezzen meg olyan témákat, amelyekbe beilleszthető a következő szöveg! Milyen újságokban, rovatokban tudná elképzelni ezt a szöveget? (Forrás: Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet)

Baja városának egyik nevezetessége Jelky András földgömbön lépegető tarisznyás, pörgekalapos szobra, amely 1936 óta áll a napjainkban már a nevét is viselő téren. De miért is állít egy város szobrot – Medgyessy Ferenc alkotását a Miskolczy Ferenc készítette földgömbön – egy 275 évvel ezelőtt született szabólegénynek? Valószínűleg azért, mert Jelky nem csak egyszerű szabólegény, hanem – bár sokszor akaratán kívül – több földrészen megforduló, világjáró katona, kalózkodó és kannibálok foglya, rabszolga, vitorlakészítő matróz, hajótörött s végül dúsgazdag távol-keleti ültetvényes, a holland király udvari tanácsosa és utazó diplomatája is volt. Kalandos sorsa miatt a 16 és 45 éves kora közt eltelt években tanult mesterségét ritkán gyakorolhatta.

Írjon egy azonos jelentésmezővel rendelkező szöveget a megadott szavak mindegyikének felhasználásával! tanulás, iskola, felnőtté válás, család, csoport, szocializáció, segítség, kultúra, szakmák, műveltség, társadalom

23. Értelmezze a szöveg jelentéstani kapcsolóelemeit! Mely szövegrészek kifogásolhatók logikailag, tartalmilag?

A 16 kötetes sorozat átfogó képet ad a Földünkön hajdan virágzó, mára letűnt civilizációk misztikus világából. A legfrissebb kutatási eredményeken alapuló, érdekesnek nem mondható leírások és lebilincselő színes illusztrációk segítségével feltárul ön előtt, hogyan éltek a mai ember ősei a Föld különböző pontjain. Fedezze fel az inkák és az egyiptomiak titkait, Mezopotámia rejtett kincseit, ismerje meg a varázslatos görög és kínai kultúra értékeit, a mai Perzsia lenyűgöző világát!

- a) Van szövegindító mondat?
- b) Van szövegzáró mondat?
- c) Tartalmi-logikai viszonyok:

d) Kulcsszavak:

e) Cím:

f) Szöveget rontó részek:

24. Összekeveredett két cikk (tag)mondatállománya. Az írásoknak címet adva rakja sorrendbe a (tag)mondatokat! Írja le tartalmi-logikai sorrendjüket! Indokolja címválasztását!

1. A biodiverzitás megőrzésének fontossága jóval több, 2. amelyek a magas színvonalú mesterségbeli ismereteket és a tiszta kifejezőmódot állították elé mintaként. 3. Gondoljunk csak azokra a gyógyszerekre, 4. és ha ennek megállításában nem járunk sikerrel, 5. ahol először 31 éves korában járt, 6. A hétgyermekes, cseh származású családban született Klimt a bécsi Osztrák Császári és Királyi Iparművészeti Iskolában tanult, 7. de tíz évvel később is volt kiállítása Budapesten. 8. Klimt korai művei megalkotásakor szigorúan ragaszkodott a művészettörténeti képzés során megismert mintákhoz és példaképekhez, 9. mint üres szlogen: napi ötven faj hal ki a Földön, 10. amelyek jóvoltából étel kerülhet asztalunkra. 11. Ennek fontosságára hívta fel a figyelmet május 22-én már Magyarországon is a Geo Action Day. 12. Munkáit korán megismerhette Budapest is, 13. melyeket a természettől kapunk, 14. annak beláthatatlan következményei lehetnek. 15. vagy a beporzó fajokra, 16. öccsei is ide jártak.

a) I. címe:

b) sorrend:

c) II. címe:

d) sorrend:

25. Ábrázolja a mondat téma- és rémarészeit, például nyilakkal szemléltetve!

„Hetvenéves koromban megkért egy fiatalember, hogy mondanék egy nagy és bölcs aforizmát: mondanék egy egyetemes nyilatkozatot, melyben világnézetemet egybefoglalom.”

(Karinthy Frigyes: Minden másképp van, részlet)

26. Fogalmazza meg egy mondatban a szöveg témarészei ismétlődésének okát!

„GYULA BÁCSI letelepszik mellém. Aggyisten, öcsém. CSEKÉLYSÉGEM. Alászolgája, Gyula bácsi. GYULA BÁCSI. Bácsi, bácsi, eszedtokja bácsi. Hát hiszen tudom, hogy vén vagyok, nem tetőled tudtam meg, de azért nem kell az embernek mindig eszébe juttatni. CSEKÉLYSÉGEM. Ugyan, Gyula bácsi, dehogy is öreg Gyula bácsi. Fiatalabb Gyula bácsi, mint sok fiatalember, Gyula bácsi. GYULA BÁCSI. Hát –, ami azt illeti. Tartom magam úgy – ahogy. CSEKÉLYSÉGEM. Bizony. – Hát – szokott-e még írogatni, Gyula bácsi? GYULA BÁCSI. No, no. Már úgy gondolod persze, hogy ilyen vén csont létemre, ami vagyok, tudom-e még forgatni a tollat... Mi?! CSEKÉLYSÉGEM. Ugyan, Gyula bácsi, dehogy is vén csont Gyula bácsi. Gyula bácsi olyan jó színben van, mint egy húszesztendős fiatal leány, Gyula bácsi.”

(Karinthy Frigyes: Gyula bácsi, részlet) A témarészek ismétlésének oka:

27. Írja le értelmezve a rémarészeket! Gyula bácsi nem akarja, hogy a korára figyelmeztessék;

28. Keresse meg és húzza alá a szövegrészlet mellérendelő kötőszavas konnektorait! Beszéljétek meg, hogy a ha elem mellérendelő kötőszónak számít-e! „A test tehetetlen önmagával, azaz magától semmire sem képes. hogy helyéből elmozduljon, vagy hogy mozgásában megálljon, ahhoz mindig valami erőre van szüksége. Ezért ha hegyről futunk lefelé, erőt kell kifejtenünk, hogy megállhassunk; ha nagyobbakat akarunk ugrani, az átugrandó tárgynak neki iramlunk. Ha a vasúti vonatot meg akarják állítani, nemcsak a gőzt kell elzárni, hanem még fékezni is kell, vagyis a kerekek járását súrlódással megnehezíteni. Ha a kocsit hirtelen elindul, hátraesünk, ha egyszerre megáll, előre bukunk.” (Váncza Mihály: Természettan és a csillagászat elemei, 1902)

29. Határozza meg a típusoknak megfelelő címeket! Írjatok további egy-egy

címet minden címtípushoz!

- a) Fekete István: Bogáncs
- b) Sütő András: Anyám könnyű álmat ígér
- c) La Fontaine: A tücsök és a hangya
- d) Petőfi Sándor: Egy gondolat bánt engemet...
- e) Sylvester János: A magyar nípnek
- f) A nyelv enciklopédiája
- g) József Attila: Óda
- i) [Ó, kegyes szűz Mária...]
- j) Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem

http://maximkiado.hu/pub/item_attach/1019/1152.pdf

40. Van-e különbség az alábbi mondatok jelentése között?

- a. Péter elment a boltba.

Péter ment el a boltba.

- b. Jó lenne egy egész tortát egyszerre megenni!

Jó lenne egy egész tortát enni meg egyszerre!

Jó lenne egyszerre enni meg egy egész tortát!

41. Kövesse végig a téma-réma viszonyát a következő szövegrészleten!

Magyarázza meg a névelőkkel való összefüggésüket!

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy király, és ennek a királynak egyetlenegy fia. Mikor ez a fiú megszületett, a király egy üvegpalotát épített, s a gyermeket egy dajkával együtt abba a palotába költöztette. Nem volt szabad a palotába belépni senkinek. A király azt akarta, hogy a fia, míg nagy legénnyé nem serdül, ne lásson semmiféle emberi lelket a dajkán kívül.

https://www.tankonyvkatalogus.hu/pdf/FI-501011001_1__teljes.pdf

42. Állapítsa meg, hogy a szövegrészletek névmása vagy névmásai az utalás melyik típusába tartoznak!

– Nézd csak – állt meg hirtelen a lány –, ott az a ház, amelyről nagypapa mesélt. Arról volt szó, hogy moziba megyünk.

Azt mondtam a gyerekeknek, hogy nekik kell etetniük a macskát
Biciklit kaptam a születésnapomra. Ez volt az év legjobb napja

Egy ekkora fűróra volna szükségem. Ezt akarom, itt a kirakatban, mert sosem láttam még szebbet.

Péter észrevette Laurát. Felállt, és odasietett hozzá
Ha még egyszer kibabrász velem, akkorát kapsz, hogy leesik a fejed!
Kati vigasztalni próbált. Ő volt a leghűségesebb barátnőm
Vanda meglátta az osztálytársait. Azok odamentek hozzá
Péter és Pál nem volt ott. Ők akkor már rég hetedhét határon túl jártak
Nézd a kedvenc festményemet! Soha nem adom el ezt a csodás műalkotást.

Péter egy éjszaka felmászott a tűzlétrán, és megszöktette Évát. Elvitte egy kis, tengerparti kápolnába, ahol régi cimborája, a pap, nyomban össze is adta őket. Így esett Éva férjhez menetele

Sárgát szeretnék. Ez a kedvenc színem
Vanda észrevette a társaságot. Ő is nyomban csatlakozott
Végre beválogatták az expedícióba. Erről álmodott régóta
Végre megkaptam Az ezeregy éjszaka meséit. Ez a legkedvesebb könyvem
Péter észrevette Laurát. Az felállt, és sietve távozott.

https://www.nkp.hu/tankonyv/magyar_nyelv_10/lecke_01_007

43. Olvassa el figyelmesen a következő mondatot!

A SZÖVEGBEN MEGTALÁLHATÓ LINEÁRIS KOHÉZIÓS ESZKÖZ VAGY JELENTÉSBELI, VAGY GRAMMATIKAI KAPCSOLÓELEM.

44. Karikázza be azoknak a betűjelét, amelyek előfordulhatnak a fenti állítás alapján, és húzza át azokat, amelyek nem!

A) Egy lineáris kohéziós eszköz jelentésbeli és grammatikai kapcsolóelem.

B) Egy lineáris kohéziós eszköz nem jelentésbeli, hanem grammatikai kapcsolóelem.

C) Egy lineáris kohéziós eszköz jelentésbeli és nem grammatikai kapcsolóelem.

D) Egy lineáris kohéziós eszköz nem jelentésbeli és nem grammatikai kapcsolóelem.

file:///C:/Users/J/Desktop/Metodicskák%202020/szövegtan/Mat_B_12_magyar_diák.

pdf

A KONNEXIÓ: NYELVTANI KAPCSOLÓELEMELK A SZÖVEGBEN

1. Írja le az összes lehetséges kötőszóval az alábbi tagmondatokat!

Magyarázza meg az így létrejött mondatok közötti jelentésbeli különbséget!

Szakad az eső – beázik a csizmám.

Nem tetszett a film – rossz kedvem van.

2. Keresse meg az alábbi szövegben a nyelvtani kapcsolóelemeket!

Marsha Ivins, a NASA veterán űrhajósa Az űrkutatás múltja, jelene és jövője címmel tartott előadást a témában a BME-n. Az űrhajósnő elmesélte a Nemzetközi Űrállomáson szerzett tapasztalatait is. Kiemelte, hogy az ISS-en lényegében nincs a dolgoknak súlya, se fent, se lent – irányérzékünk csődöt mond. A mindennapi életről elmondta, hogy például az italos tasakokban valójában por van, ezt töltik fel vízzel. Egy adagolóberendezéssel juthatnak hozzá a vízhez, amit szívószálhoz hasonló csővel kell áttölteni a megfelelő ételbe vagy italporba, hogy az fogyasztható legyen. Az ISS-en nincs hűtő, se sütő, csak egy melegítő berendezés. Az élelmiszereket még a Földön tartósítják, így nincs is szükség tartós hűtésükre.

„Az oroszok nem pepecselnek annyit, mint az amerikaiak, mindenféle vákuumcsomagolás helyett konzervekben viszik az ételt a fedélzetre. Sokan pálcikával esznek, mert a súlytalanságban nagy, vagy akár folyékony dolgokat, például kávékat is könnyedén meg lehet tartani velük.”

(Forrás: www.index.hu)

3. Képzeld el, hogy egy olyan riportot kell készítenie, amelyben az utca emberét kérdezi arról, hogy mit tud március 15-éről! Találjon ki a témában egy jelenetet úgy, hogy szerepeljen benne legalább egy személyre, helyre, tárgyra és fogalomra utaló deixis!

4. Van-e különbség az alábbi mondatok jelentése között?

a. Péter elment a boltba.

b. Péter ment el a boltba.

- a. Jó lenne egy egész tortát egyszerre megenni!
- b. Jó lenne egy egész tortát enni meg egyszerre!
- c. Jó lenne egyszerre enni meg egy egész tortát!

5. Fogalmazza meg röviden, miért fontosak a különféle kapcsolóelemek a szövegben!

6. Keresse meg a nyelvtani hibákat az alábbi mondatokban!

Rózsa illatoznak a vázában.

Kidobtam hét dobozokat.

Kedvenc gyümölcsöm eper.

Nem volt már sem erőm, sem türelem befejezni.

7. Írjon példákat a deixis térbeli rámutató funkciójának bemutatására a kép alapján!

8. Írjon három beszédhelyzeteket, amelyekben különféle névmásokat használ rámutatásra!

Téma: A kisebbség helyzete

9. Húzza alá a következő szövegrészletben a már ismert dolgokról beszélő témarészeket, és az új ismeretet hozó réma-részeket!

„POLONIUS Uram! királyném! fejtegetni azt,

Mi a fölség, mi a jobbágyi tiszt,

Nap mért nap, s éj az éj, idő idő:

Nap-, éj-, s időpazarlás volna csak.

Azért, rövidség lévén lelke minden

Okos beszédnek, a szóár pedig

Csak teste rajta és kül cifraság:

Rövid leszek. Nemes fiad megőrült:

Azt mondom, örült; mert »örült«, mi az?

Hanemha örült lenni s nem egyéb.

De hagyjuk ezt.

[...]

Hogy örült, az való; s való, hogy az kár;

S kár, hogy való: bolondos egy figura.

De hagyjuk abba, nem mesterkedem.

Ő hát bolond, ez áll; most hátra van

Nyomoznunk e következés okát,

Vagy inkább e kivetkezés okát.

Mert e kivetkezett következés

Okból ered, ez áll.”

(William Shakespeare: *Hamlet* – részlet. Arany János fordítása)

10. Jelölje a következő szókapcsolatokban a visszautaló anaforákat, és húzza alá az előreutaló kataforákat!

fejtegetni azt, mi a fölség

időpazarlás volna [...] azért [...] rövid leszek

azt mondom, örült

örült, mi az?

hogy örült, az való
való, hogy az kár
ő hát bolond, ez áll
okból ered, ez áll

11. Rengeteg felesleges bölcselkedés hangzik el Polonius szájából. Fogalmazza meg mondandóját a lehető legrövidebben, minden sallangtól megtisztítva!

12. Polonius szerint felesleges lenne fejtegetni, mitől éj az éj. Mely sorokban követi el mégis pontosan ezt a hibát?

13. A cifra beszédet névszói metaforával jellemzi. Hogy hangzik a metafora?

14. Utolsó szavaival egy igei metaforát is alkot, sőt, meg is ismétli. Hogy hangzik? Miért nevezhetjük metaforának? Mi helyett áll?

15. A következés okból ered, jelenti ki elmékedését zárva teljesen feleslegesen, ami amúgy is nyilvánvaló. Mondjon hasonlóan nyilvánvaló állításokat!

Például ilyeneket:

Jobb egészségesnek lenni, mint betegnek;

Kivonáskor számot vonunk ki egy másik számból;

Hunyadi Mátyás elődeit követte a trónon stb.

16. Egészítse ki az alábbi táblázatokat, minden kapcsolóelemre keress egy példát a szövegből!

„A reggelek! A villamos reggelei! A villamos csöngetett. Csöppet se sürgetően. Inkább kedvesen, türelmesen. Kicsit elnézően. Jó, jó, azért nem kell így rohanni. De ő

rohan. Iskolatáskáját a hóna alá szorítva nyargalt a villamos felé. Fél kézzel a lecsúszott harisnyját rángatta. Megvár. Meg kell, hogy várjon! Felugrott a lépcsőre. Egy pillanatra lehunyta a szemét. Nem jutok fel! Egyszerűen lehetetlen! A könyvek mind kipotyognak. Könyvek és füzetek a síneken. De akkor már fent volt. Orrát az üveghez nyomta. Visszanézett a sínekre. Az üres sínekre. Beült egy sarokba. A lábát lógázta. Még az iskoláról is elfeledkezett. Mindenről. Nem volt más, csak ez a derűs reggel a villamos csilingelésével.” (Mándy Iván)

A kapcsolóelem neve	Példa
Névelő	
Utalás határozószóval	
Utalás ragokkal, jelekkel	
Hiányosság	

file:///C:/Users/J/Desktop/Methodicskák%202020/szövegtan/Szovegtani_ismeretek.pd

f

17. Soroljon fel öt szövegfonetikai eszközt!

- a) _____
- b) _____
- c) _____
- d) _____
- e) _____

18. Keresse meg a fogalmak párját, egyenértékű megfelelőjét!

- 1) anafora a) előreutalás
- 2) katafora b) rámutatás
- 3) deixis c) előfeltevés

4) koherencia d) visszautalás

5) preszuppozíció e) szövegösszetartó erő

<https://www.sulinet.hu/tovabbtan/felveteli/2001/25het/magyar/nyelvtan/nyelv25.html>

))

19. Olvassa el az alábbi szöveget! Mi lehet a gond vele?

Péter kiment a házból. Elment az udvar másik felébe és leült a virágos kert mellé. Kutyája lelkesen ment felé, kedvenc játékával a szájában. A fiú eldobta azt, az állat pedig boldogan ment utána. Miután visszavitte, Peti eldobta neki, újra-és újra, és egészen addig játszottak, amíg le nem ment a nap

20. Írjon szinonimákat az adott szavakhoz!

megy:

nevet:

eszik:

21. Illessze össze a darabokat, s három nyelvtani témakört jelentő szót, avagy a „nyerő hármast” kap!

tan veg len ti prag tan ma szö ka tés je

22. Keresse meg a három szót a betűrengetegben!

A	R	E	N	I	M	J	L	O	N
L	O	S	T	A	Ö	E	K	E	T
P	T	H	A	D	Ő	L	U	L	E
É	R	S	L	P	G	E	H	F	N
C	S	A	J	F	K	N	E	B	Ü
E	I	G	G	R	T	T	L	F	Z
L	K	A	C	M	S	É	D	E	S
E	N	C	M	P	A	S	Z	T	É
N	E	S	I	I	S	T	T	F	R
N	T	A	T	T	G	A	I	R	S
V	Á	R	H	E	H	N	R	K	A
N	A	T	G	E	V	Ö	Z	S	A

<https://leironyelvtan.weebly.com/szoumlvegtanipragmatikai-feladatok.html>

23. Gyűjtsön humoros hatást keltő szövegközi utalásokat mindennapokból!

Például: Még visszajövök (I'll be back – a Terminátor című film mondata.)

24. Alkosson három-öt mondatból álló szöveget a következő szavak felhasználásával: játék, alma, kép, lassan, bízik! Adjon címet a szövegnek! Figyelje meg a létrehozott szövegeitek közötti szemantikai és pragmatikai különbségeket!

25. Keresse meg a következő szövegrészlet grammatikai kapcsolóelemeit!

Számos állatfaj tesz meg nagy távolságokat a tél elől költözésükkor. Ebben rekordtartó a sarki csér, amely évente 36000 kilométert repül, így majdnem megkerüli egyszer a Földet. A hazánkban élő gólya évi egyszeri afrikai költözése csaknem 12000 kilométer utat tesz ki. A darázsölyvek életük során kb. hatvanszor teszik meg az Európa–Afrika közötti távolságot

26. Határozza meg, hogy melyik mondatban találhatóak a következő hibák!

1. a határozott tárgyra irányulás;
2. a vonatkozott tárgy bevezetése határozott névelővel;
3. a névmási utalás hiánya Péter lerajzol a gesztenyeemberkét.

Péter lerajzolja a gesztenyeemberkét és lovat.

Péter lerajzolja a gesztenyeemberkét és a lovat, majd elteszi a fiókba.

Csak galvánelemünk van.

Szövegösszetartó elemeket kérek.

27. Húzza alá a szövegrészletben a forikus képességű szavakat, szószerkezeteket!

Királyi méltóság, tisztesség, nagy jószág idővel mind elvesznek, Nagy kövek hamuvá s hamu kősziklává nagy idővel lehetnek, Jó hírnév, dicsőség, angyali nagy szépség idővel porrá lésznek. (Balassi Bálint, Negyvenhetedik)

28. Vizsgálja meg, mi a szerepe a következő mondatok szórendjének!

Ezt kérdezem tőled én. Most már mondd!

29. Csoportmunka. A csoport minden tagja írjon egy lapra egy-egy mondatot egy közösen egyeztetett címhez úgy, hogy a soron következő diák mindig csak az utolsó mondatot láthatja! Figyeljék meg, vajon szöveget hoztak-e létre! Amennyiben nem, keressék meg az okát!

Címajánlások: Minden nap más; Erre senki sem gondolt; Kellemes csalódás

30. Szövegalkotás vezérszavakkal. A csoport tagjai közösen írják meg az elkezdett szöveget, mégpedig úgy, hogy minden diák írjon egy mondatot, s adjon meg egy vezérszót, amelynek felhasználásával a következő diák írjon egy újabb mondatot, és így tovább!

31. Nevezze meg a következő mondatokat összetartó mondattani szabályosságokat!

Munkácsy Mihály Párizsban élő festőművész drámai erővel tárta fel életképein a szenvedő nép sorsát. Még a Rőzsehordó fáradt parasztasszonya is tiltakozás a festészet nyelvén a szegénység és a nyomorúság ellen.

a). Miért mutat rá a második mondat szegénység és nyomorúság szavaira külön-külön határozott névelő?

b). Miért előzi meg az ige az igekötőt?

c). Mi az oka az életképein szó birtokos személyjeles és határozóragos alakjának?

d). További mondattani szabályok:

32. Válaszolja meg az előző feladat mondatai közötti jelentésbeli összetartásra vonatkozó kérdéseket!

a) Mi a szerepe a második mondat még mondatkezdő szavának?

- b) Mi a szerepe az is szónak a második mondatban?
- c) Miért van a második mondat parasztasszonya szava birtokos esetben?

**33. Határozza meg, hogy konnexnek tekinthető-e a következő szöveg!
Javítsa a szöveghibákat!**

A rozmaringot, a „tenger harmatját” sokaknak – mint a nyári kert növényeinek legfontosabbikát – különleges becsben tartják. A szakácsok és a patikus már nagyon régóta használták. Hírneve, hogy felfrissíti az emlékezetet, rövid idő alatt a szerelmesek hűségjelképévé avatta. A múltban a balzsamos illatú rozmaring betegek szobájában légrfrissítő gyanánt égették el, ágait a börtönökben a „börtönláz”, a tífusz ellen szórták szét, de a pestis sújtotta vidéken utazók pedig nyakba akasztott zacskóból szippantgatták.

34. Írjon néhány példát a magyar nyelvből grammatikai kapcsolóelemekre!

Névelő:

Kötőszó:

Névmás:

35. Hogy kell kijavítani a magyarul tanuló külföldi személynek a határozott névelőt és az igét egyeztető mondatait!

- a) Már megint te nem készit el házi feladat. →
- b) Holnap meg kell én írni én önéletrajz →
- c) Nem mi találkozik tegnap Péter. →
- d) Nincs meg nekünk ez könyv. →
- e) Ez mi kell holnap a vizsga. →

36. Érveljen azon kijelentés mellett, miszerint a vers tömörségét a grammatikai kapcsolóelemek hiánya okozza!

JÁTSZVA MAGYARUL

aki megért

s megértet

egy népet
megéltet.

Kányádi Sándor

37. Fogalmazza meg pármunkában a következő mondatok grammatikai problémáit!

- a) Ezt és a másikról nem is volt szó.
- b) Pétert és neki a húgát nem láttam tegnap.
- c) Három diák nem mentek el kirándulni.
- d) Én nem kérem egy kávé.
- e) A könyvek és füzetek majdnem kiesnek a padból. .

38. Pótolja a következő művelődéstörténeti szöveg grammatikai kapcsolóelemeit!

Festetics György köznemesnek született, család..... Mária Terézia emelte grófi rangra. György fiatalon lép..... katonai pályára, gyorsan emelked..... a ranglétrán. Alezredes, amikor bekapcsolódott a felvilágosodás mozgalma..... is azok között a tisztek között volt, benyújtották az országgyűléshez a besorozott magyar katonák magyarországi szolgálatban tartás..... , valamint a magyar nyelvű katonai vezényleti nyelv kérelmét. Festetics és társai merész politikai indítványa veszélyeztette a birodalom katonai egységét, nem maradhatott megtorlatlan. II. József császár Festeticset Belgiumba helyeztette át. 1791-ben visszavonul..... birtokára. 1798-ban Keszthelyen birtokai..... irányítói számára egy olyan mezőgazdasági iskola hozott létre, egy tangazdaság is tartozott. az iskolának a Georgikon nev..... adta.

39. Keresse meg az alábbi szövegrészlet helytelenül használt névelős szerkezeteit! Indokolja meg szabatosan a hibás részek javításának okát!

„Fenn a havason, a meleg nyári estén, amikor az erdős hegyek az éjszakai pihenéshez köntöst váltottak, s melyik sötétkébe, melyik feketébe, lilába öltözött, a barnamedve is elindult csöndben a völgyi falucska felé vacsorázni. Éhes volt, meg

mord is. Rendes étkezőhelyén, a málnavészben, málnaszedő gyerekek oly istentelen lármát csaptak már hajnalhasadástól, hogy kedve lett volna mindahányat istenesen elpáholni. Édesszájú medve volt, élt-halt a gyümölcsért, a mézért meg kiváltképpen. Egyként dézsmálta meg hát az almáskerteket s vadméhek lépes kamráit, és ha tehetett, hosszan csemegézett a málnásban is.”

(Sütő András: Volt egyszer egy édesszájú medve..., részlet)

40. Tegye ki a hiányzó névelőt, ahol szükséges!

„Nem tudjuk, de talán nem is szükséges, hogy voltak olyan idők, amikor azt embert mondták házasnak, akinek volt háza. Különös módon házas szónak ez eredeti jelentése valamikor gyakorlatilag eltűnt köznyelvből. jelen korban, még hivatalosan is azt férfit nevezzük házasnak – akár van háza, akár nincs –, akinek van felesége, másképpen: aki nő. Megállapíthatjuk tehát, hogy házas elsődleges jelentését tőle merőben különböző, másodlagos váltotta fel.”

(Boksay Zoltán: Ház, házas, házasság, részlet)

41. Írjon olyan mondatokat a megadottak mellé, amelyek visszautaló elemeket tartalmaznak!

- a) Hoztam egy kosár cseresznyét.
- b) Nagyon szép a ruhád! ...

42. A szöveg mondatai összekeveredtek. Számozással tegye sorba őket!

..... Becsüljük meg, és gyönyörködünk a frissen fakadó lombok üde szépségében. Gyökereit az ősi múlt mély termőföldjébe bocsátja, de gazdag ékű koronája tiszta magasságok felé növekedik. Így tart ez az örök körforgás az évezredek fa egészséges vérkeringésében. A nyelv ősi fája nemzedékről nemzedékre új hajtásokat nevel. Ezeken át lélegzik a fa, s ha lehull a levél, új élet sarjad belőle. „Messük le mellőle a fattyúhajtásokat!”

(Halász Gyula: Vallomások a nyelvről)

43. Írja ki a szövegrészlet utalásait!

„Éneklem a Fársáng napjait s Dorottyát, Ki látván a dámák bajos állapotját, Carnevál s az ifjak ellen feltámadta, S diadalmat is nyert pártára únt hada. Olly lármát, zerdülést, viadalt beszéllek, Amillyet nem láttam, miolta csak élek, Amillyet nem említ semmi istória, Meg nem merne tenni maga a francia: Miként insurgála amazon módjára Egy nagy dámatábor Carnevál hadára.”

(Csokonai vitéz Mihály: Dorottya, részlet)

Anafora

Katafora

Deixis

44. Egészítse ki az alábbi verset a hiányzó névmásokkal!

„Egy kincse van nemzetnek adva

Míg megőrzi híven, addig él.

..... kincs neve: az édes anyanyelv.

Bálvány , előtt találkozik

Az ellentétek árnyalatja

És egy testvérnek vallja ott

Oh, boldogabb országok gyermeke!

Hazánkon elmerengő idegen,

Hogy úgy szeretjük, ne csodáld!”

(Jókai Mór: Prolóógus, részlet)

45. Állapítsa meg, hogy a következő példákban anafora, katafora vagy deixis érvényesül-e!

1. Péter elolvasta a regényt. Én is el fogom olvasni.
2. Szép idő van. Menjünk el kirándulni!
3. Megvetted? Igen, megvettem a fehér pulóvert.
4. Gergő tegnap készített egy szép rajzot. Ma odaadta azt az édesanyjának.
5. Így oldd meg a következő feladatot is!
6. Valaki kiabál!
7. Kati nagyon kedves lány. Te is ismered őt.

8. Te is jössz este moziba? – kérdezte Péter Zsófitól.

46. Válassza ki az alábbiak közül a szövegbe illeszthető kapcsolóelemeket!

én, úgy, ezt, azt, velem, nekik, mit, az, a, erre, itt, így, belőlük, benne, kit, valakinek

„..... kell írni, hogy azonnal megértsék, akarunk mondani. Ma valahol olvastam: emberek leverték és félénkek lettek. mondat közepén egyszerre megtorpantam. valami zökkenő van. Eleinte hittem, hogy emberek leverték valamit, szóval hogy leverték állítmány és nem állítmányi kiegészítő.”

(Kosztolányi Dezső: Kis nyelvtan, részlet)

47. Az alábbi szöveg Kemény Zsigmondról szól. A neve csak a szöveg elején szerepel. Húzza alá azokat a grammatikai kapcsolóelemeket, amelyek Kemény Zsigmondra utalnak!

„Kemény Zsigmondról nemegyszer írták le elhamarkodottan, hogy bonyolult, jégcsapos kedélyvilágának csekély lehetőségei mutatkoznak a népszerűsége. És íme, munkáinak új kiadásai hamar elkelték, s a Kemény-monográfiák száma szaporodik. És elkészült a róla szóló legelső dráma is: Veres Dániel, aki nemrég tette le asztalunkra a magyar irodalom e nagy magányosáról írott könyvét is. Születésének százötvenedik évfordulóján újra bejárjuk a balladás hangulatú rengeteget, melynek úttalan útjain, a Végzet és cselekvés szirénhangjai között, a látszólagos és valóságos ellentmondások sűrűjében annyian eltévedtek már.”

(Sütő András: Vázaültetés Kemény Zsigmond emlékére, részlet)

48. Fogalmazza meg egy-két mondatban, milyen különbségeket okoz a mondatok jelentésében a szórend! Kati elment Istvánnal moziba. Kati moziba ment Istvánnal. Kati Istvánnal ment moziba.

49. Keresse ki az alábbi szövegből a grammatikai kapcsolóelemeket, és

nevezze meg fajtájukat!

„Van három szavunk, amely meghatározza létezésünk teljességét. Az első az „anyaöl”, a második az „anyaföld”, a harmadik pedig az „anyanyelv”. Az első az életet adó, az életre nevelő, a második létezésünk, sorsunk, munkánk, sikereink és kudarcaink színtere, s majdani nyugvóhelyünk is. És ami e kettőt egybefogja – a harmadik –, az az „anyanyelv”. Hogy nyelvünk létezésünk hármasságát az „anya”szavunkkal kapcsolta egybe, az nemcsak azt jelenti, hogy e három fogalom milyen mértékben meghatározója életünknek, de egyúttal a nyelv, a magyar nyelv sűrítő erejét és képességét is fölragyogtatja.”

(Gál Sándor: Vallomás az anyanyelvről, részlet)

50. Írja ki a szövegrészekből a kapcsolóelemek típusait!

a) „Anika azon hitben, hogy őt neveti, egyszerre duzzadó, haragos arcot vágott (illetett neki)...” (Mikszáth Kálmán: Az a fekete folt)

b) A 2013-es programok az értékes hagyományok megbecsülése és a mai kor által megkívánt megújulás jegyében valósulnak meg. Az elmúlt évekhez hasonlóan találkozhatunk maskarásokkal, kismesterségekkel. A modern igényeket szolgálhatja a látványpékség vagy a kirakodóvásár.

c) Már vagy félórája várok rád. Ennyit még sosem késtél. d) Az első Anna-bált 1825. július 26-án – Anna-napkor – rendezték Füreden, a Horváth-házban, a házigazda Szentgyörgyi Horváth Fülöp János Anna lánya tiszteletére. Ott ismerkedett meg Horváth Fülöp Anna a későbbi férjével, Kiss Ernő huszárcapitánnyal, aki 24 évvel később honvéd tábornokként, aradi vértanúként halt meg.

a) azonos időt jelölő kapcsolatok:.....

b) azonos helyet jelölő kapcsolatok:

c) azonos személyt, tárgyat jelölők:

d) azonos nemet, fajt jelölő elemek:

51. Írja ki az alábbi olvasói levél megadott elemeit!

Évek óta olvasom lapjukat. Most olvasói rovatukhoz szeretnék hozzászólni. A

közelmúltban három személyt kérdeztek meg arról, hogy mit csinálnak a hosszú hétvégén. Sajnálom, hogy csak a városi embereknek tették fel ezt a kérdést. Én falusi asszony vagyok, 69 éves, de én és a családom bizony minden kis időt kihasználtunk, hogy megkapálhassuk a kertünket. Mostanában a szinte állandó esőzések miatt alig tudunk dolgozni a kertben, így pihenésre, nyaralásra se idő, se pénz nincs, pedig mi is szeretnénk elmenni nyaralni. Irigylem azokat, akik ezt megtehetik.

- a) ismétlés:
- b) körülírás:
- c) mellérendelő kötőszó:
- d) szinonima:
- e) párhuzam:
- f) parafrázis:

http://maximkiado.hu/pub/item_attach/1019/1152.pdf

A SZÖVEG MAKRO- ÉS MIKROSZERKEZETE

1. Központozza az alábbi szöveget úgy, hogy 8 mondatból álljon!

„Egyszerre csak egy reggel New York mégis tetszeni kezd riadtan vizsgálom őt is magamat is miért nem tagadhatom hatalmasságát mosdatlan hangos de a muszkliai kétségtelenül meghökkentőek súlyos de férfias tarkabarka mint egy vásári atléta de a súlyzókat valóban fölemeli tegnap még húzódoztam tőle több érzékszervemmel is most éppen ezeken a részeken érzek puhulást sőt néminemű hajlandóságot.”

(Illyés Gyula)

2. Egészítse ki a következő meghatározásokat!

A mondat a _____ legkisebb eleme, a _____ láncszemnyi része. A _____ a nyelv és a beszéd legmagasabb szintű egysége, nyelvi elemek szerves kapcsolódásából álló _____ vagy _____ közlés.

3. Húzza alá a prózai szövegek makroszerkezeti egységeit!

a) bevezetés	b) tömb
c) szakasz	d) befejezés
e) bekezdés	f) tételmondat
g) tárgyalás	h) deixis

file:///C:/Users/J/Desktop/Methodicskák%202020/szovegtan/Szovegtani_ismerete
k.pdf

4. Hány szövegmondatra tagolódik az alábbi szöveg?

„A hobbitok kezdetben úgy érezték, hiába gyalogolnak-botorkálnak szakadásig, csigalassúsággal haladnak, és nem jutnak sehová. Teltek a napok, s a táj mit sem változott. Végül mégiscsak közelebb kerültek a Hegyek. Völgyzugolytól délre egyre magasabbak lettek, s a hegylánc elkanyarodott nyugatra, a fő vonulat lábánál a sivár

dombok összezsúfolódtak, s a mély völgyek megteltek féktelen patakokkal. Ösvény csak kevés akadt, az is kanyargós, s nemegyszer szakadék szélére vagy mocsárba vezetett.” (Tolkien)

5. Határozza meg a tételmondat fogalmát!

6. Tagolja ^L jelekkel bekezdésekre az alábbi szöveget!

„Az író a társadalmat nemcsak tükrözi, hanem formálja is. Miközben elmondja: mit lát; érezteti azt is: mit szeretne látni. A megoldás formái persze koronként és írónként változnak, s nagyban függenek attól is: miről és kiről szól a mű. Az írónak legfőbb eszköze mindezek kifejezésére: a nyelv. Amit a világban lát, s amit látni szeretne benne, azt olvasótáborra – a társadalom – számára nyelvi eszközökkel jeleníti meg. Sokszor halljuk így: az író új nyelvet teremt az új gondolatok kifejezésére. Ez azonban csak nagyon képletesen igaz. Valójában nem teremthet új nyelvet, hiszen azt nem értené senki, annak épp közlő ereje nem volna. – De használhatja a közös nyelvet, a meglévőt új módon, vagy legalábbis: egyénien. Aki jól ismeri a magyar irodalmat, egy-egy lapnyi szövegről megsejti már: ez Jókai, ez Mikszáth, ez Móricz. A kiemelkedő író jellemzi egyéni nyelvhasználata, vagy még inkább: a nyelvvel való bánásának egyéni módja. – Azt jelenti-e ez, hogy – mondjuk – Móricz Zsigmond mindig és mindenről egyformán ír? Korántsem! Csak azt, hogy valóságtükröző módszere sajátos, és – még sokszínűségében is – őrá jellemző.” (Deme László)

7. Magyarázza meg az alábbi fogalmakat! (10 pont)

szövegkohézió: _____

a szöveg mikroszerkezete: _____

tételmondat: _____

szövegpragmatika: _____

intertextualitás: _____

file:///C:/Users/J/Desktop/Methodicskák%202020/szövegtan/temazaro_Magyar%
20nyelv_10_I_A_csop.pdf

8. Jellemezze az alábbi párbeszéd két mondatát a megadott szempontok szerint!

- *Tudnál adni egy papír zsebkendőt?*

- *Talán van a táskámban.*

a. mondatfajta:

b. szó szerinti jelentés:

c. társalgásbeli jelentés, a mondattal végrehajtott beszédcselekvés:

d. az első mondat nyelvi-kommunikációs funkciója a Jakobson-féle nyelvi funkciók alapján:

9. Írjon mondattömböt az alábbi képről!

10. Keresse meg és húzza alá a szöveg fókuszmondatát!

Hogyha derűs arccal nevet olykor rád a szerencse, vagy felhőbe borult homloka megfenyeget, mindig együttérző, szerető szív vár, Galeottóm, légy bizalommal hű, régi barátod iránt: nem gyötör oly sok gond, ha a terhet mással is osztod, sokszoros élvezetet nyújt az öröm, ha közös. (Janus Pannonius: Galettóhoz).

11. Húzza alá a mondattömbök tételmondatait! A tételmondat lehet egy tagmondat is. Hogyan építi fel a szerző erre a szövegegység további részeit!

Arról, hogy az ember része a világnak „Az ember, mérhetetlen gögijében és hiúságában, hajlandó elhinni, hogy a világ törvényei ellen is élhet, megmásíthatja azokat és büntetlenül lázadhat ellenök. Mintha a vízcsepp ezt mondaná: „Én más vagyok, mint a tenger.” Vagy a szikra: „Rajtam nem fog a tűz.” De az ember semmi más, mint egyszerű alkatrésze a világnak, éppen olyan romlandó anyag, mint a tej vagy a medve húsa, mint minden, ami egy pillanatra megjelenik a világ nagy piacán, s aztán, a következő pillanatban, a szemét- vagy a pöcegödörbe kerül. Az ember, testi mivoltában, nem is magas rangú eleme a világnak; inkább csak szánalmasan pusztulásra ítélt anyagok összessége. A kő, a fém is tovább él, mint az ember. Ezért mindaz, amit testünkön át jelentünk a világban, jelentéktelen. Csak a lelkünk erősebb és maradandóbb, mint a kő és a fém – ezért soha nem szabad másképpen látnunk magunkat, mint lelkünk térfogataiban. Az erő, mely a romlandó testi szövetben kifejezi magát, nemcsak alkatrésze, hanem értelme a világnak. Ez az erő az emberi lélek. Minden más, amit a világban jelentünk és mutatunk, nevetséges és szánalmas.” (Márai Sándor: Füves könyv, részlet)

12. Döntse el, mi alapján lehetne meghatározni a verses formájú szöveg szerkezeti részeit! Írja a szöveg mellé a szerkezeti egységek elnevezését! (Például: kérdés, válasz, jelen, múlt, állítás, magyarázat stb.)

A magyar népnek Próféták által szólt rígen néked az Isten Az kit ígért ímé vígre meg atta fiát. Buzgó lílekvel szól es néked ez által, Kit hagyja, hogy hallgass, kit hagyja hogy te kövess. Néked azért ez lün prófétád, doktorod, ez lün Mestered, ez

most es, mellet az Isten ada. Ez próféta szavát hallgasd, mert tígéd az Isten El veszt, és nyomos itt nem lehet az te neved.

13. Keresse meg az előbbi szöveg központi gondolatát, alapmondatát, azaz a fókuszmondatot! Kapcsoljon hozzá a tételmondatokat! Ábrázolja a szöveg tartalmi rendszerét, gondolati felépítését valamilyen formában, például piramis jellegűen, hálószerűen! A kapott ábra a szöveg mikroszerkezetét mutatja.

Itt az Írásban szól mostan és néked ez által, Hütre hív mind, hogy senki ne mentse magát. Az ki zsidóul és görögül és vígre diákul Szól vala rígen, szól néked az itt magyarul. Minden nípnek az ű nyelvin, hogy minden az Isten Törvényin iljen, minden imádja nevit. Itt vagy az rejtek kincs, itt vagy az kifolyó víz. Itt vagy az tudomány, mely örök íletet ád. Lelki kenyír vagy itt, melyben mikor íszel örökkő Ílsz, mely az mennyből szálla, halálra mene. Az ki teremt tígéd, meg vált, örök íletet es ád Ez szent által, nincs több bizodalma azírt. Ennek azírt szolgálj mindenkor tiszta szüedvel, Ennek mindenkor tígy igaz áldozatot. Tígedet ez hozzá viszen, s nem hágy el, mikor így mond: Bódogok, eljövetelek, vesszetelek el, gonoszok. (Sylvester János ajánlása Új Testamentum fordításához, 1541)

14. Jelölje be a szöveg makroszerkezeti rendjét számokkal! (1 = bevezetés, expozíció; 2 = narráció; 3 = befejezés, konklúzió)

Az Alföldön van egy kerek erdő, Sárgarigó benne a kerülő. Én is voltam annak kerülője; Barna kislány igaz szeretője. Sárgarigó fölszállott a fára. Búsul szegény, mer elhagyta párja. Engemet is elhagyott a rózsám: Árva vagyok, mint a rigó a fán. Sárgarigó, ne szállj föl a fára, Inkább szállj le rózsám ablakára; Füttyöld el ott szomorú nótámat: Érte öl meg a keserű bánat! (Az Alföldön van egy kerek erdő, magyar népdal)

15. Írjon 4-6 mondatos szöveget a következő izotóphálóhoz! Adjon címet írásának!

osztály érettségi szünet múzeum kiállítás szobrok, képek élmény saját festmény iskolai kiállítás.

16. Keresse meg az alábbi két hír kulcsszavait, izotópjait, és írja a szövegek alá!

Erzsébet brit uralkodó a Brit Birodalom Rendjének Tagja érdemrenddel tüntette ki Jenson Button brit autóversenyzőt Londonban, a Buckingham-palotában. A Formula-1 2009. évi világbajnokát ezentúl megilleti a Sir előnév.

Még módosítható! A jelentkezők július 8-ig küldhetik be azokat a dokumentumokat, melyek szükségesek a felvételi pontok, többletpontok kiszámításához, és amelyeket nem küldtek be a felső oktatási felvételi jelentkezési lapjukkal vagy töltöttek fel az e-felvételiben június 2-ig. Július 8. a határidő az adat- és sorrendmódosításra is.

17. Adjon kataforikus címet a két ajánlásnak! Húzza alá a tételmondatokat!

Újra olvasható angol nyelven Faludy György Pokolbéli víg napjaim című könyve.

A neves Penguin Books Classic sorozatában 2010. május 6-án látott napvilágot a közelmúltban elhunyt író-költő műve, mely angolul először 1962-ben jelent meg.

http://maximkiado.hu/pub/item_attach/1019/1152.pdf

18. Írjon két szövegtömbből álló rövid szöveget, amelynek a fókuszmondata a következő:

„Csak anyanyelvemen lehetek igazán én.” (Kosztolányi Dezső: Erős várunk a nyelv)

19. Határozza meg a szövegrészlet lezárásának szerepét! Gondolkodjon el az irodalmi idézet, szállóige értelmét, mindennapi életünkre vonatkozásait!

„A célt tudom, még százszor el nem érem. Mit sem tesz. A cél voltaképp mi is? A cél, megszűnt a dicső csatának, A cél halál, az élet küzdelem, S az ember célja a küzdés maga.”

(Madách Imre: Az ember tragédiája, részlet)

SZÖVEGTÍPUSOK

1. Tervezze meg a szövegalkotás folyamatábráját!

2. Válasszon egy közérdekű témát! Fogalmazzon meg üzeneteket különböző szövegtípusokban, műfajokban (plakát, hivatalos levél, SMS, reklám stb.)!

3. Szöveget kell írnia az alábbi kép alapján. Gondoljon ki öt tételmondatot a téma! Milyen kulcsszókkal egészítené ki?

https://www.nkp.hu/tankonyv/magyar_nyelv_10/lecke_01_009

4 Készítsen gondolattérképet a szövegtípusokról!

5 Írjon egy-egy vázlatot a következő témakörökhöz!

konnexió

kohézió

koherencia

6. Mutassa be a szöveg tanult jellemzőit a következő mondatokon!

Mihalik János 1844-ben a Ferenc-csatorna üzemeltető mérnöke lett. A szabadságharc alatt mérnökkari ezredesként szolgált. A bukás után barátai

kieszközölték, hogy a bécsi Udvari Építőtanács tagja, majd középítészeti felügyelő lehessen. Ez utóbbi minőségében tervezte a bezdáni zsilipet a beton alkalmazásának úttörőjeként. A Ferenc József-csatornán (É–D-i csatorna, a Duna és a Tisza között) a világ első betonépítésű zsilipjét építette meg 1872-ben.

(*Álmok álmodói – Világra szóló magyarok*. Szerk.: Szegő György – Eleőd Ákos
Götz Eszter. II. kötet. Millenáris KHT, Budapest, 2002. 101. nyomán)
https://www.nkp.hu/tankonyv/magyar_nyelv_10/lecke_01_007

7. Húzza át azt a kifejezést, amelyik nem illik a többi közé!

a) ismeretközlő felhívó hivatalos poétikai érzelemkifejező

Indoklás:

b) tervezett írásbeli dialogikus szóbeli monologikus

Indoklás:

8. Írja a táblázat megfelelő helyére a következő kifejezéseket!

érvelő szóbeli félreproduktív dialogikus a kommunikációs
forma szerint hivatalos tudományos a kommunikációs funkció
szerint monologikus elbeszélő szépirodalmi írásbeli
reproduktív egyházi a kommunikációs színtér szerint

Szövegtípusok

a									
kommunikáció									
iránya szerint									
		leíró				magánéleti			publicisztikai
				spontán					

9. Fejezze be a mondatot!

Egy szöveg vagy monologikus, vagy többen vesznek részt a kommunikációban.
A barkochba játék nem monologikus, tehát

.....

10. Az érettségien az egyik tanuló tétellapján öt szövegtípus szerepel, de a felelőnek csak kettőről kell beszélnie. Milyen feleleteket hallhatott a bizottság? Alkossa meg az összes lehetőséget!

előadás (E) riport (R) csetelés (C) e-mail (M) interjú (i)

11. Karikázza be azt, amikor a felelő csak monologikus szövegekről beszélt!

12. Állítsa helyre a szöveget a mondatok sorba rendezésével!

A) Csak a madzag tenné? B) Ha viszont nem főzzük fel őket, nem lesz belőlük koszorú. C) Aki ezen elgondolkodik, s ügyel rá, hogy gondolatai ne kalandozzanak összevissza, hanem helyes irányban haladjanak, nagy igazságoknak jöhet a nyomára. D) Ha sok cseresznyepaprikát madzagra főzünk, abból lesz a paprikakoszorú. E) Pedig a paprika ugyanannyi, éppoly piros, éppoly erős. f) Az a madzag, mint tudjuk, mellékes, harmadrangú valami. G) Hát akkor mi? H) De mégse koszorú. i) Nem a madzag teszi. J) Az élet értelme

13. Állapítsa meg az alábbi jellemző jegyek alapján, melyik sajtóműfajról van szó! Figyeld meg, hogyan következnek egymás után, majd folytasd a sort a felsorolt jellemzőkkel!

a hír rokona, helyzetrajz, megjelenhet a hírbe foglalva párbeszédés szerkezet, szó szerint közlik.

Sajtóműfaj

Jellemző

háttérmagyarázat

az újságíró benne él az eseményekben

közérdekű információ

az újságíró cselekszik

az újságíró „faggat”

megjelenhet a hírbe foglalva

14. A tanulók az iskolaújságot állítják össze. Vitatkoznak, hogy az elkészült különböző műfajú írások közül melyik kerüljön be a lapba, vagy esetleg egyik sem elég jó ahhoz, hogy megjelenhessen. Az írások a következők:

riport (R) glossza (G) hír (H) ismertetés (i)

Milyen javaslatok születhettek? Használja a betűjeleket!

15. Melyik mellett döntöttek, ha az újságba csak véleményközlő műfajú szöveget akartak betenni? Karikázd be!

írásos küldönc

számítógép

posta jut el

címzett üzenet futár

útján

közvetítő

file:///C:/Users/J/Desktop/Metodicskák%202020/szövegtan/Mat_B_12_magyar_diák.pdf

16. Olvassa el figyelmesen a mondatot!

A RECENZÍÓ AZ AJÁNLÁS MELLETT ÉRTÉKELI, ÉRTELMEZI IS A MŰVET.

17. Karikázza be azoknak az állításoknak a betűjelét, amelyek következnek a fenti állításból! Húzza át azokét, amelyek nem következnek belőle!

A) Van olyan műfaj, amely az ajánlás mellett értékeli, értelmezi is a művet.

B) Nincs olyan műfaj, amely az ajánlás mellett értékeli, értelmezi is a művet.

C) Egyetlen műfaj sem értékeli, értelmezi a művet az ajánlás mellett.

D) Minden műfaj értékeli, értelmezi a művet az ajánlás mellett.

E) Nincs olyan műfaj, amely az ajánlás mellett nem értékeli, értelmezi a művet.

F) Van olyan műfaj, amely az ajánlás mellett nem értékeli, értelmezi a művet.

Húzza alá azt a mondatot, amely nem következik a fenti állításból, de igaz!

18. Olvassa el figyelmesen a következő mondatot!

EGY ÖNÉLETRAJZ AKKOR ÉS CSAK AKKOR AMERIKAI TÍPUSÚ, HA RÖVID, ÁTTEKINTHETŐ ÉS VÁZLATSZERŰEN TAGOLT.

19. Melyik nem illik a többi közé? Húzza át! Indokolja a választását!

a) hír riport jegyzet interjú közlemény

Indoklás:

b) felszólítás bejelentés kérvény fellebbezés pályázati levél

Indoklás: .

20. Csoportosítsa és rendezze sorba a megadott fogalmakat! Adja meg a csoportok nevét is!

részletezés vélemény témamegjelölés cáfolás a tétel
megfogalmazása a kifejtés menetének vázlata összegzés
problémafelvetés következtetések bizonyítás kitekintés
források megnevezése példák.

Az értekezés felépítése

file:///C:/Users/J/Desktop/Methodicskák%202020/szövegtan/Mat_B_12_magyar_di
ák.pdf

21. Fejezze be a mondatot!

Az értekezés nyelvét szabatosság, tárgyszerűség, egyértelműség jellemzi. Aki így akar fogalmazni, az világosan szerkesztett kijelentő mondatokat alkot. Aki tehát értekezést ír, az

22. Húzza át, amelyik nem illik a többi közé!

a) spontán megnyilatkozás a helyszínen szerkesztett célja lehet megerősítés vagy cáfolat mondatszerkesztése világos reagál az elhangzottakra

Indoklás:

b) érvelő típusú szöveg nagyobb szerepe van az érzelmi mozzanatoknak logikus szerkezet lineáris előrehaladás főként az értelemre hat

Indoklás:

23. Olvassa el figyelmesen a következő mondatot!

A KOMMUNIKÁCIÓ AKKOR ÉS CSAK AKKOR SIKERES, HA BENNE A KÖZLÉSFOLYAMAT MINDEN TÉNYEZŐJE MEGTALÁLHATÓ.

Karikázza be azoknak az eseteknek a betűjelét, amelyeknél igaz a fenti kijelentés, és húzza át azokét, amelyek esetében nem igaz!

A) A kommunikáció sikeres, és benne nem található meg a közlésfolyamat minden tényezője.

B) A kommunikáció nem sikeres, és benne nem található meg a közlésfolyamat minden tényezője.

C) A kommunikáció sikeres, és benne megtalálható a közlésfolyamat minden tényezője.

D) A kommunikáció nem sikeres, és benne megtalálható a közlésfolyamat minden tényezője.

file:///C:/Users/J/Desktop/Methodicskák%202020/szövegtan/Mat_B_12_magyar_diák.

pdf

24. Keressen két-két példát olyan helyzetekre, amelyekben az alábbi típusokba tartozó szövegeket használunk!

dialogikus, tervezett, szóbeli

monologikus, spontán, írott

25. Keressen egy-egy írott szöveget, amelyek az alábbi típusokba tartoznak!

dialogikus, spontán, írott

dialogikus, tervezett, írott

26. Keressen öt hasonlóságot és öt különbséget a két szöveg között!

27. Mely tényezőknek milyen szerepük van a szöveg feldolgozásában?

28. Találjon további példákat olyan helyzetekre, amelyekben „átmeneti” szövegek születnek!

https://www.nkp.hu/tankonyv/magyar_nyelv_10/lecke_01_002

29. Hogyan továbbítaná, milyen műfajban fogalmazná meg a következő üzeneteket? A továbbítás módjainak lehetőségei, amelyek közül választhat: SMS, telefon, e-mail, chat, személyes beszélgetés.

gratuláció – egyik rokonod családjában baba született

köszönet – esküvői meghívót kaptál

felmondás – munkahelyet váltasz

szakítás – úgy érzed, be kell fejezned a kapcsolatot

gyász hír – együttérzésedet fejezed ki a gyászoló családnak

30. Képzeld el, hogy felkérik arra, hogy mutassák be a lakóhelyük környékén található nevezetességeket! Milyen szövegtípusba lesz sorolható idegenvezetések szövege?

31. Gondolják végig, majd írjanak egy rövid vázlatot arról, hogy miről beszélnének! A vázlat segítségével néhány percen tartsanak képzeletbeli idegenvezetést a többieknek!

32. Szóltassa meg Renoir festményének szereplőit! Találjon ki olyan párbeszédet, amelyek a képen szereplő alakok között hangozhatnának el!

33. Milyen szövegtípusba sorolná a szövegrészletet a kommunikációs célok alapján? Gyűjtse össze a szövegből a képregényre vonatkozó információkat!

„FERENC, A TINTIN KÉPREGÉNYHŐSE

Sorozatunkban – a magyar FourFourTwo magazin segítségével – a Puskás Intézetben őrzött sportrelikviák közül szemezgetünk. Most egy különleges dokumentumot mutatunk Önöknek: a kultikus Tintin képregényújságban 1969-ben megjelent ötoldalas Puskás-történetet, amelyet Belgiumból vásárolt meg a Puskás Intézet.

A Tintin kalandjai (franciául: Les Aventures de Tintin) egy képregénysorozat, amely az Hergé művésznéven alkotó belga Georges Rémi (1907–1983) munkáját dicséri. Először francia nyelven jelent meg 1929. január 10-én a Le Petit Vingtième-ben, a Le XXe Siècle című, belga újság gyermekmellékletében. A sorozat sikerét mutatja, hogy összegyűjtve is kiadták huszonnégy albumban, megjelent magazinként,

valamint mozifilmre (Steven Spielberg vitte filmvászonra!), rádióra, televízióra és színházra is adaptálták. A XX. század egyik legnépszerűbb európai képregénye: a könyveket több mint 50 nyelvre fordították le, és több mint 200 millió példányban keltek el.”
(Forrás: www.puskas.com)

34. Keressen rá az interneten Petőfi Sándor következő versrészletére! Készítsen egy gondolattérképet arról, hányféle típusa van az intertextusoknak!

„Föltámadott a tenger...”

35. Írjon egy olyan szócikket a *sirály* szóról, amelybe linkeket tesz! Készítsen egy olyan gondolattérképet, amelyen megtervezi a következőket! Az anyaggyűjtéshez használja az internet mellett a következő kézikönyveket is: *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára*, *Magyar értelmező kéziszótár*, *Magyar szlengszótár!*

- Milyen témák felé vezetheti tovább a cikk olvasóját?
- Milyen kifejezéseket emel ki a szövegből, hogy linkek legyenek?
- A linkek milyen oldalakra visznek tovább?

36. Írjon egy posztot, amelyben ajánlja barátainak a kedvenc versét!

37. Írjon a Petőfi Irodalmi Múzeum honlapján található hír alapján ajánlást a tanszék honlapjára!

„1956. október 23-ára emlékezve ünnepi szöveggyűjteményt teszünk közzé. Válogatásunkban fellelhető pár soros emlékkép, a forradalom hevét, illetve a megtorlás időszakának lenyomatát őrző vers, verseskötet, olvasható hosszabb lélegzetvétélű, az eseményeket jelen időben vagy akár több évtizednyi távlatból taglaló írás, sőt, teljes terjedelmében az októberi eseményekről, az ahhoz vezető útról értekező kötet is.”

(Forrás: www.pim.hu)

38. Milyen internetes műfajba sorolná a következő idézeteket? Milyen kommunikációs funkciót kapcsol hozzájuk? Közéleti, személyes vagy hivatalos szövegek? Állítását példákkal igazolja!

„Hogy az első mondatnak mágikus ereje van, azt nemcsak az írók tudják, hanem az olvasók is. Mégis csak kevés regénynek van olyan erős felütése, hogy egyetlen mondat után beszippantson minket fiktív világába.

Néhány héttel ezelőtt azt teszteltük, hányan emlékszünk a nagy regények kezdő mondataira, most pedig a záró mondatokkal próbálkozunk.

Elvégre egy regény vége legalább olyan jelentőségteljes, mint a kezdete.

A játék nagyon egyszerű. Kattintson az ön szerint helyes válaszra!

Ha eltalálta, zölden, ha tévedett, pirosan világít a mező. Jó találgatást!”

(Forrás: www.kotvefuzve.reblog.hu)

„Az elektronikus kommunikáció formailag írás, mert a csatorna szempontjából (az üzenet átvitele) grafikai jelkészlettel történik. E vizuálisan érzékelhető forma tehát ebből a szempontból az írott nyelv tulajdonságaival jellemezhető.

Fontos különbség a *face-to-face* közvetlen dialogikus közléshelyzetekhez képest, hogy még a leginteraktívabb műfajok esetén, mint amilyen a chat, sincs lehetőség azonnali és kölcsönös (szimultán) visszacsatolásra (feedback), azaz az üzenetküldés közben nincs visszajelzés. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a produkció közben nincs mód az azonnali revízióra. A spontán beszélt nyelvben az újratekérések, megszakadások, hezitációk tükrözik a felszíni szerkezetben azokat a pszicholingvisztikai folyamatokat, melyek a beszédpartner reakciójára adott, azonnali válaszok. (Jó példa erre, amikor egy beszélt nyelvi dialógusnál látva a címzett nonverbális megnyilvánulásait a beszélő még a megnyilatkozás közben módosítja, pontosítja, árnyalja a mondandóját.) Ezzel kapcsolatban azt is ki kell emelni, hogy a produkciós folyamat sem látható olyan lineáris módon, mint a beszédalkotás esetében, mivel az üzenet elküldéséhez az enter gomb megnyomása szükséges.

Többfelhasználós környezetben a chates beszélgetéskor az üzenetek egyszerre több forrásból érkehetnek, így a párbeszéd egyszerre többfelé is zajlik. Ebből

következik, hogy a diskurzusok szálainak megszakadása is gyakoribb, mint a közvetlen dialogikus közléshelyzetben.”

(Andó Éva: E-nyelv – netbeszéd. Az elektronikus kommunikáció nyelvi jellemzői. In: *Tudományos Közlemények*, 10 [2010], 23. 40.)

40. Mit jelentenek a következő kifejezések?

face-to-face

feedback

hezitáció

diskurzus

szimultán

41. Mi jellemzi a chates beszélgetéseket?

42. Miért fontos, hogy lássuk a beszédpartner azonnali reakcióját?

43. Milyen furcsaságok fordulnak elő a szövegben? (központozás hiánya, rövidítések, szó ill. mondatlehangok, smile-k használata stb.)

<@badur> **orvosi eset**

<@badur> **rájöttem valami
érdekesre**

<@badur> **ha a kutya fejét
belenyomom a vizes táljába
buborékol**

< sha_dd> **akkor lehet,h a kutyád
valamennyi nátriumot tartalmaz**

<@badur> **el is küldöm**

vegyelemzésre

<@ksgy> **nezd meg, hogy ha leontod**

klórral, akkor só lesz e belöle

<@badur> **a krlór elől menekül,**

szal gyanús

Juli: Szióóóóóka J Mizu? J

Viki: hali...semmi kül. ott?

Juli: itt szupcsi minden XD XD XD

Juli: vmi program estére? XD

Viki: Nemtom...nem igazán terveztem semmit...

Juli: nemáááár annyira jóóóóóó lenne!!!! :D

Viki: De most nincs kedvem hozzá.

Juli: haragszol vmiért rám? :O

Viki: Mi? Miért hiszed ezt?

Juli: nemtom nem írsz smile-kat, meg semmit meg pontozol, mint aki nem is akar beszélni velem L L L L

Viki: Nincs nekem semmi bajom veled...

Juli: már megint ott a három pont L

44. A hangulatjelek használata vagy nem használata mennyiben járul hozzá az adott szöveg/ párbeszéd félreértelmezéséhez?

**45. Alakítsanak párokat a padtársaikkal és vitassák meg! / Egyikőjük érveljen mellette a másik ellene!/
/**

46. Vizsgálja meg Petőfi Sándor Szeptember végén című versének eredetijét és a slam változatát!

a. Mik a hasonlóságok vagy különbségek? (metafora, hasonlat, felépítés, hangulatvilág)

b. Miről szól az eredeti, ehhez képest milyen lett az átírat?

c, Milyen jó vagy rossz hogy meghagyták az átíratba a címet és az eredeti kezdő versszakrészt? /Ha rossz, te hogy írnád azt át?/

Szeptember végén

Eredeti szöveg:

Még nyílnak a völgyben a kerti virágok,
Még zöldell a nyárfa az ablak előtt,
De látod amottan a téli világot?
Már hó takará el a bérci tetőt.
Még ifjú szívemben a lángsugarú nyár
S még benne virít az egész kikelet,
De íme sötét hajam őszbe vegyül már,
A tél dere már megüté fejemet.

Elhull a virág, eliramlik az élet...
Ülj, hitvesem, ülj az ölembe ide!

Ki most fejedet kebelemre tevéd le,
Holnap nem omolsz-e sírom fölibe?
Oh mondd: ha előbb halok el,
tetemimre
Könnyezve borítasz-e szemfödelet?
S rábíthat-e majdan egy ifjú szerelme,
Hogy elhagyod érte az én nevemet?

Ha eldobod egykor az özvegyi fátyolt,
Fejfámra sötét lobogóul akaszd,
Én feljövök érte a síri világból
Az éj közepén, s oda leviszem azt,
Letörlni véle könnyűimet érted,

Ki könnyeden elfeledéd hivedet,
S e szív sebeit bekötözni, ki téged

Még akkor is, ott is, örökre szeret!

Pilvaker:

Még nyílnak a völgyben a kerti virágok
Még zöldel a nyárfa az ablak előtt
De szíveddel érzed a téli világot
Nehezebben veszed már a levegőt
Majd eltűnünk mi is, mint a nyomtatott sajtó
Az idő az úr, mi a nyikorgó ajtó
Meleg a testem, még érezni akarlak
Ki tudja, holnap föld alá kaparnak
Ha így lenne tényleg, szánnál rám időt?
Lennél-e a növényem? A földem kihűlt
Tavasszal, télen és esőben nyáron
Lennél az esernyőm, a meleg kabátom?
Még nyílnak a völgyben a kerti virágok
Még zöldell a nyárfa az ablak előtt
De látod amottan a téli világot?
Már hó takará el a bérci tetőt
Én az álom, te az ébrenlét
Alig látom, de már véget is ér
Tükröt tart az élet, amit látni félek
Mert csak játszom, hogy minden szép
Elhull a virág, már fakóbb színekben
Fárad a szmogtól a szépia város

Utcai dráma a napos ligetben
Plakátként tépi a szél le a májust
Futnék veled az utolsó buszra
A csuklóba bújnánk a magány elől
Míg az idő, mint villám, arcba vakuzna
Apró intelem a halál felől
Megszerettük, hogy nincs szabadság
Duplára zárjuk a képzeletet
Eltemetjük, de visszacsalnánk
A "nem tudni, hova visz" péntekeket

Még nyílnak a völgyben a kerti virágok
Még zöldell a nyárfa az ablak előtt
De látod amottan a téli világot?
Már hó takará el a bérci tetőt

Én az álom, te az ébrenlét
Alig látom, de már véget is ér
Tükröt tart az élet, amit látni félek
Mert csak játszom, hogy minden szép

Szomorú hónap ez
Az "éljük a mának" csak holnap lesz

Aki miattam perceket, órákat számol
Én feljövök érte a síri világból
Az éj közepén, a szobád falán
Fényre az árnyék nyomán a magány
Ki köti be a szíven a sebeket?
Az ép ész is miattad jelentett beteget
Pam-pam, csak lüktet a vér
Az ember ilyen: elcsügged, ha fél
Ez van, haver, ezt dobta a gép
A fájdalom megszűnt, eldobva a cél
(A fájdalom megszűnt, eldobva a cél)

Én az álom, te az ébrenlét
Alig látom, de már véget is ér
Tükröt tart az élet, amit látni félek
Mert csak játszom, hogy minden szép
Lehunyam a szemem, ne lássam, úgy
nem fáj
Csupasszá válik az egykori szebb táj

Én az álom, te az ébrenlét
Alig látom, de már véget is ér
Tükröt tart az élet, amit látni félek
Mert csak játszom, hogy minden szép

46. Hasonlítsa össze a beszédet és az írást, mint kommunikációs eszközt az alábbi szempontok alapján. Figyeljen arra, hogy nyelvtani terminusokat használjon, vagy szabatosan, érthetően fogalmazzon!

	BESZÉD	ÍRÁS
kód és csatorna	Hangzó forma	Látható, vizuálisan felfogható
mikor jelenik meg a történelem folyamán		
tempó		
szerkesztés		
a nyelv zenei eszközei		
helyhez és időhöz kötöttség		
metakommunikációs eszközök szerepe		
szókincs változatossága		

47. Sorolja be az alábbi szövegtípusokat a megfelelő kategóriákba (az a. sorba)! ballada, prédikáció, korrajz, jogszabály, felszólítás, védőbeszéd, novella

A b. sorba írjon mindegyik kategóriához még két-két példát!

Szövegfajta	elbeszélő	leíró	elemző- meggyőző
a.			
b.			

48. Jellemezze részletesen a szövegfajtákat. Legalább öt jellemzőt soroljon fel!

49. Szövegnek, illetve multimediális szövegnek tekinthető-e az alábbi példák? Indokolja mindhárom esetében a választát.

	<p>ez az első verzió, majd otthon megnézem még egyszer, mert Excelben van lehetőség az ismétlődő adatok törlésére (lehet, hogy Calc-ban is van, de most nem találtam, a neten sem). Azért csökkenőbe rendeztem, mert az elején van egy csomó 0 (ezek az eredeti munkalap ki nem töltött cellái a B oszlopban). Annyi megszorítás van, hogy ha újabb sort írsz be a Munka1-re, akkor módosítani kell a függvényt. Jobb, ha beszúrással csinálsz új sort.</p>	<p>Bizonyítvány</p> <p>Kovács Béla részére, aki 1965. jan. 1-jén született Székesfehérváron, anyja neve Igaz Julianna, a 245/0897 Korm.rend. alapján a vas- és fémipari munkás alapvizsgát letette, az alapján a vas- és fémipari munkásnak minősítjük.</p> <p>Jászberény 1995. december 11.</p> <p>Janics Ferenc ig.</p>
<p>SZÖVEG? igen nem</p>	<p>SZÖVEG? igen nem</p>	<p>SZÖVEG? igen nem</p>
<p>indoklás</p>	<p>indoklás:</p>	<p>indoklás:</p>
<p>multimediális szöveg? igen nem</p>	<p>multimediális szöveg? igen nem</p>	<p>multimediális szöveg? igen nem</p>

indoklás:	indoklás:	indoklás:
-----------	-----------	-----------

50. Határozza meg a „chat” (beszélgetés) szövegtípusát, majd jellemezze azt! Különösen emelje ki az írásbeliséget és a szóbeliséget idéző jellemzőket!

<http://irodalomora.hu/minden-mas/tanitasi-ora/nyelvtan-dolgozatok-es-gyakorlo-feladatok/>

51. Írjon 3 példát lineáris szerkezetű irodalmi műre!

- a)
- b)
- c)

52. Sorolja fel az előszóbeli bemutatásra szánt szövegek szövegszerkesztésének lépéseit!

53. Mutassa be az értekezés műfaját! Térjen ki formai és tartalmi kötöttségekre, a műfaj céljára és jellemzőire!

file:///C:/Users/J/Desktop/Methodicskák%202020/szövegtan/temazaro_Magyar%20nyelv_10_I_A_csop.pdf

54. Írjon példát azokra a szövegtípusokra, amelyeket az alábbi szempontok jellemeznek!

- e. írott, tervezett, monologikus:

- f. szóbeli, spontán, párbeszédes:
- g. szóbeli tervezett monologikus:
- h. írott, spontán, monologikus:

55. Válassza ki a felsoroltak közül azokat a szövegműfajokat, amelyek az érvelő (v. elemző-meggyőző) szövegfajtába (v. közlésfajtába) tartoznak!

önéletrajz, tudósítás, hír, szónoklat, történetmondás, vita, leírás, felszólalás

<https://www.sulinet.hu/tovabbtan/felveteli/2001/25het/magyar/nyelvtan/nyelv25.h>

tml)

KOMPLEX FELADATOK

1. Olvassa el az alábbi szöveget, és válaszoljon a kérdésekre!

Halotti Beszéd és Könyörgés (1200 k.)

Látjátok, feleim, szemetekkel, mik vagyunk: íme, por és hamu vagyunk. Mennyi malasztban teremté kezdetben a mi őszünket, Ádámot, és adta neki a paradicsomot házzá. És mind a paradicsomban való gyümölcsöktől monda neki, hogy éljen. Csupán tiltotta őt egy fa gyümölcsétől. De mondá neki, mért ne ennék: „Bizony, amelyik napon eszel azon gyümölcsből, halálnak halálával halsz”. Hallá holtát teremtő Istentől, de feledé. Engede ördög incselkedésének, és evék a tiltott gyümölcsből, és abban a gyümölcsben halált evék. És annak a gyümölcsnek oly keserű vala leve, hogy torkát megszakasztja vala. Nem csupán magának, de mindő fajának halálát ette. Haraguvék Isten, és veté őt ez munkás világba: és lőn halálnak és pokolnak martaléka, és mind ő nemének. Kik azok? mi vagyunk. Ahogy is ti látjátok szemetekkel: Bizony, egy ember sem kerülheti el ez vermet, bizony, mind ahhoz járók vagyunk. Imádjuk Urunk Isten kegyelmét e lélekért, hogy irgalmazzon öneki, és kegyelmezzon, és bocsássa minden bűnét! És imádjuk Szent Asszony Máriát és Boldog Mihály arkangyalt és minden angyalokat, hogy imádkozzának érte! És imádjuk Szent Péter urat, akinek adatott hatalom oldania és kötnie, hogy oldja minden bűnét. És imádjuk mind a szenteket, hogy legyenek neki segedelmére Urunk színe előtt, hogy Isten ő imádságuk miatt bocsássa meg az ő bűnét! És szabadítsa őt ördög üldözésétől és pokol kínzásától, és vezesse őt paradicsom nyugalmába, és adjon neki mennyországba utat, és minden jóban részt! És kiáltsátok Urunkhoz háromszor: kyrie eleison! (uram, irgalmazz!)

a. **Hány bekezdésre osztaná a fenti szöveget?**

b. **Számozza meg őket, írjon bekeretezett számokat oda, ahol úgy gondolja, témaváltás van! (minimum 4, maximum 6 bekezdést jelöljön!) Az első bekezdés jelölve van.**

c. Az első feladat számozása alapján írja meg a szöveg vázlatát! (Nevezze meg röviden a bekezdések tartalmát!) Az első vázlatpontot segítségképpen feltüntettük.

1	Kapcsolatfelvétel (megszólítás), utalás a szöveg témájára (temetés)
2	
3	
4	
5	
6	

d. A fenti szöveg az elbeszélő, a leíró és az elemző-meggyőző szövegfajták közül kettőnek a jellegzetességeit is tartalmazza. Melyiket a kettő közül?

e. Írja be az alábbi táblázatba, jelölje azt is, hogy melyik bekezdésekben, és indokolja válaszát 3–3 jellemzővel!

szövegfajta megnevezése	3–3 jellemző
..... . szövegfajta a bekezdés(ek)ben
..... . szövegfajta a bekezdés(ek)ben

bekezdés(ek)ben
-----------------	-----------------------

f. A fenti alkotás a „szöveg” minden kritériumát kielégíti. Nevezzen meg négy olyan feltételt, amelyek alapján szövegnek nevezhető a fenti alkotás!

.....
.....
.....
.....

<http://irodalomora.hu/minden-mas/tanitasi-ora/nyelvtan-dolgozatok-es-gyakorlo-feladatok/>

2. Olvassa el az alábbi rövid szöveget, majd oldja meg a több részfeladatból álló gyakorlatot!

Hogyan készül a méz?

A méhek hosszú nyelvükkel és a fejükön elhelyezkedő apró szivattyúval szívják fel a virágok nektárját. Ezt különleges felépítésű gyomrukban tárolják. De csak egy darabig. Ugyanis a nektárban túl sok a víz, és ettől valahogy meg kell szabadulniuk. Ezért felböfögik azt, majd a nyelvükön kiszárítják. A kész mézet a lépekben raktározzák el, míg szükségük nem lesz rá. Csakhogy az emberek - akiknek még van erre gusztusuk - általában előbb lopják el tőlük, hogy kenyérre kenjék. Ti is kértek?

(Nick Arnold Bogaras rovarok című könyve alapján)

a. Írja ki a szövegből az összes nyelvtani kapcsolóelemet úgy, hogy a kapcsolóelem fajtáját megnevezi, és e szerint csoportosítja is őket, valamint a példák mögött feltünteti annak a mondatnak a számjelét, amelyben előfordulnak!

b. Ábrázolja a szövegmondatok közötti logikai viszonyokat (ha vannak) a mellérendelő tagmondatoknál szokásos jelekkel!

c. Mi a cím szerepe a fenti szövegben?

<https://www.sulinet.hu/tovabban/felveteli/2001/25het/magyar/nyelvtan/nyelv25.html>

3. Olvassa el az alábbi szövegrészletet! Végezze el a feladatokat!

Hétfőtől megint kopogtatnak

Megint jönnek, kopogtatnak: hétfőn országszerte megkezdődik a kopogtatócédulák kézbesítése. Legkésőbb március 13-ig minden választópolgárhoz zárt borítékban eljuttatják a jelöltállítási szelvényt, értesítik arról, felvették-e a névjegyzékbe. Az értesítővel egybefűzve kapja kézhez mintegy nyolcmillió választópolgár az ajánlószelvényt, amelynek kitöltésével és átadásával április 17-ig lehet jelöltet ajánlani a májusi választásokra.

A jelöltajánlásoknál kötelező a személyi számok használata, célszerű, ha a törvényben előírt 750-nél minimum 20 százalékkal több ajánlási szelvényt gyűjtenek a pártok, ellenkező esetben az esetleges hibák miatt érvénytelenné válhat a jelöltajánlás - intenek a választási szakemberek. Az ajánlási szelvények adatait számítógéppel összesítik, a fölösleges aggodalmak elkerülése végett érdemes megjegyezni: a technikai adatbázis tartalma nem nyilvános, azt később megsemmisítik.

a. Mi a cím szerepe a szövegben?

b. Mutasson rá a szöveg és címe kapcsolatára az idézett részletben!

c. Csoportosítsa az idézett szövegrészlet grammatikai kapcsolóelemeit az ismert kategóriák alapján!

<https://www.sulinet.hu/tovabban/felveteli/2001/11het/magyar/nyelvtan/archivum11.html>

4. Olvassa el az alábbi szövegrészletet! A kérdések ehhez a szöveghez kapcsolódnak. A helyesírási szabálytalanságok oka az, hogy a szöveg lejegyzése a kiejtést követte.

– Szóval Veres Pétert személyesen tetszik ismerni?

– Személyesen ismerem. Lejött ide Kisvárdára, többször is. Aztán én megbíztam Tót Sándort a Nemzeti Parasztpártnak a vezetésével.

– Ez a Tót Sándor ma is él?

– Ez a Tót Sándor jelenleg is él, ott lakik a Kossuth Lajos utcába, Kossuth Lajos utca tizen ... huszonegy szám ... vagy húsz ... vagy huszonegy szám alatt lakik. Most is él. Ez lett a Nemzeti Parasztpártnak az elnöke. De minden írásbeli ilyen munkát, ami a ... a párt ügyében történt, azt én végeztem, vagy az én irányításommal. Aztán összejött az Ideiglenes Kormány, lejött ide Kisvárdára, és a kisvárdai gim ... Bessenyei Gimnáziumnak a ... no, a kulturtermébe, ott tartottunk beszédet. Mivel Tót Sándor parasztember lévén engem kért, hogy én tartsam meg a beszédet. Hát ott aztán elmondtam az elgondolásaimat, hogy mi lenne az elgondolásom...

(Kisvárdá, 1967.)

a. Csoportosítsa a szövegrészlet grammatikai kapcsolóelemeit az ismert kategóriák alapján!

b. Határozza meg, melyik stílusrétegbe tartozik a szöveg!

c. Jelölje meg a szöveg műfaját!

d. Mutasson rá a stílusréteg jellemzőire a szövegben!

5. Olvassa el az alábbi szöveget! A kérdések ehhez a szöveghez kapcsolódnak.

Botrány a pályán és a medencében

Törtek-zúztak az FTC-szurkolók - Kiss Gergelynek elrepedt az arccsontja.

Zajos hétvégét hagyott maga mögött a magyar sport: a Megyeri úton a Ferencváros futballszurkolói törtek-zúztak, a Kőér utcai uszodában a Vasas pólósai térték át egy másik sportág, a bokszt "vizeire". Újpesten a zöld-fehér drukkerék képtelenek voltak megemészteni az együttes vereségét (3-2), Kőbányán pedig az angyalföldi játékosok nem tudták elviselni, hogy a legutóbb 1989-ben bajnok Vasas helyett a Honvéd szerzi meg az OB I aranyérmét (11:9). A döbbenetesebb kétségkívül az uszodai jelenetsor volt, hiszen a válogatottban együtt szereplő, kiváló sportolók is ütötték egymást. A botrányos adok-kapok nyomán négy

Honvéd-játékos sérült meg; közülük az olimpiai bajnok Kiss Gergely kettős arccsontrepedést szenvedett. A Vasas trénera, Somossy József úgy véli, a vasárnapi bunyó a szombati, általa becstelennek nevezett bíraskodás következménye volt.

a. Mi a fenti szöveg címének a szerepe? Mutassa be a cím és a szöveg kapcsolatát!

b. Mutassa be a szövegben előforduló jelentésbeli kapcsolóelemeket! A kapcsolóelemeknek megfelelően csoportosítsa a szövegből vett példákat!

c. Melyik stílusrétegbe sorolható a szöveg? Mutassa be a szövegből vett példákon a stílusréteg jellemzőit!

<https://www.sulinet.hu/tovabban/felveteli/2001/30het/magyar/nyelvtan/nyelv30.html>

6. Az alábbi szövegből hiányoznak szavak. Egészítsék ki a szövegkörnyezet alapján egy-egy értelemszerűen odaillő szóval a mondatokat!

Benyugtatózott medve és fagyasztott nyulak a kommunista vadászatokon
..... vadászsikereit számos hivatalos fotó örökítette meg a '70-es és a '80-as években. Ezeken hatalmas szarvasbikák és körbe rendezett lelőtt nyulak mellett látni a kelet-német vezetőt. Jürgen Krause, Honecker egykori szakácsa szerint a egy része sokszor még fel sem engedett teljesen a fotózásra. Az állatok többségét ugyanis profi vadászok előre kilőtték, és a tárolták.

Honecker és vadásztársai azonban nem voltak egyedül, már ami a szokatlan vadásztaktikát illeti. Nicolae Ceausescu, aki gyakran kérkedett, szintén a román titkosrendőrség segítségére szorult. Az ügynökök ugyanis keverték mézbe, és ezzel lassították le vezérük számára a medvéket.

A lengyel titkosrendőrség munkatársai egyszer hat hónapig egy bölényt arra, hogy egy bizonyos útvonalon vágjon át az erdőn, és így pont Leonyid Brezsnyev puskája elé „tévedjen”. A biztonság kedvéért azonban mesterlövészek is

elrejtőztek a környéken, hogy besegítsenek a szovjet vezetőknek, ha mégis elvétené a

Általános gyakorlat volt Kelet-Európában az is, hogy speciális táppal szép kővére hizlalták a vadállatokat, amelyek így szokásos is sokat vesztek, és könnyű prédává váltak.

A legmegdöbbentőbb történet azonban a Varsói Szerződés egyesített fegyveres erőinek egykori főparancsnokáról, Jakubovszkij marsallról szól. Egy nyugdíjas német erdész mesélte róla, hogy egyszer vadászat előtt egy dzsip hátuljában látta meg, amint egy töltött babrált. Amikor megkérte, hogy hagyja abba, a marsall elnézést kért, és azt mondta: „nem volt a kezemben 1945 óta, nem igazán tudom, hogyan működik”.

InfoRádió / The Times □ 2006. október 17.

a. Mi a fenti szöveg címének a szerepe? Mutassa be a cím és a szöveg kapcsolatát!

b. Mutassa be a szövegben előforduló jelentésbeli kapcsolóelemeket! A kapcsolóelemeknek megfelelően csoportosítsa a szövegből vett példákat!

c. Melyik stílusrétegbe sorolható a szöveg? Mutassa be a szövegből vett példákban a stílusréteg jellemzőit!

7. Állítsa össze a szöveget az összekeveredett bekezdésekből! Induljatok ki abból, hogy milyen műfajú szöveg lehet!

A lengyel titkosrendőrség munkatársai egyszer hat hónapig treníroztak egy bölényt arra, hogy egy bizonyos útvonalon vágjon át az erdőn, és így pont Leonyid Brezsnyev puskája elé „tévedjen”. A biztonság kedvéért azonban mesterlövészek is elrejtőztek a környéken, hogy besegítsenek a szovjet vezetőknek, ha mégis elvétené a bölényt.

A legmegdöbbentőbb történet azonban a Varsói Szerződés egyesített fegyveres erőinek egykori főparancsnokáról, Jakubovszkij marsallról szól. Egy nyugdíjas német erdész mesélte róla, hogy egyszer vadászat előtt egy dzsip hátuljában látta meg, amint egy töltött vadászfegyverrel babrált. Amikor megkérte, hogy hagyja abba, a marsall elnézést kért, és azt mondta: „nem volt a kezemben fegyver 1945 óta, nem igazán tudom, hogyan működik”.

InfoRádió / The Times – 2006. október 17.

Honecker és vadásztársai azonban nem voltak egyedül Kelet-Európában, már ami a szokatlan vadásztaktikát illeti. Nicolae Ceausescu, aki gyakran kérkedett medvevadászataival, szintén a román titkosrendőrség segítségére szorult. Az ügynökök ugyanis válumot kevertek mézbe, és ezzel lassították le vezérük számára a medvéket.

Benyugtatózott medve és fagyasztott nyulak a kommunista vadászatokon

Általános gyakorlat volt Kelet-Európában az is, hogy speciális táppal szép kövérré hizlalták a vadállatokat, amelyek így szokásos gyorsaságukból is sokat vesztek, és könnyű prédává váltak.

Honecker vadász sikereit számos hivatalos fotó örökítette meg a '70-es és a '80-as években. Ezeken hatalmas szarvasbikák és körbe rendezett lelőtt nyulak mellett látni a kelet-német vezetőt. Jürgen Krause, Honecker egykori szakácsa szerint a nyulak egy része sokszor még fel sem engedett teljesen a fotózásra. Az állatok többségét ugyanis profi vadászok előre kilőtték, és a mélyhűtőben tárolták.

Az egykori kelet-európai blokk kommunista vezetőinek kedvelt időtöltése volt a vadászat. Am egyre több olyan visszaemlékezés lát napvilágot, amelyből kiderül: előre lelőtt és lefagyasztott nyulakra, beváliumozott medvékre és betanított bölényekre vadásztak a kompetensnek nemigen mondható pártvezérek. Legutóbb Erich Honecker egykori kelet-német vezető személyi szakácsa szólalt meg.

https://www.tankonyvkatalogus.hu/pdf/FI-501010801_1__teljes.pdf

8. Adjon címet a szövegnek, írja meg a bevezetését!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

-Eredj, leányom, hozd le azt a kis gömböcöt, főzzük meg. Felment a legöregebbik leány érte; amint le akarta vágni, elkiáltotta magát a kis gömböc: „Hamm, bekaplak!” azzal bekapta. Már odalent nem győzték várni.

Felküldte a szegényasszony a középső leányát: - Eredj már, leányom, nézd meg,

mit csinál a nénéd ennyi ideig?

Felment a középső leány, kereste a nénjét, s hogy nem találta, le akarta vágni a gömböcöt. De a gömböc megint elkiáltotta magát: „Hamm, téged is bekaplak!” azzal bekapta azt is. Már odalent sehogy se tudták elgondolni, hogy mért nem jön az a két leány, felküldte hát a szegényasszony a legkisebb leányát is:

- Ugyan, leányom, eredj már fel, nézd meg, mit csinál a két nénéd. Aztán hozzátok le azt a gömböcöt valahára. Felment a legkisebb leány is, de ezt is csak elnyelte a gömböc. Már a két öreg sehogy se tudta mire vélni a dolgot.

- No apjuk - mondja a szegényasszony - már látom, magamnak kell felmennem. Azok most bizonyosan az aszalt meggyet eszik.

Felment a szegényasszony, kereste a leányait, hogy nem találta, le akarta vágni a gömböcöt, de a gömböc ezt is bekapta. A szegényember csak várta,

csak várta őket, hogy nem jöttek, gondolta, tán valami baj van, felment ez is. Amint közel ment a kis gömböcöz, ez elkiáltotta magát: „Hamm, téged is bekaplak!” Azzal bekapta ezt is, de a rossz kócmdzag már az öt embert nem bírta meg, leszakadt a kis gömböc. Elkezdett görögni, görgött-görgött, a padlás grádicsán is legörgött, kiment egyenesen az utcára. Éppen ott ment el egy csomó kaszás jött haza a mezőről, a kis gömböc azokra is rákiáltott: „Hamm, titeket is bekaplak!” Azzal bekapta ezeket is. Megint csak görgött odább; előtalált egy regement katonát, azokra is rákiáltott.

„Hamm, titeket is bekaplak!” azzal bekapta ezeket is.

Megint csak görgött odább, egyszer csak egy hídra ért, amely alól a víz egészen ki volt száradva, éppen akkor ment arra egy hintó, a kis gömböc félre akart előle ugrani, hogy el ne tapossa, de leesett a hídról, kirepedt az oldala, kiomlott belőle a sok ember, ki-ki a maga dolgára ment, a kis gömböc meg ott maradt kirepedve. Ha a kis gömböc ki nem repedt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

9. Egészítse ki a levelet a hiányzó részekkel, felhasználva az eddig tanultakat!

Címzett:

Tárgy:

Tisztelt!

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Két kollégájuknak furcsamód már sikerült eljutni a lakásba, valamint felhívni engem a rosszul rögzített telefonszám ellenére – bizonyára Danny Blue- és Christian Panthera-szintű telepatikus képességeik segítségével. Mivel a kollégája nem jött ki, az általam érzékelt probléma még mindig fennáll. Kilencszer pofáztam el maguknak, hogy hibás a modem, amit Önök biztosítottak. Maguk hülyének néztek, hiszen az Önök adatai szerint minden rendben. Ezek után persze még én hívjam fel magukat 10-edjére is, amivel úgy vélem, kimerítik a pofátlanság határát. Ha kellemes társalgásra vágyom, egy más jellegű emelt díjas telefonszámot tárcsázok.

Mellékelten bátorkodtam elküldeni az önéletrajzomat is, mivel ennyi szaktudással én is rendelkezem, ezért örömmel lennék egy ilyen remek, dinamikus csapat tagja.

Szerencsére szolgáltatásuk ingyenes, vagyis pontosan annyiba kerül, amennyit ér, ez megmagyarázná, miért is akciós az első három hónapban. Megkísérlem elmagyarázni még egyszer, utoljára: 1. A problémám forrása a hibás modem. 2. Önök küldenek egy szerelőt, aki ért a számítógéphez, valamint egy működő modemet, továbbá egy hálózati kábelt, mivel ez, ami itt van, csak fojtogató szexre alkalmas, másra nem. 3. Küldenek a szerelővel egy embert, aki tudja használni a telefont, a kaputelefont, valamint a liftet, bár jöhetnek lépcsőn is, így ez csupán ajánlott opció. 4. Kicserélik a modemet. A szerelő bejön, köszön napszaknak megfelelően, leveszi a cipőjét, visszautasítja a felkínált frissítőt és kicseréli a modemet. A közlekedős ember

kint marad. 5. Aláírom a munkalapot, a szerelő elköszön és kimegy. 6. Működik a szolgáltatás és mindenki boldog.

Amennyiben a fenti hat pont nem megvalósítható, akkor ne fáradjanak a szolgáltatás kikötésével. Mivel Önök megvalósították a szerződészegés fogalmát, ugyanis ez nem szolgáltatás.

Feltételezem, Önök jobban szórakoztak levelem olvasása közben, mint jómagam, de ne gondolják, hogy viccnek szántam, ez egy valós HIVATALOS PANASZ. Sajnálom, hogy méltatlan helyzetbe kerültem maguk miatt, de csak azoknak adom meg a tiszteletet, akik: 1. szintén megadják, 2. kiérdemelték, 3. félek tőlük. Sajnálatos módon Önök egyik kategóriába sem esnek bele, ezért hát levelem keserédes hangvétele. Amennyiben hajlandóak rendesen végezni a munkájukat, akkor Önök felhívnak az általam megadott telefonszámon, és egy Önök által kiválasztott időpontban készséggel állok rendelkezésükre.

Tisztelet nélkül:

Kelt: Badacsonytördemic-Szigliget, 2010. április 8.

10.Írja meg a szöveg befejezését!

Címzett: X Telefontársaság Rt., 2121, Badacsonytördemic-Szigliget, Pf. 444

Tárgy: Panaszlevél az X telefontársaságnak az internet bekötése kapcsán

Tisztelt X Rt.!

Kijelentem, hogy a fent említett napon végig az otthonomban tartózkodtam, és a kollégáját vártam, de maguk nem megfelelően jártak el. Az, hogy mint utólag kiderült, Önök nem tudnak beírni egy telefonszámot, úgy vélem nem az én hiányosságom. A megadott címen található lakás nincs körülvéve sem vizesárokkel, nem vezettem villanypásztort a kaputelefonba, valamint nagytestű harci kutyák sem őrzik azt. Két kollégájuknak furcsamód már sikerült eljutni a lakásba, valamint felhívni engem a rosszul rögzített telefonszám ellenére– bizonyára Danny Blue- és

Christian Panthera-szintű telepatikus képességeik segítségével. Mivel a kollégája nem jött ki, az általam érzékelt probléma még mindig fennáll. Kilencszer pofáztam el maguknak, hogy hibás a modem, amit Önök biztosítottak. Maguk hülyének néztek, hiszen az Önök adatai szerint minden rendben.

Ezek után persze még én hívjam fel magukat 10-edjére is, amivel úgy vélem, kimerítik a pofátlanság határát. Ha kellemes társalgásra vágyom, egy más jellegű emelt díjas telefonszámot tárcsázok.

Mellékelten bátorkodtam elküldeni az önéletrajzomat is, mivel ennyi szaktudással én is rendelkezem, ezért örömmel lennék egy ilyen remek, dinamikus csapat tagja.

Szerencsére szolgáltatásuk ingyenes, vagyis pontosan annyiba kerül, amennyit ér, ez megmagyarázná, miért is akciós az első három hónapban. Megkísérlem elmagyarázni még egyszer, utoljára: 1. A problémám forrása a hibás modem. 2. Önök küldenek egy szerelőt, aki ért a számítógéphez, valamint egy működő modemet, továbbá egy hálózati kábelt, mivel ez, ami itt van, csak fojtogató szexre alkalmas, másra nem. 3. Küldenek a szerelővel egy embert, aki tudja használni a telefont, a kaputelefont, valamint a liftet, bár jöhetnek lépcsőn is, így ez csupán ajánlott opció. 4. Kicserélik a modemet. A szerelő bejön, köszön napszaknak megfelelően, leveszi a cipőjét, visszautasítja a felkínált frissítőt, és kicseréli a modemet. A közlekedős ember kint marad. 5. Aláírom a munkalapot, a szerelő elköszön és kimegy. 6.

Működik a szolgáltatás és mindenki boldog.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Kelt: Badacsonytördemic-Szigliget, 2010. április 8. Aláírás:

11.Egészítse ki a szöveget! Adjon címet! Keresse ki a kapcsolóelemeket!

Történt egyszer nagyon régen, hogy Badacsonytördemic-Szigligeten Kis Örs ellátogatott a nyugati felsőszombatfalvai kiskocsmába. Érdekes dolgok történtek ott meg vele, el is beszélem nektek.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Másnap aztán.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

..... Így járt hát Kis Örs, s példájából okuljatok!

12. Adjon címet a szövegnek, írja meg a hiányzó részeket!

Történt egyszer nagyon régen, hogy Badacsonytördemic-Szigligeten Kis Örs ellátogatott a nyugati felsőszombatfalvai kiskocsmába. Érdekes dolgok történtek ott meg vele, el is beszélem nektek.

.....

.....
.....
.....
.....
.....

Másnap aztán.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

..... Így járt hát Kis Örs, s
példájából okuljatok!

13. Olvassa el a Kosztolányi-szöveget, majd oldja meg a hozzá kapcsolódó feladatokat!

HOGY SZÜLETIK A VERS ÉS A REGÉNY?

Válasz és vallomás egy kérdésre

(részletek)

1.

(...)

Nem tudom, hogy születik a vers és a regény. De azt tudom, hogy nem születik. Nem születik és nem születhet úgy, hogy valaki valamit „meg akar írni”. Azért hangsúlyozom ezt, mert az a közhiedelem, hogy az írónak rendszerint van valamilyen témája – egy ötlete a tavaszról, vagy egy világos elgondolása holmi „hatalmas

társadalmi kérdés”-ről –, s miután ezeket előre megfontolt szándékkal megvizsgálta, kiérlelte lelkében, s döntött a kidolgozás módjáról is, nekiül, és annak rendje-módja szerint megírja, versnek vagy regénynek. Hányunkkal megesett már, hogy jóhiszemű, lelkes rajongók félrevontak bennünket, kipirult arccal mesélték el életük egy eseményét, s átnyújtották nekünk, hogy használjuk föl. Ezek tényleg abban a hiszemben vannak, hogy az élmény azonos az alkotással, s elég az élményt rátenni a papírra, az ott nyomban megelevenül. Nem sejtik, hogy az írók nem csak más élményeit nem tudják fölhasználni művészi célokra, hanem gyakran a maguk legdöntőbb, legegységibb, legizgatóbb élménye is egy életem át hever bennük, anélkül hogy valamit elkezdhetnének vele.

Akadnak azonban, akik tényleg így dolgoznak. Mindenkinek van sok érzése s legalább egy megtörtént életregénye. A varrólány megírja, hogy volt egyszer egy varrólány, akit szerettek és elhagytak, a katona pedig, aki háborúba került, elbeszéli azokat a tapasztalatokat, melyeket ott szerzett. Ezek a műkedvelők. Nincsenek viszonyban az egész életemmel, csak annak egy esetleges részével. Minekelőtte íráshoz fognak, világosan látják témájukat, céljukat, mondanivalójukat, az értelem és öntudat teljes fényében, azután ebből a fényből próbálnak visszamenni sejtető homályba, eszközöket keresni, formát a lényeghez.

Kevés bizonyosság van arra vonatkozólag, hogy támadnak a költői alkotások, s tudatlanságunk arra int, hogy ezen a téren különösen óvatosak és szerények legyünk, de majdnem bizonyos, hogy a fércművek ezen a módon jönnek létre, és teljesen bizonyos, hogy a költő teremtésmódja éppen ellenkezője, megfordítottja ennek.

A költő, mikor írni kezd, nem látja világosan témáját, célját, mondanivalóját. Amennyiben megpillantaná ezt az értelem és öntudat fényében, föltétlenül megszegne a kedve, abbahagyná írását, úgy érezné, hogy azzal, amit tud, már nem érdemes foglalkoznia. Homályban van ő, termékeny homályban. Ebből a homályból küszködik a fény felé. Kétségbeesett küzdelem ez, de nem reménytelen, mert a homályból el lehet jutni a fényhez, csak a fényből nem lehet visszamenni a homályba. Az az út, melyet megtesz, az a tusa, melyet vív, maga az alkotása. Tett ez, cselekedet, csupa gyakorlat, tetteles önelemzés és cselekvő önműtét. Előzőleg többnyire elfogja

egy tétova, de ellenállhatatlan vágy, hogy írjon valamit. Ez a vágy egyelőre még tárgyaltalan, de rendkívül tartalmas és ígérő. Csodálatos izgalmi állapot ez. Tolla önmagától kezd mozogni. Szókat hall, oly készen, mintha már réges-rég ércablákra vésték volna, és képek tűnnek eléje, oly élesen és szilárdan, hogy hozzá képest a valóság halvány és szétfolyó.

Ezek a szavak és képek már megírandó verséből valók, mely valahol létezik is, csak még benne nem jutott öntudatra. Nyomukon indul el, vakon, anélkül hogy tudná, hova fog érkezni. A pálya, melyet befut, ő meg a verse, ködbe borul előtte. Mégis bizakodva követi parancsoló hallucinációit és vízióit. Kezében szinte eszelősen szorongatja azt, amit sikerült megragadnia, egy szót, egy képet, csalogató zálogát, ingerlő foglaloját annak, ami később tetté válik, egy göröngyét az érzéki világnak, csücskét egy láthatatlan köpenynek, melyet a sötétből le akar ráncigálni és birtokba venni. Ő, aki élő viszonyban van az egész élettel, most csak a részleteit tapogatja. De ez a helyes. Egy az érzéki élettel, egy szemerje a káosznak. Fogalma sincs még, hogy mi a lényeg, csak azt érzi, hogy mi a forma. Munkája abból áll, hogy odaveti magát ennek az érzéki játéknak, ennek a túlvilági kalandnak, ennek az incselkedő kísértésnek, s nem erőszakoskodik anyagával, hanem hagyja, hogy az dolgozzék helyette, hogy a nyelv a munkatársa legyen, és az érezzen, gondolkozzék helyette, s rész és egész, pillanat és végzet, szerencse és szándék boldogan összecattanjon. Miután versét befejezte, maga is csodálkozva értesül belőle, hogy mit akart kifejezni. Ebből kihámozhatnak bizonyos alapeszmét.

A költőnek azonban, amíg teremt, nincs alapeszméje. Annak csak rögeszméje van.

a. Foglalja össze egy-egy tételmondatban az egyes szakaszok tartalmát!

b. Milyen nyelvi forma kapcsolja egymáshoz a bekezdéseket? Emelje ki és értelmezze a nyelvi elemeket!

c. Az esszé mely jellemzőit fedezitek fel a szövegben?

d. Milyen szavak, szó szerkezetek tartozhatnak az esszé szókincstárába?

Gyűjtsön példákat a személyesség kifejezéseiből!

e. Milyen hasonlattal szemlélteti az író a különböző alkotási módokat?

f. Mi a különbség az alapeszme és a rögeszme között?

2.

A költő ihlete pillanatokig vagy órákig tart, aztán ellobban, csak pörnyéje marad ott. Merőben különbözik ettől a regényíró ihlete. Az hosszútávra szól, gyakran évekre is kiterjed. Amíg a regényíró dolgozik, változik körötte az élet, s a regényíró is változik az életben. A hőmérő süllyed és emelkedik, eső esik, hó hull, kivirágzanak a fák, majd rekkenő kánikula következik, ő maga pedig soványodik vagy kövéredik, csalódik vagy megbetegszik. Munkájában mégis olyannak kell lennie égaljnak, légkörnek, időjárásnak, világnézetnek, vérmérsékletnek, mintha minden egyszerre, varázsütésre keletkezett volna. Ez az egység teszi remekművé a regényt.

Ennek a pusztán elképzelt világnak is éppoly csodálatos, változhatatlan törvényei vannak, mint annak a világnak, melyben élünk. Két regényalak például találkozik egymással egy kávéházban. Ez a kávéház – írás közben – kényszerképzetként rémlik föl a regényíró előtt. Esetleg hasonlít valamelyikhez, amit már látott, vagy emlékeztet arra, de esetleg egyáltalán nem hasonlít semmiféle eddigi kávéházhoz. Mindenesetre egy megálmodott, ködből való kávéház ez. Mégis tökéletesen tájékozódni tud benne a regényíró. Ismeri kilincseit, ablakait, egész berendezését, hiszen ő maga építette. Ha alakjait be kell ide vezetnie, akkor habozás nélkül ajtót nyit nekik, leülteti őket valahova. Nem mindegy, hogy hova. Ezek az emberek föltétlenül a kávéház bal sarkába telepednek, oda, a pénztár mögé, a nő háttal neki, úgyhogy nem is láthatja arcát, a férfi pedig vele szemben, úgyhogy láthatja arcát. Az, hogy máshova üljenek, mondjuk, a kávéház jobb sarkába, vagy mondjuk, megfordítva, a férfi háttal neki s a nő szemben vele, teljesen képtelenség. Mihelyt így próbálja megjeleníteni őket, képzelete nem működik tovább, mert egy nem ismert kódex szerint minden alaknak meg van a maga helye, akár a sakktáblán a bábuknak, s mihelyt vét e kódex ellen, fölborul a játszma.

Azok a tárgyak, melyek alakjait körülveszik, szintén nem közönyösek neki. Ezekről nem vezet leltárat. Szükségtelen minden holmit felsorolni. Előfordulhat, hogy egész regényében egyetlenegy sem emleget. De azért pontosan tudja, hogy milyen bútorok állnak itt vagy ott, s ha megkérdeznék tőle, hogy abban a szobában,

ahol ez vagy az a jelenet lejátszódott, volt-e szobahőmérő vagy a kandalló előtt kaparóvas, ő határozottan bólintana, vagy határozottan rázná a fejét. Általában napokig tudna még beszélni hőseiről, akár legjobb ismerőseiről, függetlenül a cselekménytől. Nem mond el róluk mindent, csak azt, ami legfontosabb. Ezért művészi a munkája.

Számára döntők a nevek is. Ezek együtt jelennek meg alakjaikkal. Ha van nevük, akkor már élnek is. Téves azt hinni, hogy a regényíró neveket keresgél nekik, s tetszése szerint ennek vagy annak hívja őket. Csak az életben lehet miniszteri engedéllyel nevet változtatni. A képzelet birodalmában ez még sohase sikerült. Egy regényem írása közben felötlött bennem a gyanú, hogy a főszereplő neve a csengésében hasonlít egy ismert emberéhez s esetleg azt a hitet keltheti, mintha rá céloznék. Elhatároztam, hogy a nevet megváltoztatom. Miután már jócskán előrehaladtam, körülbelül száz oldalon kellett visszamenőleg kitörölnöm az eredetileg önként kínálkozó nevet, s egy másikkal helyettesítenem. Erre megbénult a tollam.

Hetekig hevert ott kéziratom, anélkül hogy hozzányúltam volna. Undorodtam tőle. Nem volt kedvem folytatni. Végre cselhez folyamodtam, újra visszaállítottam mind a száz oldalon az eredeti nevet, s akkor megint úgy ment minden, mint a karikacsapás. Közben azzal áltattam magamat, hogy hőszömet majd akkor keresztelem más névre, ha kéziratomat nyomdába adom. Természetesen, erre se került sor. Ezekkel az álomfi gurákkal nem lehet tréfálni; bosszút állnak rajtunk.

Édes Anna neve is ilyen hallucináció. Jól esett mondogatnom, leírnom. Talán azért tudtam vele annyi szeretettel foglalkozni. Én az Anna nevet régóta szerettem. Mindig a mannát hozta eszembe, azonkívül egy kacér és nagyon nőies föltételes módot is. A vezetéknév, mely ösztönösen társult melléje, nem egyéb, mint a hódolatom kifejezése. A kettő együtt – vezeték- és keresztnév – a maga lágy zeneiségében egy másik, ősi és végzetes szókapcsolatot idézett föl bennem: az édesanyát. Most, miután időben eltávolodtam regényemtől, így elemzem a szóvarázst, mely mindjárt a kezdetben megbabonázott, de amíg dolgoztam, nem is sejtettem, hogy mi tart rabul.

Az élmény, mely ennek a munkámnak alapja, szintén tisztázatlan előttem.

Nyilván én is sokszor olvastam az újságokban megjelenő kis napihírt, mely arról szól, hogy egy jó cseléd „minden ok nélkül” agyonverte jó gazdáit. Regényem megjelenése után tényleg levelet kaptam egy budapesti ügyvédtől, aki nem kis ámulatomra azt közölte velem, hogy Édes Anna tényleg él, ő védte azt a cselédleányt, aki gazdáját baltával ölte meg, ezt is Annának hívják, Schmidt Annának, s most a márianosztrai fegyházban raboskodik, akár az én hősnőm. Ez csak véletlen lehet.

Arcát az első pillanattól fogva határozottan láttam. Szöghajú volt, kékesszürke szemű. Talán egy falusi cselédleány lehetett mintája, akit évekkkel ezelőtt egy nyári délelőtt lestem meg az utcán, valami budai ház kapujában, amint fehér fogával beleharapott egy zöld almába. Akkor önkéntelenül eltűnődtem, milyen lehet ennek az élete és a sorsa. Ez az almába harapó lány gyakran kísértett. Valószínűleg ez a kristályosodási pont. Köréje rakódhattak le később a jegecek. Ilyenkor az ember folyton álmodozik. Terv és cél nélkül jeleneteket kohol, mondatokat sző. A folyamatot nem lehet megállítani. Akkor is folytatódik, mikor lefekszünk, mosdunk, vagy a fogorvos székében ülünk, s az a fogunkat fúrja. Eleinte tiltakozunk a megírás ellen, mert az gyötrellem. Miután az anyag fejünkre nőtt, könnyebbség ez a gyötrellem is. Természetesen, a papíron dől el minden. Ezen a síkon az ábrándok másképp helyezkednek el, mint gomolygó állapotukban. Ott az egész anyagból sokszor csak egy ködfoszlány marad meg.

Azt is megemlíthetem, hogy az Édes Anna írása alatt – nem tudom, miért – mindig a temetési szertartás latin verseit mondogattam és énekeltem. Ez azonnal visszazökkentett hangulatomba. Ez volt az alaphangja. A fönséges, ókori versekből merítettem erőt.

a. Foglalja össze egy-egy tételmondatban az egyes szakaszok tartalmát! Idézetekkel is megoldhatja a feladatot.

b. Milyen nyelvi forma kapcsolja egymáshoz a bekezdéseket? Értelmezzék a grammatikai-jelentésbeli kapcsolatot!

c. Az esszé mely jellemzőit fedezték fel a szövegben?

d. Foglalja össze vázlatosan az író alkotói folyamatáról vallott nézeteit az Édes Anna keletkezéséről szóló szövegrészlet alapján!

14. Olvassa el a szöveget, majd oldja meg a feladatokat!

Weöres Sándor: A VERS SZÜLETÉSE

Meditáció és vallomás (részletek)

Az élmények és verssé alakulásuk közt többnyire jókora idő telik el: napok és hetek, néha esztendők. Sokan úgy képzelik, hogy ha a költőt nagy öröm vagy nagy bánat éri, vagy meglát egy széplányt, akkor „megszállja az ihlet”, és azon nyomban „hamar ír róla egy verset”. Csakhogy az alkotó-ihlet erős koncentráltóság, külvilágtól elvonatkozás; már pedig az öröm, bánat és széplány kifelé irányítja és megbontja a figyelmet, nem pedig befelé összpontosítja. Az élmény csak akkor jelentkezik a verssé válás lehetőségével, sőt kényszerével, mikor már visszagondolunk rá; mikor már nem a külvilágból jön felénk, hanem a saját alkatunk mélyéről merül föl, mint a telt vödör a kútfenékről.

De kivételesen előfordul, hogy a közhiedelemnek lesz igaza. Egyszer S. É. költőnővel kettesben üldögéltünk a háztetőn, mint a cserepesek. Indítványoztam, hogy írjunk együtt egy dialogikus verset: egy strófát ő, egy strófát én, és így tovább, fölváltva, míg valami befejező részhez nem jutunk. Éva beleegyezett: csak kezdjem meg a verset. Az indítványt én tettem, hát már nem hátrálhattam a feladat elől; éreztem, hogy nem lehet épkezláb verset írni szándékos nekifutással, ahogy egy sövényt átugrik az ember; és holmi szokványos bók-rigmust sem tákolhatok össze, mert a kolleginának jó ízlése van. A strófa kapásból kész legyen és szép legyen... szinte lehetetlen feladat; és valahogy mégis sikerült, amit leginkább a verselésbeli gyakorlottságomnak tulajdoníthatok. Négy sort írtam:

Míg hosszan bámulok barna hajadba,

belé kövülnék én e pillanatba.

Lehet-e perc, mely öröklétté válna,

mint indák árnyán Csipkerózska álma?

Éva sokkal hamarabb mint én, nagyon szép versszakkal válaszolt:

Látod, megöljük mind e drága percet

s meg nem siratjuk: ez oly szomorú.

Kúszunk vakon előre, mint a szú,

mely fölfalja az időt, amíg perceg.

A következő szakaszt megint én írtam, de rosszul; még néhány strófa készült, és a vers egyre jobban elhanyaglott: már nem tudtunk megbirkózni az alkotáshoz nem alkalmas körülmények nehézségével; szinte csoda, hogy négy-négy sorunk is sikerült.

Ez az eset persze csak kuriózum. A költés körülményei általában csöppet sem romantikusak: a költés magányos és dísztelen pizsmogás; görnyedünk egy papírlap fölött, melyen gyakran több az áthúzás, mint a kész sor.

a. Értelmezze a következő kifejezéseket!

- alkotó-ihlet:
- befelé összpontosít:
- a saját alkatunk mélye:
- dialogikus vers:
- bókrigmus:

b. Milyen feldolgozások jelennek meg a szövegben az alkotói munkáról?

Közhiedelem:

A költő véleménye:

c. Mi a közös Kosztolányi és Weöres nézőpontjában az alkotás folyamatáról?

15. Olvassa el a Fű, fa, füst keletkezéséről szóló vallomást, majd a verset, és oldja meg a feladatokat!

A vers érésének és elkészülésének időtartama nagyon különböző: esetleg csak néhány perc, de lehet akárhány esztendő is. Például az Évának strófánál, amit az előző fejezetben idéztem, a kialakulás és kidolgozás együttvéve csak pillanatokig tartott; az első sejtetem, honnan a vers kibontakozott, utólag körülbelül így fogalmazható: „kellemes itt ülni és nézni téged” – és ez az alap könnyű szerrel megkapta járulékait, a könnyen kínálkozó szokványos jambikus formát és az érzelmi folytatást, az idő megállításának képtelen vágyát, hogy bár csak a kellemes perc örökké tartana; s hozzá hasonlatként az időbe beledermedt, mindig-alvó Csipkerózsza asszociálódott. – A „Fű, fa, füst” kialakulása évekbe telt. Itt az alaptéma, hogy pólyáskoromban, ha az utcán tologattak a kiskocsiban, szanaszét mutogattam és gügyögtem: „fű, fa, füst”.

A vers első sejtelve, természetesen, nem a pólyáskori pötyögésem, hiszen ez az emlékezetem előtti időben történt; és az sem, mikor az esetet anyám elmondta és emlékezetembe rögzítette: hanem, mikor a hallomás-élmény emléke először jelentkezett bennem nyomatékosan, a verssé válás igényével. Ez történt tán 18-20 éves koromban, és a verset végre is megírtam huszonnégy éves fejjel; tehát a kialakulás kb. fél évtizedig tartott, majdnem annyi ideig, mint amennyi a hallomásélmény időpontja és a vers-csira jelentkezése közt lefolyt.

WEÖRES SÁNDOR: FŰ, FA, FÜST

Özönvíz-táj ez, tág és szédítő,
a kőkorszaknál ősbibb az idő,
emlékezés sem kísér az úton –

Ekképp mesélték, csak innen tudom:
mikor pelenkám volt még és dadám
s a Hold kezemnél ült az almafán,
az «ee-ee» és «papa-mama» után
az első, amit kimondott a szám:
«fű, fa, füst».

Ugy tűnik, mintha látnám-hallanám:
fölköttem sötét víg napocska-anyám,

a dajkával kis kocsiban tolat
engem, reménydús fi atalurat
s oly fontos, mint nagy dörgeteg beszéd,
mitől országok esnek szerteszt,
és véres lesz a pusztá és a rét,
hogý kimondom e szent varázsigét:

«Ffü – ffa – fjtt →»

Fogatlan szájjal tátogattam és
érzés nélkül jött sírás-nevetés,
a sorsom nem volt könnyü vagy nehéz,
multat s jövót még nem festett az ész,
idő nem volt, csak az örök jelen,
mely, mint a pont, kiterjedéstelen
s mert kezdettelen, így hát végtelen –
mi áll, vagy mozdul, minden névtelen,
fü, fa, füst.

A tarka egység részekké-szakadt,
rámzúdult a különbség-áradat.

Képzeld faágakat: mindegyiken
sok két- és hárommagvu tok terem:
így lett lassacsokán mindennek neve
párjával: tej-víz, fehér-fekete,
kéz-láb, huszár-baka, fésű-kefe
s hármásban: elefánt-zsiráf-teve,
fü-fa-füst.

Óriások közt telt az életem,
a vállukig sem ért föl a kezem.
És egy nap – tisztán emlékszem reá –
nem fértem állva az asztal alá.

Lejjebb ereszkedett a mennyezet

és kezem-lábam megszülekedett.

Ahogy én nőtem, úgy kisebbedett,
de napjaimnak kedvesebbje lett
fű, fa füst.

Sorsom huszonnégy esztendő lerótt,
még végigélnék néhány-milliót:
hasztalan vággyal nézem a jövőt,
gyerek áll így a más-cukra előtt.
De a kevés is jobb, mint semmi se,
az élet szép, csak bánni kell vele
s ha félrebillen kedvem kereke,
helyrezökkenti a varázsige:
fű, fa füst.

Szép a való! szebb, mint minden mese,
kár, hogy mindünknek hűtlen kedvese.
Azért van mind a tétlenség s a tett,
hogy tompultabban lásd a végedet.
Kinn ülök most a híg téli napon,
mint aranya körében Harpagon
s ha mennem kell majd: tenger vagyonom
bucsuzóul még összeszámolom:
fű, fa, füst.

a. A vers keletkezéséről szóló szövegben milyen hasonlóságokat fedez fel Kosztolányi vallomásával?

b. Értelmezze a költemény címét!

Mi jellemzi a szavak grammatikai kapcsolatát?

Milyen perspektívát érzékeltetnek?

Milyen jelentés tulajdonítható a címnek?

c. Értelmezze a költeményt, a táblázat kitöltésével emeljen ki néhány poétikai, nyelvi sajátosságot!

d. Jelölje meg azt a versszakaszt, amelyben érzékelhető az életszakasz változása!

16. Milyen nyelvi tartalom nincs a szövegben grammatikailag kifejtve? Mutasson rá a grammatikai szerkesztett hiányra!

" A legyintés ésszerű, többek között azért, mert nem időigényes, de annál sokatmondóbb. Használatával elkerülhető a szószaporítás. Aki legyint, az nem bírál, nem méltatlankodik és nem ítél: kizárólag fittyet hány. Ez a magyarázata annak, hogy arca mindig fegyelmezett, sőt udvarias. Már csak verejték híján is, mely mindezt lemoshatná róla." (Ancsel Éva)

17. Írja ki a szövegből egymás alá azokat a kifejezéseket, amelyek szóképeket tartalmaznak! Nevezze meg őket sorrendben egyenként, majd fogalmazza meg, mit jelent a komplex költői kép fogalma !

"A város peremén, ahol élek,
beomló alkonyokon
mint pici denevérek, puha
szárnyakon száll a korom,
s lerakódik, mint a guanó
keményen, vastagon."

(József Attila: A város peremén részlet)

beomló alkonyokon -- metafora

mint pici denevérek, puha szárnyakon száll a korom -- hasonlat

szárnyakon száll a korom -- metafora

lerakódik (a korom), mint a guanó -- hasonlat

FELADATSOROK A TUDÁSSZINT FELMÉRÉSÉHEZ

1. változat

1. Határozza meg a szövegtan fogalmát, tárgyát!

2. Szöveg típusai a szövegfunkció szerint.

3. Kinek a tollából származik a következő idézet: „A szövegtan tudományosan rendszerezett ismeretanyag a szöveg funkciójáról, alaptermészetéről, makro- és mikroszerkezeti jellemzőiről.”

- a.) Deme László b.) Szikszainé Nagy Irma c.) Balázs János

4. Válogassa ki a szöveg mikroszintjéhez tartozó jellemzőket, formákat!

- a.) a határozottság b.) mondattömb c.) deixis
d.) a személyragok- és jelek e.) tételmondat

5. Határozza meg, hogy a jelentéssíkok szempontjából milyenek lehetnek a szövegek!

- a.) egyizotópos b.) többizotópos c.) izotóp nélküli d.) sokizotópos

6. Határozza meg a cím melyik szövegösszetartó erőhöz tartozik!

- a.) lineáris kohézió b.) globális kohézió

7. Határozza meg szintaktikai szempontból melyik típusba soroljuk be a következő címet! Puszták népe (Illyés Gyula);

- a.) ige cím b.) köznévfőnév cím c.) tulajdonnévfőnév cím
d.) személyes névfőnév cím e.) szó szerkezet cím f.) teljes mondat
g.) hiányos mondat h.) műfaj címek j.) szimbólummá

növekedő címek

8. Határozza meg, hogy a kötőszavak mely típusait különítjük el!

- a.) mondatrészeket b.) hangokat c.) tagmondatokat d.) mondatokat.

9. Ki volt az első grammatikus, aki először elemezte a szövegbeli utalás különféle módjait?

- a.) Düszkolosz b.) Tolcsvai c.) Szikszainé d.) Bühler

10. Lehet-e a következő mondat egy beszéd, vagy szöveg bevezető mondata. Az napról kezdem, mikor a felhők elé harangoztak Bodokon.

- a.) igen b.) nem

11. Van-e jelentésbeli vagy stílusbeli a különbség az alábbi mondatok között?

Az apa és a gyerek sétál. Az apa és a gyerek sétálnak.

- a.) jelentésbeli b.) stílusbeli c.) mindkettő

12. Milyen utalások vannak Móra Ferenc Nagyapó c. szövegének részletében!

Ha elszendergett, mindenki lábujjhegyen járt, suttogva beszélt. Egyszer mikor édesapám, azt kérdezte tőlem, mi szeretnék lenni, ki is mondtam, ami a szívemen volt:

– Nagyapó szeretnék lenni. – Ugyan miért? – Mert ő semmit sem dolgozik, és mindenki a kedvét keresi.

- a.) előre utalás b.) hátra utalás c.) rámutatás

13. Lehet-e a következő mondat egy beszéd, vagy szöveg bevezető mondata.

Sőt, akik ismérnek, holtunk után úgy emlékeznek rólunk, mint álomban látott dologrúl.

- a.) igen b.) nem

14. Állapítsa meg, hogy szövegnek tekinthető-e az alábbi mondatsor!

Nyelvünk ízei gazdagon kiforrtak. Mérnökök, üzletemberek, szántóvetők és költők népe. De a lélek homályos vidékeit is lágyan kiemeli mélyeiből költőink ihlete.

- a.) igen b.) nem

15. Mely kohéziós eszközt fedezi fel az idézetben? Ma hull a hó és álom hull a hóban...(Juhász Gyula: *A végeken*)

- a.) ismétlés b.) azonosítás c.) szinonima
d.) értelmezés e.) a körülírás f.) homonima

2. változat

1. Szöveg típusai a szöveg hatóköre szerint.

2. A szövegtan gyökerei.

3. Kinek a tollából származik a következő idézet: „A textológia a szöveg mibenlétét, formáját, felépítettségét, kommunikációs funkcióját, grammatikai, szemantikai, pragmatikai összetartó erejét, fonetikai eszközeit, stílusát, típusait vizsgáló interdiszciplináris tudományág.”

a.) Deme László

b.) Szikszainé Nagy Irma

c.) Balázs János

4. Alkosson szöveget úgy, hogy az alábbi szavak képezzék a szöveg téma-réma szerkezetét!

a.) kert – kút – víz – kulcs – tündérleány - hattyú..

b.) leány – herceg – virág – ló – gyűrű - szerelem

5. Mitől hiányos egy szöveg

a.) hiányzik a bevezetés

b.) hiányzik a tárgyalás

c.) hiányzik a befejezés

d.) valamelyik egység hiányzik

6. Határozza meg, az utalások mely típusába sorolhatjuk a címet!

a.) katafora

b.) anafora

c.) deixis

7. Határozza meg szintaktikai szempontból melyik típusba soroljuk be a következő címet! Vörös és fekete (Stendal)

a.) ige cím

b.) köznévk cím

c.) tulajdonnévk cím

d.) személyes névmás cím

e.) szó szerkezet cím

f.) teljes mondat

g.) hiányos mondat

h.) műfaj címek

j.) szimbólummá

növekedő címek

8. Mit kapcsol össze a kötőszó a Jancsi és Juliska címben?

a.) mondatrészeket

b.) tagmondatokat

c.) mondatokat.

9. Lehet-e a következő mondat egy beszéd, vagy szöveg bevezető mondata. Rajta hát, támadjatok ellenségeitekre.

a.) igen

b.) nem

10. Ki volt az a grammatikus, aki részletesen is kifejtette, hogy hátrautaláskor a

névmások magára a szövegösszefüggésre utalnak

- a.) Düszkolosz b.) Tolcsvai c.) Szikszainé d.) Bühler

11. Van-e jelentésbeli vagy stílusbeli a különbség az alábbi mondatok

között?Eljött Kati és Peti testvére. Eljött Kati és Petinek a testvére. Eljött Katinak és Petinek a testvére.

- a.) jelentésbeli b.) stílusbeli c.) mindkettő

12. Milyen utalások vannak Móra Ferenc Nagyapó c. szövegének részletében!

Jó időben a tornácon sütkérezett, szeles esős napokon a kályha mellett üldögélt.

Sehogy se tudtam fölérni ésszel, hogy ugyan miért tőle kérdezik meg, mi legyen az ebéd.

- a.) előre utalás b.) hátra utalás c.) rámutatás

13. Határozza meg szintaktikai szempontból melyik típusba soroljuk be a következő címet! Én (Petőfi Sándor)

- a.) ige cím b.) köznévfőnév cím c.) tulajdonnévfőnév cím
d.) személyes névmás cím e.) szó szerkezet cím f.) teljes mondat
g.) hiányos mondat h.) műfaj címek j.) szimbólummá

növekedő címek

14. Ha az utalószó a szövegben megtalálható információkra, eseményekre utal, akkor ... beszélünk

- a.) endofora b.) exofora

15. Írjon néhány példát a különböző grammatikai kapcsolóelemekre!

- a.) névelő b.) kötőszó c.) névmás

3. változat

1. Határozza meg a szöveg szerepét a textológiában!

2. A szövegértelmezéshez szükséges nem nyelvi tényezők: a szituáció.

3. Mikor alakult ki a szövegtan?

- a.) 1960 b.) 1970 c.) 1980

4. Melyek a szabadmondat kapcsolódásának típusai?

- a.) nem folytatásos b.) folytatásos c.) kötött d.) zárt

5. Ki volt az a nyelvész, aki megalkotta az izotópia szakszót a nyelvészetben?

- a.) Greimas b.) Balassa János c.) Szikszainé Nagy Irma

6. Határozza meg, hogy a mondatokban mire utal az ellipszis!

- a.) Kriszta és Eszter nagyon szép lányok. Edit is.
b.) Az édesanya kenyeret és vaját vett a boltban. Meg szalámit is.

7. Ki tollából származik az idézet? „A jó cím a szövegnek tartalmi és hangulati jelképévé válik.”

- a.) Szikszainé b.) Tolcsvai c.) Balassa

8. Határozza meg szintaktikai szempontból melyik típusba soroljuk be a következő címet!Égető Eszter (Németh László); Svejk (Hasek)

- a.) ige cím b.) köznévfőnév cím c.) tulajdonnévfőnév cím
d.) személyes névfőnév cím e.) szó szerkezet cím f.) teljes mondat
g.) hiányos mondat h.) műfaj címek j.) szimbólummá növekedő

címek

9. Mit kapcsol össze a kötőszó a Gyorsan felöltözött és lement az utcára mondatban

- a.) mondatrészeket b.) tagmondatokat c.) mondatokat.

10. Ha az utalószó az adott szövegen kívüli dolgokra utal, akkor ... beszélünk

- a.) endofora b.) exofora

11. Van-e jelentésbeli vagy stílusbeli a különbség az alábbi mondatok között?

Én vagyok az, aki beszél.

Én vagyok az, aki beszélek.

- a.) jelentésbeli b.) stílusbeli c.) mindkettő

12. Milyen utalások vannak Móra Ferenc Nagyapó c. szövegének részletében!

Nagyapó nagyon kicsi és gyöngé volt. Nem is igen járkált, csak üldögélt a nagy karosszékben.

- a.) előre utalás b.) hátra utalás c.) rámutatás

13. A szövegösszefüggés az utalás kiterjedése szerint lehet:

- a.) pontszerű b.) foltszerű

14. Írja le tartalmilag ugyanazt a történetet. Pl.: Nem készült az órára!

- a.) a barátjának b.) szüleinek c.) tanárának!

15. Véleménye szerint befejezett, lezárt szöveg-e az alábbi?

A bibliai „bűnös város” élt és virágzott a valóságban. És *Bábel* tornya ugyancsak létezett. Nemcsak az emberi nagyravágyás, hanem az emberi tudás és akarat műveként is. (...) *Babelből* ma csak a hírhedt torony, az *Ég Föld Talapzata Hazának* szétszórt romjai láthatók.

És a lépcső kezdete, mely a hétemeletes toronyóriás első szintjére vezetett. Ez az ásatások szerint 33 méter magas volt; az egész torony magassága és szelessége 90 méter. Gondoljak el, égetett téglákból! Mint egy modern 25-30 emeletes felhőkarcoló! (*Sedianszky János*)

- a.) igen b.) nem

4. változat

1. Határozza meg a textológia kutatási céljait!

2. Határozza meg a szépirodalmi, vagy művészi szöveg stílusát!

3. Határozza meg, melyik a szövegtannak az az ága, amely a szöveg hangalakjával foglalkozik!

a.) szövegfonetika b.) szöveggrammatika

c.) szövegszemantika d.) szövegpragmatika

4. Válogassa ki a szöveg mikroszintjéhez tartozó jellemzőket, formákat!

a.) szövegmondat b.) kulcsszó

c.) szövegvilág d.) bekezdés e.) egyeztetés

5. Határozza meg a cím feladatát!

a.) meghatározza a szereplőt

b.) felkeltse a befogadó érdeklődését, figyelmét

c.) jelentésével és megfogalmazás módjával bizonyos mértékben sugallja a szerző

véleményét is a témáról!

d.) egyértelműen határozza meg, mi a szerző véleménye a témáról.

6. Melyek a Kovalovszky Miklós-féle meghatározások a cím rendeltetése kapcsán?

a.) vele az író egyénítse művét

b.) előre jellemezze a művet c.) jelezze a szereplőt

d.) felidézze a mű légkörét, hangulatát e.) dióhéjba sűrítse az egészet

7. Határozza meg szintaktikai szempontból melyik típusba soroljuk be a következő címet! Orr (Temesy Ferenc)

a.) ige cím b.) köznévfőnév cím c.) tulajdonnévfőnév cím

d.) személyes névfőnév cím e.) szó szerkezet cím f.) teljes mondat

g.) hiányos mondat h.) műfaj címek j.) szimbólummá növekedő címek

8. Mit kapcsol össze a kötőszó Gyanúba keveredett a repülőtéren egy férfi. Amikor ugyanis áthaladt a fémjelző

a.) mondatrészeket b.) tagmondatokat c.) mondatokat.

9. Ki volt az a grammatikus, aki megalkotta az anafora műszót?

5. változat

1. **Határozza meg a szöveg szó jelentését és eredetét. A szöveg fogalmát!**
2. **Határozza meg a szövegösszefüggés fajtáit megvalósulásának erőssége szerint!**
3. **Határozza meg, melyik a szövegtannak az az ága, amely a szöveg nyelvtani felépítésével foglalkozik!**

- a.) szövegfonetika b.) szöveggrammatika
c.) szövegszemantika d.) szövegpragmatika

4. **Melyik mikroszerkezeti egység meghatározása a következő: "olyan új gondolatsorok jelölésére szolgál, amelyek tartalmilag összefüggenek még akkor is, ha grammatikailag egymástól függetlenek."**(R. Simeon.)?

- a.) bekezdés b.) mondatömb c.) szabadmondat

5. **Egészítse ki az alábbi verset a hiányzó névmásokkal!**

„Egy kincse van nemzetnek adva

Míg megőrzi híven, addig él.

..... kincs neve: az édes anyanyelv.

Bálvány, előtt találkozik”

6. **Ki volt az a grammatikus, aki megalkotta a katafora műszót?**

- a.) Greimas b.) Bühler c.) Szikszainé Nagy Irma

7. **Lehet-e a következő mondat egy beszéd, vagy szöveg bevezető mondata?**

Hát kérem szépen, először is: ez még nem a végleges bizonyítvány.

- a.) igen b.) nem

8. **Határozza meg, tartalma szerint a következő címet! Ars poeticák a XX. században);**

- a.) a cím utal a szövegtípusra, a műfajra b.) jelzi a tárgyat
c.) jelzi a témát d.) jelzi a mondanivalót
e.) alapmotívumot tartalmaz f.) a szereplőket nevezi meg

9. **Határozza meg a szemantikai progresszió (kapcsolódás) típusait!**

- a.) helyet jelölő szemantikai kötőelemek
b.) szereplőt jelölő szemantikai kötőelemek

c.) az időt jelölő szemantikai kötőelemek

10. Válassza ki az alábbiak közül a szövegbe illeszthető kapcsolóelemeket!

„Eleinte hittem, hogy emberek levertek valamit, szóval hogy..... levertek állítmány és nem állítmányi kiegészítő.” (Kosztolányi)

a.) én, úgy, ezt, azt, velem, nekik, mit, az, a,erre, itt.

b.) így belőlük benne kit valakinek

11. Mely kohéziós eszközt fedezi fel az idézetben?

Ma már nyugodtan ejtem a neved ki,

Ma már nem reszketek tekintetedre,

Ma már tudom, hogy egy voltál a sokból...(Juhász Gyula: *Anna örök*)

a.) ismétlés b.) azonosítás c.) szinonima

d.) értelmezés e.) a körülírás f.) homonima

12. A rámutatás melyik típusára vonatkozik a meghatározás? Rámutatás a szövegen belülre, a szituáció egy elemére: személyre, dologra, körülményre (helyre, időre, stb.) esetleg gesztustól kísért rámutatás

a.) textuális deixis b.) referenciális deixis

13. Milyen viszonyban van a megszólító a megszólítottal az alábbi példákban?

Feltételezhet-e egy megnyilatkozás többféle viszonyt?

a.) Mélyen tisztelt Olvasóm! b.) Csákány Baby! c.) Kedves Éva néni!

14. Írja le tartalmilag ugyanazt a történetet. Pl.: Nem készült az órára!

a.) a barátjának b.) szüleinek c.)tanárának!

15. Véleménye szerint befejezett, lezárt szöveg-e az alábbi?

Egysoros versek és más aforizmák (*Weöres Sándor*)

Szárnysötét Tojáséj

Liliomszörny Sugárpehely

Álomajtó

a.) igen b.) nem

6. változat

1. **Határozza meg a szöveggel szemben támasztott követelményeket.**

2. **A szövegértéshez szükséges nyelvi tényezők: aktuális tagolás.**

3. **Határozza meg, melyik a szövegtannak az az ága, amely a szöveg jelentésével foglalkozik!**

- a.) szövegfonetika b.) szöveggrammatika
c.) szövegszemantika d.) szövegpragmatika

4. **Az alábbi szöveg mondatai összekeveredtek. Számozással rakja sorba őket!**

- a.) Becsüljük meg, és gyönyörködünk a fakadó lombok üde szépségében!
b.) Gyökereit az ősi múlt mély termőföldjébe bocsátja, de gazdag ékű koronája tiszta magasságok felé növekedik.
c.) Így tart ez az örök körforgás az évezredek fa egészséges vérkeringésében.
d.) A nyelv ősi fája nemzedékről nemzedékre új hajtásokat nevel.
e.) Ezeket át lélegzik a fa, s ha lehull a levél, új élet sarjad belőle.
f.) Messük le mellőle a fattyúhajtásokat! (Halász Gyula)

5. **Az utalás iránya szerint lehet:**

- a.) hátrautalás b.) előreutalás c.) kiutalás d.) rámutatás

6. **Lehet-e a következő mondat egy beszéd, vagy szöveg bevezető mondata.** Ismét felszakadnak a híres magyar nemzet sebei, a nemzet szabadságának annyiszor mostohán kezelt sebesülése.

- a.) igen b.) nem

7. **Határozza meg, tartalma szerint a következő címet!** A közhely természetrajza

- a.) a cím utal a szövegtípusra, a műfajra b.) jelzi a tárgyat
c.) jelzi a témát d.) jelzi a mondanivalót
e.) alapmotívumot tartalmaz f.) a szereplőket nevezi meg

8. **Egészítse ki az alábbi verset a hiányzó névmásokkal!**

„Az ellentétek árnyalatja

És egy testvérnek vallja ott

Oh, boldogabb országok gyermeke!

Hazánkon elmerengő idegen,

Hogy úgy szeretjük, ne csodáld!” (Jókai Mór: Prológus)

9. Tegye ki a hiányzó névelőt, ahol szükséges!

„Nem tudjuk, de talán nem is szükséges, hogy voltak olyan idők, amikor azt embert mondták házasnak, akinek volt háza. Különös módon házas szónak ez ... eredeti jelentése gyakorlatilag eltűnt köznyelvből.”

10. Milyen viszonyban van a megszólító a megszólítottal az alábbi példákban?

Feltételezhet-e egy megnyilatkozás többféle viszonyt?

- a.) Mélyen tisztelt Olvasóm! b.) Csákány Baby! c.) Kedves Éva néni!

11. Írja le tartalmilag ugyanazt a történetet. Pl.: Nem készült az órára!

- a.) a barátjának b.) szüleinek c.) tanárának!

12. Az alábbi példa alapján írjon példákat hiányosságra! Tegnap meglátogattam Marit. Jani is.

13. Milyen kapcsolóelem található a mondatban? Gyere, ülj ide mellém!

- a.) előre utalás b.) visszautalás c.) beszédhelyzetre való utalás

14. Válassza ki a felsoroltak közül azokat a szövegműfajokat, amelyek az érvelő (v. elemző-meggyőző) szövegfajtába (v. közlésfajtába) tartoznak!

- a.) önéletrajz b.) tudósítás c.) hír d.) szónoklat
e.) történetmondás f.) vita g.) leírás h.) felszólalás

15. Véleménye szerint befejezett, lezárt szöveg-e az alábbi?

A dal madárrá avat.

A mindenség a szemedben feszkel.

Csak kerete vagy magadnak.

A bolond a saját fejével, a bölcs a te fejeddel ítél rólad.

Ha lányod szült téged, halhatatlan vagy.

Hazugság sosincs egyedül.

- a.) igen b.) nem

7. változat

1. Határozza meg mi nem szöveg!

2. A szöveg mikroszerkezeti egységei: tételmondat, fókuszmondat, a kulcsszó.

3. Határozza meg, melyik a szövegtannak az az ága, amely a szöveg érzelemfelkeltő erejével foglalkozik!

- a.) szövegfonetika b.) szöveggrammatika
c.) szövegszemantika d.) szövegpragmatika

4. Hol helyezkedik el a tételmondat

- a.) a szövegben b.) a cím a tételmondat c.) az első bekezdésben
d.) a bekezdés belsejében e.) a bekezdés végén f.) a bekezdés elején

5. Állapítsa meg, hogy a következő példákban anafora, katafora vagy deixis érvényesül-e!

- a.) Így oldd meg a következő feladatot is!
b.) Valaki kiabál!
c.) Kati nagyon kedves lány. Te is ismered őt.
d.) Te is jössz este moziba? – kérdezte Zsófitól.

6. Határozza meg, tartalma szerint a következő címet! A görög csoda

- a.) a cím utal a szövegtípusra, a műfajra b.) jelzi a tárgyat
c.) jelzi a témát d.) jelzi a mondanivalót
e.) alapmotívumot tartalmaz f.) a szereplőket nevezi meg

7. Határozza meg, az utalás irányát a mondatban! Napok óta süt a nap. Ennek mindnyájan örülünk

- a.) hátrautalás b.) előreutalás c.) rámutatás

8. Mely kohéziós eszközt fedezi fel az idézetben?

Vásár az élet: a földnek lakossa

Lót-fut, könyökli egymást, és tapossa,

Ad-vesz, civódik, káromol, kacag;

Por, sár megöl, megfojt a hagyma-szag. (Arany János: *Vojtina ars poeticája*)

- a.) ismétlés b.) azonosítás c.) szinonima

- d.) értelmezés e.) a körülírás f.) homonima

9. Tegye ki a hiányzó névelőt, ahol szükséges!

..... jelen korban, még hivatalosan is azt férfit nevezzük házasnak – akár van háza, akár nincs –, akinek van felesége, másképpen: aki nő. Megállapíthatjuk tehát, hogy házas elsődleges jelentését tőle merőben különböző, másodlagos váltotta fel.”

(Boksay Zoltán: Ház, házas, házasság)”

10. Mely kohéziós eszközt fedezi fel az idézetben?

S ketten repülnek a Dunába,...

Eltűnnek mind, a járt úton. (Arany János: *Híd-avatás*).

- a.) ismétlés b.) azonosítás c.) szinonima
d.) értelmezés e.) a körülírás f.) homonima

11. Melyek a tárgyalás szövegfunkciói?

- a.) a téma kibontakoztatása b.) időrendben haladás
c.) az érvelés (bizonyítás, cáfolás) d.) a téma megadása.
e.) térbeli elrendezés f.) a lényeges, vagy általános kérdések kiemelése.

12. Határozza meg, milyen különbségeket eredményez a mondatok jelentésében a szórend!

- a.) Kati elment Istvánval moziba. b.) Kati moziba ment Istvánval.
c.) Kati Istvánval ment moziba.

13. Határozza meg, az utalás irányát a mondatban! „Ezen gondolatok elmém környékezik, /Midőn a költői szem hegyre jövék fel;”

- a.) hátrautalás b.) előreutalás c.) rámutatás

14. Határozza meg, melyek azok a kategóriák, melyek nem szövegek!

- a.) agrammatikus b.) szómondatok c.) aforizmák d.) monda

15. Milyen kapcsolóelemeket talál a szövegben?

Tóth Krisztina: *Foghíj* – részlet Délutáni tömeg a metróban. A Moszkva téren iszonyú sokan szállnak fel, megtelik a középső kocsis. Minden ülő- és állóhely foglalt. Egy idős, berakott hajú hölgy virágpalántákat egyensúlyoz az öleiben, a barátnője mellette ül, és azt fejtegeti, hogy bizony neki felakasztva se teleltek át a muskátlik,

pedig tavaly angolt vett, olyan dupla szirmút. Vissza is vágta őket teljesen, ahogy az Editke megmondta, de mégis mind tönkrement. (...)

a.) utalás

b.) hiány

c.) egyeztetés

d.) kihagyás

8. változat

1. Határozza meg a szövegalkotás tényezőit!

2. Szövegtípusok. Az elhangzás szerinti tipizálás.

3. Mely sajátosságok illenek a hagyományos értelemben vett szövegre?

- a.) teljesség b.) megformáltság c.) kerekesség
d.) szóhalmaz e.) játékosság

4. Melyek azok az elvek, aminek meg kell, hogy feleljen a bevezetés?

- a.) hallgathatóság elve b.) a jóindulat elvét
c.) figyelhetőség elvét d.) könnyen felfoghatóság elvét,

5. Állapítsa meg, hogy a következő példákban anafora, katafora vagy deixis érvényesül-e!

- a.) Péter elolvasta a regényt. Én is el fogom olvasni.
b.) Szép idő van. Menjünk el kirándulni!
c.) Megvetted? Igen, megvettem a fehér pulóvert.
d.) Gergő tegnap készített egy szép rajzot. Ma odaadta azt az édesanyjának.

6. Határozza meg, tartalma szerint a következő címet! Légy jó mindhalálíg

- a.) a cím utal a szövegtípusra, a műfajra b.) jelzi a tárgyat
c.) jelzi a témát d.) jelzi a mondanivalót
e.) alapmotívumot tartalmaz f.) a szereplőket nevezi meg

7. Határozza meg, az utalás irányát a mondatban! Kati találkozott barátnőivel. Már messziről integetett.

- a.) hátrautalás b.) előreutalás c.) rámutatás

8. Mely kohéziós eszközt fedezi fel az idézetben? Már alkonyodott az idő; a nap a magas hegyek között korán aláhanyatlik. (Jókai Mór: *Eppur si muove*);

- a.) ismétlés b.) azonosítás c.) szinonima
d.) értelmezés e.) a körülírás f.) homonima

9. Határozza meg, melyek azok a kategóriák, melyek nem szövegek!

- a.) legenda b.) mese c.) tájékoztató mondatok d.) szólások, közmondások

10. Határozza meg a befejezés típusait!

- a.) összefoglaló b.)összegző c.) érzelemfelkeltő d.) lezáró

11. A rámutatás melyik típusára vonatkozik a meghatározás? Rámutatás a szövegen kívülre, a szituáció egy elemére: személyre, dologra, körülményre (helyre, időre, stb.) esetleg gesztustól kísért rámutatás

- a.) textuális deixis b.) referenciális deixis

12. Melyek a szövegértéshez szükséges nyelvi tényezők?

- a.) közösnyelvűség b.) kontextus c.) aktuális tagolás
d.) közös előismeretek e.) a szituáció.

13. Írjon olyan mondatokat a megadottak alá, amelyek visszautaló elemeket tartalmaznak!

- a.) hoztam egy kosár cseresznyét. b.) nagyon szép a ruhád!

14. Egészítse ki az alábbi verset a hiányzó kötőszókkal! COCA-CHARDA

Birka- gulyáscsárdánk tetején Ice, Drink, Coca-Cola,

nádas kontyán Pepsy virít Seven Up.

Már vakvarjúnk brittül károgja a car! car!-t,

fecskénk verebünk csak chipog chiripol.

(Szilágyi György)

15. Milyen kapcsolóelemeket talál a szövegben?

(...) Lara elgondolkozva álldogált a kamion mellett. A faluban látszólag egy lelek sem volt, pedig biztosan feltűnt nekik, hogy egy nagy kamion érkezett, de meg a gyerekek se jöttek nézelődni. Biztosan figyelnek az ablakok mögül. A tanítót kéne megkeresni, de talán jobb lenne megvárni, amíg ők kezdeményezik a kapcsolatot. Különös egy falu! Közben egy magányos fiatal férfi vágott át a főtéren. Lara úgy elgondolkodott, hogy csak akkor vette észre, amikor már egészen a közelében volt. A férfi mosolygott. ez csak a tanító lehet. Lara köszöntötte: (...)

- a.) utalás b.) hiány c.) egyeztetés d.) kihagyás

9. változat

1. Határozza meg a szöveg típusait!

2. A globális kohézió eszközei. Az ismétlés és az azonosítás.

3. Kinek a tollából származik a következő idézet: „A SZÖVEG az a legnagyobb funkcionális egység, amely a nyelvi kommunikáció szerkezeti kerete, ebbe szerveződhetnek a mondatok, mint legkisebb kommunikációs egységek, a mondatokba szavak, a szavakba a morfémák, az utóbbiakba pedig a fonémák.”

a.) Deme László

b.) Szikszainé Nagy Irma

c.) Balázs János

4. Melyek a bevezetés szövegfunkciói?

a.) a téma kibontakoztatása

b.) a jóindulat megnyerése

c.) a figyelem megragadása

d.) a téma megadása.

5. A Kányádi Sándor költemény lírai tömörségét részben a grammatikai kapcsolóelemek hiánya adja. Egészítse ki kapcsolóelemekkel! Játssza magyarul

aki megért

s megértet

egy népet megéltet

6. Határozza meg, tartalma szerint a következő címet! A Mester és Margarita

a.) a cím utal a szövegtípusra, a műfajra

b.) jelzi a tárgyat

c.) jelzi a témát

d.) jelzi a mondanivalót

e.) alapmotívumot tartalmaz

f.) a szereplőket nevezi meg

7. Határozza meg, az utalás irányát a mondatban! „Hát hogy, s mint vagytok otthon, Pistukám?/ Gondoltok-e úgy néha-néha rám?”

a.) hátrautalás

b.) előreutalás

c.) rámutatás

8. Mely kohéziós eszközt fedezi fel az idézetben?

A grófi szérűn ott zokog

Egy egész koldus-sereg.

Siratják a semmit, a másét... (Ady Endre: *A grófi szérűn*)

a.) ismétlés

b.) azonosítás

c.) szinonima

d.) értelmezés

e.) a körülírás

f.) homonima

9. Írjon olyan mondatokat, amelyek visszautaló elemeket tartalmaznak!

- a.) hoztam egy kosár cseresznyét. b.) nagyon szép a ruhád!

10. Melyek azok az elvek, aminek meg kell, hogy feleljen a tárgyalás?

- a.) rövidség elve b.) a jóindulat elve c.) világosság elve d.) valószínűség elve

11. Melyek a tárgyalás szövegfunkciói?

- a.) a téma kibontakoztatása b.) időrendben haladás
c.) az érvelés (bizonyítás, cáfolás) d.) a téma megadása.
e.) térbeli elrendezés f.) a lényeges, vagy általános kérdések kiemelése.

12. Milyen néven emlegeti még a szakirodalom a befejezést?

- a.) lezárás b.) vég c.) tetőzés d.) kibontakozás

13.. Mely szövegrész tükörképe a befejezés?

- a.) bevezetés b.) bekezdés c.) mondatömb d.) tárgyalás

14. A szövegben jelekkel is utalhatunk. Például kiemelő jellel. Válassza ki a megfelelő alakot!

- a.) -b, -bb b.) -t, -tt c.) -j d.) -ik

15. Milyen kapcsolóelemeket talál a szövegben?

(...) Már nálunk is bontogatja szárnyát a határainkon túl sok helyütt mozgalommá terebélyesedő *fitness*. Bizonyos mozgásformákon túlmutatva felöleli az egészséges életmód legszélesebb körét. Szó szerinti magyar fordítása *fittség* lehetne. Ha a tömegtájékoztatás hatására a *fitness*-t beveszi a nyelvi köztudat, kitörölhetetlenül beleivódik, akárcsak az *aerobic/aerobik*. Ehhez a folyamathoz hozzájárulhat a nemrég indult folyóirat, a *Fitness Magazin* is. A szó jelentessenek ismeretében joggal vethető fel a kérdés, miért nem inkább *Életmódmagazin* az időszak kiadvány címe, a *fitnesklubok* pedig miért nem inkább *életmódklubok*. (Zimányi Árpád)

- a.) utalás b.) hiány c.) egyeztetés d.) kihagyás

10. változat

1. A szövegértéshez szükséges nyelvi tényezők: a közösnyelvűség, a kontextus.

2. Határozza meg a szövegtípusokat kommunikációs terek szerint!

3. Kinek a tollából származik a következő idézet: „A megnyilatkozás két hallgatás, azaz szünet, között létrehozott beszédmenyiség, ennek valamilyen formában rögzített változata a szöveg”

- a.) Tolcsvay Nagy Gábor b.) Szikszainé Nagy Irma c.) Balázs János

4. Melyek azok az elvek, aminek meg kell, hogy feleljen a tárgyalás?

- a.) rövidség elve b.) a jóindulat elve c.) világosság elve d.) valószínűség elve

5. Határozza meg, tartalma szerint a következő címet! Száz rejtély a magyar irodalomból

- a.) a cím utal a szövegtípusra, a műfajra b.) jelzi a tárgyat
c.) jelzi a témát d.) jelzi a mondanivalót
e.) alapmotívumot tartalmaz f.) a szereplőket nevezi meg

6. Határozza meg, az utalás irányát a mondatban! A kapun lévő táblán ez áll: Tilos a bemenet

- a.) hátrautalás b.) előreutalás c.) rámutatás

7. Mely kohéziós eszközt fedezi fel az idézetben?

S ketten repülnek a Dunába,...

Eltűnnek mind, a járt úton. (Arany János: *Híd-avatás*).

- a.) ismétlés b.) azonosítás c.) szinonima
d.) értelmezés e.) a körülírás f.) homonima

8. A szövegben jelekkel is utalhatunk. Például a középfok jellel. Válassza ki a megfelelő alakot!

- a.) -b, -bb b.) -t, -tt c.) -j d.) -ik

9. Mely szövegtípushoz sorolja elhangzás szerint a társalgás?

- a.) írásbeli b.) szóbeli

10. Melyek azok a kategóriák, melyek szerint elkülönítjük a szövegeket alkotásmódjuk szerint?

- a.) tervezett b.) szóbeli c.) spontán d.) írásbeli

11. Milyen néven emlegeti még a szakirodalom a befejezést?

- a.) lezárás b.) vég c.) tetőzés d.) kibontakozás

12. Határozza meg, milyen különbségeket eredményez a mondatok jelentésében a szórend!

- a.) Kati elment Istvánnal moziba. b.) Kati moziba ment Istvánnal.
c.) Kati Istvánnal ment moziba.

13. Határozza meg, melyek azok a kategóriák, melyek nem szövegek!

- a.) tartalomjegyzék b.) antiszöveg c.) álszöveg d.) elbeszélés e.) vers

14. Határozza meg funkció alapján melyik típusba soroljuk be a következő címet! Jenki sem mehet biztosra

- a.) témamegjelölő szerepű cím b.) címkeszerepű cím
c.) A reklámszerepű cím d.) műfajmegjelölő cím

15. Az alábbi szöveg Kemény Zsigmondról, az erdélyi íróról szól. A neve csak a szöveg elején szerepel. Húzza alá azokat a grammatikai kapcsolóelemeket, amelyek Kemény Zsigmondra utalnak!

„Kemény Zsigmondról nemegyszer írták le elhamarkodottan, hogy bonyolult, jégcsapos kedélyvilágának csekély lehetőségei mutatkoznak a népszerűsége. És íme, munkáinak új kiadásai hamar elkeltek, s a Kemény-monográfiák száma szaporodik.

11. változat

1. A szövegértelmezéshez szükséges nem nyelvi tényezők: közös előismeretek.

2. Határozza meg a szövegtípusokat a szövegalkotás módja szerint.

3. Melyek a szöveggel szemben támasztott követelmények?

- a.) tartalmi egység és zártság
- b.) tartalmi előrehaladás
- c.) kerekesség és lezárttság
- d.) tömörség

4. Melyek a tárgyalás szövegfunkciói?

- a.) a téma kibontakoztatása
- b.) időrendben haladás
- c.) az érvelés (bizonyítás, cáfolás)
- d.) a téma megadása.
- e.) térbeli elrendezés
- f.) a lényeges, vagy általános kérdések kiemelése.

5. Milyen néven emlegeti még a szakirodalom a befejezést?

- a.) lezárás
- b.) vég
- c.) tetőzés
- d.) kibontakozás

6. Határozza meg, milyen különbségeket eredményez a mondatok jelentésében a szórend!

- a.) Kati elment Istvánval moziba.
- b.) Kati moziba ment Istvánval.
- c.) Kati Istvánval ment moziba.

7. Határozza meg forma alapján a következő címet! Operamesék

- a.) ellentét
- b.) kérdés
- c.) szójáték
- d.) egész mondat
- e.) felkiáltás, felszólítás
- f.) idegen nyelvű

8. Határozza meg, az utalás irányát a mondatban! „Ezen gondolatok elmém környékezik, /Midőn a költői szem hegyre jövék fel;”

- a.) hátrautalás
- b.) előreutalás
- c.) rámutatás

9. Mely kohéziós eszközt fedezi fel az idézetben?

Ott állt, ingben-glóriában.

Hátul állt, amikor az észet osztották.

szükségére megy.

- a.) ismétlés
- b.) azonosítás
- c.) szinonima
- d.) értelmezés
- e.) a körülírás
- f.) homonima

10. Melyek a szövegértéshez szükséges nem nyelvi tényezők?

- a.) közösnyelvűség b.) kontextus c.) aktuális tagolás
d.) közös előismeretek e.) a szituáció

11. A szövegösszefüggés az utalás kiterjedése szerint lehet:

- a.) pontszerű b.) folszerű

12. Az utalás jellege szerint szövegszinten lehet:

- a.) egyirányú b.) kölcsönös

13. Határozza meg az aktuális mondattagolás két fő fogalmát!

- a.) téma b.) szóhalmaz c.) réma d.) mondategység

14. Pótolja a hiányzó részeket! Mikro szerkezet egységei:

- a.)
b.) mondattömb
c.)

15. Az alábbi szöveg Kemény Zsigmondról, az erdélyi íróról szól. A neve csak a szöveg elején szerepel. Melyek azokat a grammatikai kapcsolóelemek, amelyek Kemény Zsigmondra utalnak!

És elkészült a róla szóló legelső dráma is: Veres Dánielé, aki nemrég tette le asztalunkra a magyar irodalom e nagy magányosáról írott könyvét is.

Születésének százötvenedik évfordulóján újra bejárjuk a balladás hangulatú rengeteget, melynek úttalan útjain, a Végzet és cselekvés szirénhangjai között, a látszólagos és valóságos ellentmondások sűrűjében annyian eltévedtek már.” (Sütő András: Vázaültetés Kemény Zsigmond emlékére

- a.) utalás b.) hiány c.) kihagyás d.) egyeztetés

12. változat

1. Milyen fogódzókat ismer, melyek segítenek a téma-réma elkülönítésében?

2. A globális kohézió eszközei. A szinonima és az értelmezés.

3. Határozza meg, melyek azok a kategóriák, melyek nem szövegek!

a.) tartalomjegyzék b.) antiszöveg c.) álszöveg d.) elbeszélés e.) vers

4. Mely szövegrész tükörképe a befejezés?

a.) bevezetés b.) bekezdés c.) mondatömb d.) tárgyalás

5. Határozza meg forma alapján a következő címet! Régen és most

a.) ellentét d.) egész mondat
b.) kérdés e.) felkiáltás, felszólítás
c.) szójáték f.) idegen nyelvű

6. Határozza meg, az utalás irányát a mondatban! Halála után előkerült Karinthy néhány notesze. Ide jegyezte fel legelőször ötleteit; az első villanásait.

a.) hátrautalás b.) előreutalás c.) rámutatás

7. Mely kohéziós eszközt fedezi fel az idézetben?

Ajándék, mellyel meglepem

e kávéházi szegleten

magam

magam (József Attila: Születésnapomra).

a.) ismétlés b.) azonosítás c.) szinonima
d.) értelmezés e.) a körülírás f.) homonima

8. Mely kohéziós eszközt fedezi fel az idézetben?

Be kár az elmúlt ünnepekért,

az elszalasztott csókokért,

be kár mindenért...(Dsida Jenő: Kár mindenért);

a.) ismétlés b.) azonosítás c.) szinonima
d.) értelmezés e.) a körülírás f.) homonima

9. Melyek a szöveggel szemben támasztott követelmények?

a.) tartalmi egység és zártság b.) tartalmi előrehaladás
c.) kerekesség és lezártság d.) tömörség

10. Melyek a tárgyalás szövegfunkciói?

- a.) a téma kibontakoztatása b.) időrendben haladás
c.) az érvelés (bizonyítás, cáfolás) d.) a téma megadása.
e.) térbeli elrendezés f.) a lényeges, vagy általános kérdések kiemelése.

11. Melyek a szövegértéshez szükséges nem nyelvi tényezők?

- a.) közösnyelvűség b.) kontextus c.) aktuális tagolás
d.) közös előismeretek e.) a szituáció

12. A szövegösszefüggés az utalás kiterjedése szerint lehet:

- a.) pontszerű b.) foltszerű

13. A szövegben jelekkel is utalhatunk. Például a középfok jellel. Válassza ki a megfelelő alakot!

- a.) -b, -bb b.) -t, -tt c.) -j d.) -ik

14. Melyek azok a kategóriák, melyek szerint elkülönítjük a szövegeket alkotásmódjuk szerint?

- b.) tervezett b.) szóbeli c.) spontán d.) írásbeli

15. Milyen kapcsolóelemeket talál a szövegben?

„Van három szavunk, amely meghatározza létezésünk teljességét. Az első az „anyaöl”, a második az „anyaföld”, a harmadik pedig az „anyanyelv”. Az első az életet adó, az életre nevelő, a második létezésünk, sorsunk, munkánk, sikereink és kudarcaink színtere, s majdani nyugvóhelyünk is. És ami e kettőt egybefogja – a harmadik –, az az „anyanyelv”.

- a.) utalás b.) hiány c.) egyeztetés d.) kihagyás

13. változat

1. Daneš, cseh nyelvész a szövegkategorizálása a téma-réma kapcsolódása szempontjából.

2. A szöveg mikroszerkezeti egységei: tételmondat, fókuszmondat, a kulcsszó.

3. Határozza meg, melyek azok a kategóriák, melyek nem szövegek!

- a.) agrammatikus b.) szómondatok c.) aforizmák d.) monda

4. Határozza meg a befejezés összetevőit!

- a.) felkelteni a hallgatóság jóindulatát irántunk
b.) felkelteni a hallgatóság ellenszenvét ellenfelünk iránt
c.) nagyítani és kicsinyíteni
d.) felszítani az érzelmeket a hallgatóságban
e.) díszítőelemekkel elkápráztatni a hallgatóságot
f.) összegezni az elmondottakat.

5. Határozza meg forma alapján a következő címet! Mi fán terem?

- a.) ellentét d.) egész mondat
b.) kérdés e.) felkiáltás, felszólítás
c.) szójáték f.) idegen nyelvű

6. Határozza meg, az utalás irányát a mondatban! E célkitűzés ma is érvényes. Itt, bevezetésül, e reformfolyamatnak csak néhány mozzanatát szeretném felidézni.

- a.) hátrautalás b.) előreutalás c.) rámutatás

7. Mely kohéziós eszközt fedezi fel az idézetben?

„Láttam egy jó magnót. Én is olyant szeretnék. Mindenkinek ajánlom ezt a könyvet. Fiataloknak, idősebbeknek egyaránt. Ide tedd a csomagot! - mutatott az asztalra édesanyám.”

- a.) ismétlés b.) azonosítás c.) szinonima
d.) értelmezés e.) a körülírás f.) homonima

8. Határozza meg funkció alapján melyik típusba soroljuk be a következő címet! Jenki sem mehet biztosra

- a.) témamegjelölő szerepű cím b.) címkeszerepű cím

- c.) A reklámszerepű cím d.) műfajmegjelölő cím

9. Határozza meg a inkohereus szöveg tulajdonságait!

- a.) ha egyetlen témát sem lehet tulajdonítani neki.
b.) ha a mondatsor tagjai összeférhetetlenek, ellentmondásosak.
c.) van benne téma-réma összefüggés.
d.) egy jelentéssíkon működik.

10. Szöveg-e a következő két mondatsor?

An-tan-té-nusz, szó-ra-ka-té-nusz,

Szó-ra-ka ti-ki-ta-ka, bi-lin-ba-lan-busz.

- a.) igen b.) nem

11. Melyek a lineáris kohézió eszközei

- a) témahálózat b) ismétlés c) téma-réma kapcsolat
d) tartalmi-logikai kapcsolat e) cím f) rokon értelmű szavak
g) izotópia

12. Válassza ki a prózai szövegek makroszerkezeti egységeit!

- a) bevezetés b.) szakasz c.) bekezdés d.) tárgyalás
e.) tömb f.) befejezés g.) tételmondat h.) deixis

13. A szövegben jelekkel is utalhatunk. Például kiemelő jellel. Válassza ki a megfelelő alakot!

- a.) -b, -bb b.) -t, -tt c.) -j d.) -ik

14. Mely szövegtípushoz sorolja elhangzás szerint a feljegyzést?

- a.) írásbeli b.) szóbeli

15. Milyen kapcsolóelemeket talál a szövegben? „Hogy nyelvünk létezésünk hármass egységét az „anya” szavunkkal kapcsolta egybe, az nemcsak azt jelenti, hogy e három fogalom milyen mértékben meghatározója életünknek, de egyúttal a nyelv, a magyar nyelv sűrítő erejét és képességét is fölragyogtatja.” (Gál Sándor: Vallomás az anyanyelvről)

- a.) utalás b.) hiány c.) egyeztetés d.) kihagyás

14. változat

1. Határozza meg a szöveg szerkesztettségének általános jellemzőit!

2. A globális kohézió eszközei. A körülírás és a homonima

3. Határozza meg, melyek azok a kategóriák, melyek nem szövegek!

a.) legenda

b.) mese

c.) tájékoztató mondatok

d.) szólások, közmondások

4. Határozza meg a befejezés típusait!

a.) összefoglaló

b.)összegző

c.) érzelemfelkeltő

d.) lezáró

5. Határozza meg forma alapján a következő címet! 77 magyar rémmese

a.) ellentét

d.) egész mondat

b.) kérdés

e.) felkiáltás, felszólítás

c.) szójáték

f.) idegen nyelvű

6. A rámutatás melyik típusára vonatkozik a meghatározás? Rámutatás a szövegen kívülre, a szituáció egy elemére: személyre, dologra, körülményre (helyre, időre, stb.) esetleg gesztustól kísért rámutatás

a.) textuális deixis

b.) referenciális deixis

7. Mely kohéziós eszközt fedezi fel az idézetben?

Ma már nyugodtan ejtem a neved ki,

Ma már nem reszketek tekintetedre,

Ma már tudom, hogy egy voltál a sokból...

(Juhász Gyula: *Anna örök*);

a.) ismétlés

b.) azonosítás

c.) szinonima

d.) értelmezés

e.)a körülírás

f.) homonima

8. Milyen szóképeket tartalmaz a következő idézet?

"A város peremén, ahol élek,

beomló alkonyokon

mint pici denevérek, puha

szárnyakon száll a korom,

s lerakódik, mint a guanó

keményen, vastagon." (József Attila: A város peremén részlet)

9. Határozza meg az aktuális mondattagolás két fő fogalmát!

- a.) téma b.) szóhalmaz c.) réma d.) mondategység

10. Írja le tartalmilag ugyanazt a történetet. Pl.: Nem készült az órára!

- a.) a barátjának b.) szüleinek c.) tanárának!

11. Igaz-e a következő meghatározás? A kontextus függvényében a *téma* az ismert, a *réma* a témához képest újságoló.

- a.) igaz b.) hamis

12. Válassza ki a prózai szövegek makroszerkezeti egységeit!

- a) bevezetés b.) szakasz c.) bekezdés d.) tárgyalás
e.) tömb f.) befejezés g.) tételmondat h.) deixis

13. Melyek a globális kohézió eszközei

- a) témahálózat b) ismétlés c) téma-réma kapcsolat
d) tartalmi-logikai kapcsolat e) cím f) rokon értelmű szavak g) izotópia

14. A szövegben jelekkel is utalhatunk. Például a középfok jellel. Válassza ki a megfelelő alakot!

- a.) -b, -bb b.) -t, -tt c.) -j d.) -ik

15. Milyen kapcsolóelemeket talál a szövegben?

Előszeretettel használják ezt a kifejezést a meteorológusok, a műsorvezetők akkor, ha kellemes időről számolnak be, leginkább augusztus végen, szeptember elején. Sokszor meg is jegyzik, hogy a *vénasszonyok nyara helyett mondjak, sőt ebbe a kifejezésben a vénasszonyok szót az idősebb hölgyekkel helyettesítik, hogy a szókapcsolat ne legyen sertő. Pedig egyáltalán nincs igazuk. A vénasszonyok nyara minden szótárunkban megvan, a köznyelv sem a másik két kifejezést használja. Szerencsére. (...)* (Kovács József)

- a.) utalás b.) hiány c.) egyeztetés d.) kihagyás

15. változat

1. Határozza meg a szöveg mikroszerkezeti egységeit!

2. A szöveg grammatikája. A sorszámnév és az ige

3. Melyek a szövegértéshez szükséges nyelvi tényezők?

- a.) közösnyelvűség b.) kontextus c.) aktuális tagolás
d.) közös előismeretek e.) a szituáció.

4. Magyarázza meg a beszédhelyzet különbségeit az alábbi szövegnél!

–Képzeld Anyu, az utolsó két hétben nem lesz tornaóránk, mert festik a tornatermet!

5. Határozza meg formáján a következő címet! Színes pokol

- a.) ellentét d.) egész mondat
b.) kérdés e.) felkiáltás, felszólítás
c.) szójáték f.) idegen nyelvű

6. A rámutatás melyik típusára vonatkozik a meghatározás? Rámutatás a szövegen belülre, a szituáció egy elemére: személyre, dologra, körülményre (helyre, időre, stb) esetleg gesztustól kísért rámutatás

- a.) textuális deixis b.) referenciális deixis

7. Mely kohéziós eszközt fedezi fel az idézetben?

Uram király, Zsigmond király!

Nem oly divat már ma

Nyíllal löni, mint felséged

Fiatalkorába'. (Arany János: *Rozgonyiné*)

- a.) ismétlés b.) azonosítás c.) szinonima
d.) értelmezés e.) a körülírás f.) homonima

8. Jellemezze az alábbi párbeszéd két mondatát a megadott szempontok szerint!

- Tudnál adni egy papírt zsebkendődet? - Talán van a táskámban.

- a.) mondatfajta
b.) társalgásbeli jelentés, a mondattal végrehajtott beszédcselekvés
c.) szó szerinti jelentés

9. Válassza ki a felsoroltak közül azokat a szövegműfajokat, amelyek az érvelő

(v. elemző-meggyőző) szövegfajtába (v. közlésfajtába) tartoznak!

- a.) önéletrajz b.) tudósítás c.) hír d.) szónoklat
e.) történetmondás f.) vita g.) leírás h.) felszólalás

10. Írjon példát azokra a szövegtípusokra, amelyeket az alábbi szempontok jellemeznek

- a.) szóbeli tervezett monologikus b.) írott, spontán, monologikus

11. Határozza meg, melyik a szövegtannak az az ága, amely a szöveg érzelemfelkeltő erejével foglalkozik!

- a.) szövegfonetika b.) szöveggrammatika
c.) szövegszemantika d.) szövegpragmatika

12. Válassza ki a prózai szövegek makroszerkezeti egységeit!

- a) bevezetés b.) szakasz c.) bekezdés d.) tárgyalás
e.) tömb f.) befejezés g.) tételmondat h.) deixis

13. Az utalás jellege szerint szövegszinten lehet:

- a.) egyirányú b.) kölcsönös

14. Határozza meg az aktuális mondattagolás két fő fogalmát!

- a.) téma b.) szóhalmaz c.) réma d.) mondategység

15. Hány mondatból áll a következő szöveg

„Egyszerre csak egy reggel New York mégis tetszeni kezd riadtan vizsgálom őt is magamat is miért nem tagadhatom hatalmasságát mosdatlan hangos de a muszkliai kétségtelenül meghökkentőek súlyos de férfias tarkabarka mint egy vásári atléta de a súlyzókat valóban fölemeli tegnap még húzódoztam tőle több érzékszervemmel is most éppen ezeken a részeken érzek puhulást sőt néminemű hajlandóságot.” (Illyés Gyula)

- a.) 8 b.) 4 c.) 7 d.) 9

16. változat

1. Határozza meg a szöveg makroszerkezeti egységeinek jellemzőit!

2. A szöveg grammatikája. A névelő s a névmás

3. Melyek a szövegértéshez szükséges nem nyelvi tényezők?

- a.) közösnyelvűség b.) kontextus c.) aktuális tagolás
d.) közös előismeretek e.) a szituáció

4. Határozza meg forma alapján a következő címet! Szülőnek lenni nehéz

- a.) ellentét d.) egész mondat
b.) kérdés e.) felkiáltás, felszólítás
c.) szójáték f.) idegen nyelvű

5. Határozza meg, az utalás irányát a mondatban! A könyvet nem lehet megszerettetni, mint valami tárgyat, valami portékát. Csak tok ez, melybe valami be van zárva

- a.) hátrautalás b.) előreutalás c.) rámutatás

6. Mely kohéziós eszközt fedezi fel az idézetben?

Péter már iskolás. A kisfiú szeret tanulni.]

*Sárgán hever itt a középkori Róma,
de lángol az alkony,
mint véres oroszlán
s te fönny lovagolsz még
a Capitolium ősi tetőjén,
Marcus Aurelius.
Bronzfejű cézár,
aranyzakállú,*

*vak ragyogású szoborszemeiddel
örkődve vigyázol
s én állok előtted.
Császári felség,
emberi nagyság,
roppant pogányság
örök igazza,
bamba tömegtől visszahúzódó,
trón magasában egyedül élő,
koldus imperátor.*

(Kosztolányi Dezső: *Marcus Aurelius*)

- a.) ismétlés b.) azonosítás c.) szinonima d.) értelmezés e.) a körülírás f.) homonima

7. Magyarázza meg a beszédhelyzet különbségeit az alábbi szövegnél!

és jókedv méhkasai. Néha persze, úgy estefele, le-lehuppan a honvágyszürke törpéje a hálóterem ágyaira, s komoly képpel összeszámolja a gyermekkönyveket, az elsírtakat, meg az el nem sírtakat is.
(*Erich Kästner*)

a.) utalás

b.) hiány

c.) egyeztetés

d.) kihagyás

17. változat

1. A szövegösszefüggés fajtái megvalósulásának foka, erőssége szerint.

2. A szöveg grammatikája. A határozószók és a névutók.

3. Kinek a nevéhez fűződik a mondat tematikus és rematikus részének elkülönítése?

a.) Brassai Sámuel

b.) Szikszainé Nagy Irma

c.) Balázs János

4. Határozza meg forma alapján a következő címet! Quo vadis?

a.) ellentét

d.) egész mondat

b.) kérdés

e.) felkiáltás, felszólítás

c.) szójáték

f.) idegen nyelvű

5. A szövegösszefüggés az utalás kiterjedése szerint lehet:

a.) pontszerű

b.) foltszerű

6. Mely kohéziós eszközt fedezi fel az idézetben?

örködve vigyázol

s én állok előtted.

Császári felség,

emberi nagyság,

roppant pogányság

örök igaza,

bamba tömegtől visszahúzódó,

trón magasában egyedül élő,

koldus imperátor.(

Kosztolányi Dezső: Marcus Aurelius).

a.) ismétlés b.) azonosítás c.) szinonima d.) értelmezés e.) a körülírás f.)

homonima

7. Határozza meg, az utalás irányát a mondatban!

Vannak népek, amelyek idegenkednek a tolltól; vannak viszont, amelyek valósággal mániákusai a fogalmazásnak. Ezeket becsüljük

a.) hátrautalás

b.) előreutalás

c.) rámutatás

8. Melyek a grammatikai kapcsolóelemek

- a.) szórend, mondatrend b.) szinonima c.) antoníma d.) névelőhasználat
- e.) homonima f.) új közléselem és ismert rész (téma-réma)

9. Mely szövegtípushoz sorolja elhangzás szerint a köszöntést?

- a.) írásbeli b.) szóbeli

10. A szövegben jelekkel is utalhatunk. Például a feltételes mód jellel. Válassza ki a megfelelő alakot!

- a.) -b, -bb b.) -na-ne/ná-né c.) -j d.) -ik

11. Válogassa ki a szöveg mikroszintjéhez tartozó jellemzőket, formákat!

- a.) a határozottság b.) mondatömb c.) deixis
- d.) a személyragok- és jelek e.) tételmondat

12. Határozza meg, hogy a jelentéssíkok szempontjából milyenek lehetnek a szövegek!

- a.) egyizotópos b.) többizotópos c.) izotóp nélküli d.) sokizotópos

13. Határozza meg a cím melyik szövegösszetartó erőhöz tartozik!

- a.) lineáris kohézió b.) globális kohézió

14. Milyen viszonyban van a megszólító a megszólítottal az alábbi példákban? Feltételezhet-e egy megnyilatkozás többféle viszonyt?

- a.) Drágám!
b.) Kedves Uram!
c.) Hello Darling!

Nevezzen meg négy, általad ismert szövegtípust!

- a) _____
b) _____
c) _____
d) _____

15. Milyen kapcsolóelemeket talál a szövegben?

Mostanában mind gyakrabban hallom főként fiatalok, de középkorúak beszédében is

a *ragoz* igét, persze nem a szokásos, valójában nyelvtani jelentéssel, hanem valamiféle új, átvitt értelemben. „Ennek biztosan volt valami előzménye, de azt én most nem akarom *ragozni*” — mondta egy fiatalasszony annak, akivel már egy ideje beszélgetett. Fülünk hallatára bővül ki egy ige jelentésköre, érdemes hát, amennyire lehetséges, módszeresen

megvizsgálni, örülhetünk-e ennek a gyarapodásnak. (...) (*Szathmári István*)

a.) utalás

b.) hiány

c.) egyeztetés

d.) kihagyás

18. változat

1. A szöveg mikroszerkezeti egységei: a szabadmondat, a mondattömb, a bekezdés)
2. Utalás jelezéssel.
3. Mikortól különítjük el a mondat tematikus és rematikus részét?
 - a.) 1960
 - b.) 1970
 - c.) 1980
4. Határozza meg forma alapján a következő címet! Olvass nekem!
 - a.) ellentét
 - b.) kérdés
 - c.) szójáték
 - d.) egész mondat
 - e.) felkiáltás, felszólítás
 - f.) idegen nyelvű
5. Az utalás jellege szerint szövegszinten lehet:
 - a.) egyirányú
 - b.) kölcsönös
6. Milyen viszonyban van a megszólító a megszólítottal az alábbi példákban?
Feltételezhet-e egy megnyilatkozás többféle viszonyt?
 - a.) Mélyen tisztelt Olvasóm!
 - b.) Csákány Baby!
 - c.) Kedves Éva néni!
7. Melyek a grammatikai kapcsolóelemek
 - a.) névmások
 - b.) szinonima
 - c.) határozószók
 - d.) homonima
 - e.) kötőszók
8. Ki volt az első grammatikus, aki először elemezte a szövegbeli utalás különféle módozatait?
 - a.) Dűszkolosz
 - b.) Tolcsvai
 - c.) Szikszainé
 - d.) Bühler
9. Alkosson szöveget úgy, hogy az alábbi szavak képezzék a szöveg téma-réma szerkezetét!
 - a.) kert – kút – víz – kulcs – tündérleány - hattyú..
 - b.) leány – herceg – virág – ló – gyűrű - szerelem
10. Határozza meg, az utalások mely típusába sorolhatjuk a címet!
 - a.) katafora
 - b.) anafora
 - c.) deixis
11. Ha az utalószó a szövegben megtalálható információkra, eseményekre utal, akkor ... beszélünk

- a.) endofora b.) exofora

12. Melyek a szabadmondat kapcsolódásának típusai?

- a.) nem folytatásos b.) folytatásos c.) kötött d.) zárt

13. Ki volt az a nyelvész, aki megalkotta az izotópia szakszót a nyelvészetben?

- a.) Greimas b.) Balassa János c.) Szikszainé Nagy Irma

14. A szövegösszefüggés az utalás kiterjedése szerint lehet:

- a.) pontszerű b.) foltszerű

15. Milyen kapcsolóelemeket talál a szövegben? Gonoszkóp

Mindig elámulok az emberi hiszékenység véghetetlen voltán. A naivságon. Hogyan hiheti azt valaki, hogy ezen és ezen a napon vagy ezen és ezen a héten minden Halak jegyű szerelmes lesz, vagy minden Bika pénzhez jut. [...] Az alant sorjázó horoszkópokban ezúttal egy fordított cigány asszonyt játszom, és a rosszat mondom csak el. Okozzatok csalódást a horoszkópotoknak: legalább újévkor ne higgyetek benne

- a.) utalás b.) hiány c.) egyeztetés d.) kihagyás

19. változat

1. Határozza meg a szöveg makroszerkezeti egységeinek jellemzőit!

2. Határozza meg hogyan utalunk a magyar nyelvben ragozással!

3. Határozza meg az aktuális mondattagolás két fő fogalmát!

- a.) téma b.) szóhalmaz c.) réma d.) mondategység

4. Vizsgálja meg, iránya szerint milyen az utalás! Az emberek folyton beszélnek. Mióta megszülettek, szavak zümmögnek körülük. Még álmukban is azokkal bíbelődnek

- a.) egyirányú b.) kölcsönös

5. Jellemezze a következő címeket tartalmi szempontból, nyelvi forma alapján, funkció szerint, jelentéstani szempontból és tipográfiai megoldását!

- a.) Amikor a hegy megy c.) Sétálunk, sétálunk...

Mohamedhez

- d.) Kábító-szerelem

- b.) Jog? Szabály?

- e.) Hallgat a rádió

6. Milyen kapcsolóelem található a szövegben!

De akkor már fent volt. Orrát az üveghez nyomta. Visszanézett a sínekre. Az üres sínekre. Beült egy sarokba. A lábát lógázta. Még az iskoláról is elfeledkezett.

Mindenről. Nem volt más, csak ez a derűs reggel a villamos csilingelésével.” (Mándy Iván)

- a.) névelő b.) utalás határozószóval c.) utalás ragokkal, jelekkel d.)

hiányosság

7. Írja le tartalmilag ugyanazt a történetet. Pl.: Nem készült az órára!

- a.) a barátjának b.) szüleinek c.) tanárának!

8. Melyek azok az elvek, aminek meg kell, hogy feleljen a bevezetés?

- a.) hallgathatóság elve b.) a jóindulat elvét
c.) figyelhetőség elvét d.) könnyen felfoghatóság elvét,

9. Állapítsa meg, hogy a következő példákban anafora, katafora vagy deixis érvényesül-e!

- a.) Péter elolvasta a regényt. Én is el fogom olvasni.

b.) Szép idő van. Menjünk el kirándulni!

c.) Megvetted? Igen, megvettem a fehér pulóvert.

d.) *Gergő tegnap készített egy szép rajzot. Ma odaadta azt az édesanyjának.*

10. Határozza meg a befejezés típusait!

a.) összefoglaló b.)összegző c.) érzelemfelkeltő d.) lezáró

11. Határozza meg, melyek azok a kategóriák, melyek nem szövegek!

a.) legenda b.) mese c.) tájékoztató mondatok d.) szólások,
közmondások

12. Melyek a szövegértéshez szükséges nyelvi tényezők?

a.) közösnyelvűség b.) kontextus c.) aktuális tagolás
d.) közös előismeretek e.) a szituáció.

13. A szövegben jelekkel is utalhatunk. Például a felszólító mód jellel. Válassza ki a megfelelő alakot!

a.) -b, -bb b.) -t, -tt c.) -j d.) -ik

14. Mely szövegtípushoz sorolja elhangzás szerint a szónoki beszédet?

a.) írásbeli b.) szóbeli

15. Milyen kapcsolóelemeket talál a szövegben?

Talán nyelvi pongyolaságból, talán tudatlanságból fakad a magánhangzók időtartamának eltévesztése a beszédben és az írásban. Mindenesetre a rövid magánhangzók hosszú ejtése éppen olyan nyelvi hiba, mint ennek a fordítottja. Találkozunk is vele éppen eleget. A nyomdák hibájából a sajtóba is bekerül olykor, és bosszantóan megzavarhatja nemcsak a szó, hanem a mondat értelmet is. Így történt ez abban a balesetről szóló tudósításban is, amelyben a *meglepett* autós helyett *meglepett* szerepelt. Mar-mar mérgelődtem a cserbenhagyó vezető miatt, amikor a kivetkező mondatból kiderült, hogy nem ment az illető sehova, csupán meglepődött a gazolás láttán. (...) (*Novák Gábor*)

a.) utalás b.) hiány c.) egyeztetés d.) kihagyás

20. változat

1. Határozza meg a tematikai egység eszközeit!

2. A globális kohézió fogalma, eszközei.

3. Milyen eredetűek a téma és a réma műszavak?

- a.) görög b.) római c.) latin

4. Pótolja a hiányzó részeket! Mikroszerkezet egységei:

a.)

b.) mondattömb

c.)

5. Az utalás mely típusáról szól a meghatározás? Összefonódik az előre- és a visszautalás. Kölcsönös utalás az alany és állítmány egyeztetése. A szövegben első előfordulásakor az alannal egyeztetjük az állítmányt, a későbbiekben pedig elegendő az állítmány személyragjával visszautalni az alany számára és személyére.

- a.) egyirányú b.) kölcsönös

6. Írja le tartalmilag ugyanazt a történetet. Pl.: Otthon hagytad a felszerelésedet.

- a.) a barátjának b.) szüleinek c.) tanárának!

7. Melyek a grammatikai kapcsolóelemek

- a.) névmások b.) szinonima c.) határozószók d.) homonima e.)

kötőszók

8. Melyek azok a kategóriák, melyek szerint elkülönítjük a szövegeket alkotásmódjuk szerint?

- a.) tervezett b.) szóbeli c.) spontán d.) írásbeli

9. Melyek a szövegértéshez szükséges nem nyelvi tényezők?

- a.) közösnyelvűség b.) kontextus c.) aktuális tagolás
d.) közös előismeretek e.) a szituáció

10. A szövegösszefüggés az utalás kiterjedése szerint lehet:

- a.) pontszerű b.) folszerű

11. Az utalás jellege szerint szövegszinten lehet:

- a.) egyirányú b.) kölcsönös

12. Határozza meg az aktuális mondattagolás két fő fogalmát!

- a.) téma b.) szóhalmaz c.) réma d.) mondategység

13. Mely szövegtípushoz sorolja elhangzás szerint az előadást?

- a.) írásbeli b.) szóbeli

14. A szövegben jelekkel is utalhatunk. Például a feltételes mód jellel. Válassza ki a megfelelő alakot!

- a.) -b, -bb b.) –na-ne/-ná-né c.) -j d.) -ik

15. Milyen kapcsolóelemeket talál a szövegben? Kökény

A kökény a növényvilág szegénylegénye. Bokros lejtőkön, erdei utak mellett terem. Így természetes, hogy mindig az üres tarisznyájú vándoroknak volt jó barátja. Nekik kiinalta ősszel dércsípte, apró, kékesfekete, fanyar gyümölcsét. Aki elfogadta, aligha lakott jól, de legalább epebántalmak nem kínozták. Igaz, az orvosok főzet formájában ajánlják, de a vándoroknak a főzésről talán csak a pálinkafőzés jutott eszükbe. Van, ahol ezt is készítenek belőle. Nehéz elhinni, hogy a kökény is rózsaféle. De ha valakit egyszer megkarmolt töviseivel, az nem kételkedik többé.

- a.) utalás b.) hiány c.) egyeztetés d.)
kihagyás

21. változat

1. Az izotópia (jelentéssík, gondolatmenet) fogalma.

2. A lineáris kohézió fogalma, eszközei.

3. Igaz-e a következő meghatározás? A kontextus függvényében a *téma* az ismert, a *réma* a témához képest újságoló.

a.) igaz

b.) hamis

4. Pótolja a hiányzó részeket! Makro szerkezet egységei:

a.) bevezetés

b.)

c.)

5. Milyen kapcsolóelem található a szövegben! Jelölje!

Felugrott a lépcsőre. Egy pillanatra lehunyta a szemét. Nem jutok fel! Egyszerűen lehetetlen! A könyvek mind kipotyognak. Könyvek és füzetek a síneken.

a.) névelő

b.) utalás határozószóval

c.) utalás ragokkal, jelekkel

d.) hiányosság

6. Határozza meg **funkció alapján melyik típusba soroljuk be a következő címet!** Pomogáts Béla: Az újabb magyar irodalom

a.) témamegjelölő szerepű cím

b.) címkeszerepű cím

c.) A reklámszerepű cím

d.) műfajmegjelölő cím

7. Alkosson különböző beszédhelyzeteket az alábbi párbeszédhez!

– Hogy sikerült?

– Hát, jól!

– Izgultál?

– Nagyon.

– De meggyőzted őket?!

– Úgy tűnik.

– Akkor elégedett lehetsz!

– Várjuk ki a végét!

8. Írjon olyan mondatokat a megadottak alá, amelyek visszautaló elemeket

tartalmaznak!

- a.) hoztam egy kosár cseresznyét. b.) nagyon szép a ruhád!

9. Melyek a bevezetés szövegfunkciói?

- a.) a téma kibontakoztatása b.) a jóindulat megnyerése
c.) a figyelem megragadása d.) a téma megadása.

10. Melyek azok az elvek, aminek meg kell, hogy feleljen a tárgyalás?

- a.) rövidség elv b.) a jóindulat elve c.) világosság elve d.) valószínűség elve

11. Melyek a tárgyalás szövegfunkciói?

- a.) a téma kibontakoztatása b.) időrendben haladás
c.) az érvelés (bizonyítás, cáfolás) d.) a téma megadása.
e.) térbeli elrendezés f.) a lényeges, vagy általános kérdések kiemelése.

12. Milyen néven emlegeti még a szakirodalom a befejezést?

- a.) lezárás b.) vég c.) tetőzés d.) kibontakozás

13. Mely szövegtípushoz sorolja elhangzás szerint a levelet?

- a.) írásbeli b.) szóbeli

14. A szövegben jelekkel is utalhatunk. Például a felsőfok jellel. Válassza ki a megfelelő alakot!

- a.) -b, -bb b.) leg-...-bb c.) -j d.) -ik

15. Milyen kapcsolóelemeket talál a szövegben? Csipkerózsa

Galagonyabokor közelében gyakran találkozunk csipkerózsával. A két növény sokban hasonlít egymásra. Mind a ketten a rózsafélék családjához tartoznak. Jól megférnek egymás mellett. Egy időben nyitnak virágot, és érlelnek termést. Igaz, a csipkerózsa virága nagyobb és színesebb, bogyója is hosszabb, mint a galagonya termése, mégsem vádolhatja senki sem hivalkodással. Piros bogyóit nem dísznek nevelgeti, hanem gyógyteának. Legfőbb értéke a magas C-vitamin tartalom, amit megőriz télen is, amikor legnagyobb szükségünk van erre. A csipkebogyóból lekvárt és szörpöt is készítenek.

- a.) utalás b.) hiány c.) egyeztetés d.) kihagyás

22. változat

1. Határozza meg a cím fogalmát, típusait!

2. A szemantikai hiány keletkezésének módjai a magyar nyelvben

3. Határozza meg, mi a réma a mondatban!

a.) a már ismert elem

b.) az új közlés

4. Milyen kapcsolóelem található a mondatban? Gyere, ülj ide mellém!

a.) előre utalás

b.) visszautalás

c.) beszédhelyzetre való

utalás

5. Milyen kapcsolóelem található a szövegben! Jelölje!

De ő rohan. Iskolatáskáját a hóna alá szorítva nyargalt a villamos felé. Fél kézzel a lecsúszott harisnyáját rángatta. Megvár. Meg kell, hogy várjon!

a.) névelő

b.) utalás határozószóval

c.) utalás ragokkal, jelekkel

d.) hiányosság

6. Határozza meg funkció alapján melyik típusba soroljuk be a következő címet! Németh László: Iszony

a.) témamegjelölő szerepű cím

b.) címkeszerepű cím

c.) A reklámszerepű cím

d.) műfajmegjelölő cím

8. Mely szövegrész tükörképe a befejezés?

a.) bevezetés

b.) bekezdés

c.) mondatömb

d.) tárgyalás

9. Írjon olyan mondatokat a megadottak alá, amelyek visszautaló elemeket tartalmaznak!

a.) hoztam egy kosár cseresznyét.

b.) nagyon szép a ruhád!

10. Melyek a szabadmondat kapcsolódásának típusai?

a.) nem folytatásos

b.) folytatásos

c.) kötött

d.) zárt

11. Melyek a grammatikai kapcsolóelemek

a.) szórend, mondatrend

b.) szinonima

c.) antoníma

d.) névelőhasználat

e.) homonima

f.) új közléselem és ismert rész (téma-réma)

12. Mely szövegtípushoz sorolja elhangzás szerint a feleletet?

a.) írásbeli b.) szóbeli

13. A szövegben jelekkel is utalhatunk. Például a feltételes mód jellel. Válassza ki a megfelelő alakot!

a.) -b, -bb b.) –na-ne/-ná-né c.) -j d.) -ik

14. Milyen kapcsolóelemeket talál a szövegben? Galagonya

A galagonyával való ismeretség rendszerint egy karmolással kezdődik. Aki erdős helyen, dombos vidéken május–júniusban kirándul, szívesen tör néhány fehérén virágzó ágat a galagonyabokorról. De ha nem ügyel, az ágak hosszú tövisei alaposan megrézfáljak. Nemhiába nevezik ezt a cserjét faluhelyen túskefának.

a.) utalás b.) hiány c.) egyeztetés d.) kihagyás

15. Alkosson különböző beszédhelyzeteket az alábbi párbeszédhez!

- Már annyiszor mondtam neki, hogy ne így csinálja!
- Jó lecke volt ez, tanul fog belőle. Hidd el, ő is nagyon megdöbbsent!
- Jó, jó. De, mi van, ha nem egy ismerőssel történik mindez, hanem egy idegennel? El tudod képzelni?
- Nyugodj meg, végül is nem történt komoly baj!
- De történhetett volna!
- Eltúlzod a dolgot!

23. változat

1. Határozza meg a szemantikai progresszió fogalmát!

2. A szövegösszefüggés az utalás jellege szerint.

3. Határozza meg, mi a magyar nyelvben a legfontosabb rémajelölő elem!

- a.) emfázis b.) katafora c.) anafora

4. Milyen kapcsolóelem található a mondatban? Mondandóját azzal kezdte, hogy otthon hagyta a könyvét.

- a.) előre utalás b.) visszautalás c.) beszédhelyzetre való utalás

5. Állítsa az alábbi mese összekevert mondatait megfelelő sorrendbe!

a.) Összehívta az összes kérőt és közhírré tette, hogy csak ahhoz adja leányát, aki kiáll három próbát.

b.) Nehezen vált volna meg tőle.

c.) Élt egyszer régesrégen egy öreg király.

d.) Ezért mikor eladósorba került a lány, hallani sem akart a házasságról.

e.) Így a kérők mind kudarcot vallottak, és feladták a harcot.

f.) Szabadulás a kérőktől.

g.) Volt ennek a királynak egy gyönyörű leánya, akit a világon a legjobban szeretett.

gy.) Titokban azonban a lány örült ennek, mert látta, hogy még nem jött el az Igazi.

h.) Mondanunk sem kell, hogy ezek a próbák teljesíthetetlenek voltak.

6. Határozza meg funkció alapján melyik típusba soroljuk be a következő címet!

Jenki sem mehet biztosra.

- a.) témamejelölő szerepű cím b.) címkeszerepű cím
c.) A reklámszerepű cím d.) műfajmegjelölő cím

7. Milyen kapcsolóelem található a szövegben! Jelölje!

„A reggelek! A villamos reggelei!

A villamos csöngetett. Csöppet se sűrgetően. Inkább kedvesen, türelmesen. Kicsit elnézően. Jó, jó, azért nem kell így rohanni.

- a.) névelő b.) utalás határozószóval
c.) utalás ragokkal, jelekkel d.) hiányosság

8. Ki volt az a nyelvész, aki megalkotta az izotópia szakszót a nyelvészetben?

- a.) Greimas b.) Balassa János c.) Szikszainé Nagy Irma

9. A szövegösszefüggés az utalás kiterjedése szerint lehet:

- a.) pontszerű b.) foltszerű

10. Mely szövegtípushoz sorolja elhangzás szerint a kérést?

- a.) írásbeli b.) szóbeli

11. Pótolja a hiányzó részeket! Mikro szerkezet egységei:

- a.)
b.) mondattömb
c.)

12. Mely szövegtípushoz sorolja elhangzás szerint a dolgozatot?

- a.) írásbeli b.) szóbeli

13. Melyek a grammatikai kapcsolóelemek

- a.) hiányos mondat b.) szinonima c.) antoníma
d.) egyeztetetés e.) homonima

14. A szövegben jelekkel is utalhatunk. Például a felsőfok jellel. Válassza ki a megfelelő alakot!

- a.) -b, -bb b.) leg-...-bb c.) -j d.) -ik

15. Milyen kapcsolóelemeket talál a szövegben? Gyermekláncfű

Pázsitokon gyakran élénk tolakszik a gyermekláncfű vagy pitypang. Kora tavasszal kínálja sárga virágját, a gyerekek láncot fűznek belőle. Nyár elején beérik fehér bóbitás termése. Ilyenkor keresik a kicsi gyerekek, hogy elfűjják, messze repítsék a pihéket róla. A gyógynövénygyűjtők a gyökeret keresik, amely epe- és májbjaj elleni hatóanyagokat tartalmaz.

- a.) utalás b.) hiány c.) egyeztetés d.) kihagyás

24. változat

1. Határozza meg a cím fogalmát, típusait!

2. A szövegösszefüggés az utalás kiterjedése szerint.

3. Hogyan kategorizáljuk a szövegösszefüggés fajtáit megvalósulásának foka szerint

- a.) összefüggő szöveg b.) összefüggéstelen szöveg
c.) rövid szöveg d.) tömör szöveg

4. Hány szövegmondatra tagolódik az alábbi szöveg?

„A hobbitok kezdetben úgy érezték, hiába gyalognak-botorkálnak szakadásig, csigalassúsággal haladnak, és nem jutnak sehová. Teltek a napok, s a táj mit sem változott. Végül mégiscsak közelebb kerültek a Hegyek. völgyzugolytól délre egyre magasabbak lettek, s a heglánc elkanyarodott nyugatra, a fő vonulat lábánál a sivár dombok összezsúfolódtak, s a mély völgyek megteltek féktelen patakokkal. Ösvény csak kevés akad, az is kanyargós, s nemegyszer szakadék szélére vagy mocsárba vezetett.” (Tolkien)

- a.) 5 b.) 9 c.) 10 d.) 13

5. Határozza meg funkció alapján melyik típusba soroljuk be a következő címet! Tóth Árpád: Elégia egy rekettyebokorhoz

- a.) témamegjelölő szerepű cím b.) címkeszerepű cím
c.) A reklámszerepű cím d.) műfajmegjelölő cím

6. Milyen kapcsolóelem található a mondatban? Gyere, ülj ide mellém!

- a.) előre utalás b.) visszautalás c.) beszédhelyzetre való utalás

7. Az alábbi példa alapján írjon példákat hiányosságra! Tegnap meglátogattam Marit. Jani is.

8. Válogassa ki a szöveg mikroszintjéhez tartozó jellemzőket, formákat!

- a.) a határozottság b.) mondattömb c.) deixis
d.) a személyragok- és jelek e.) tételmondat

9. Határozza meg, hogy a jelentéssíkok szempontjából milyenek lehetnek a szövegek!

a.) egyizotópos b.) többizotópos c.) izotóp nélküli d.) sokizotópos

10. Határozza meg a cím melyik szövegösszetartó erőhöz tartozik!

a.) lineáris kohézió b.) globális kohézió

11. Határozza meg, hogy a kötőszavak mely típusait különítjük el!

a.) mondatrészeket b.) hangokat c.) tagmondatokat d.) mondatokat.

12. Ki volt az első grammatikus, aki először elemezte a szövegbeli utalás különféle módozatait?

a.) Dűszkolosz b.) Tolcsvai c.) Szikszainé d.) Bühler

13. Mely szövegtípushoz sorolja elhangzás szerint a önéletrajzot?

a.) írásbeli b.) szóbeli

14. A szövegben jelekkel is utalhatunk. Például a kijelentő mód jellel. Válassza ki a megfelelő alakot!

a.) -b, -bb b.) -na-ne/ná-né c.) -j d.) -0

15. Milyen kapcsolóelemeket talál a szövegben? Kamilla, orvosi székfő

Forrázata többek között jó borogató, görcsoldó, de gyomor-, bélhurut és mindenféle más gyulladás ellen is hatásos. Ősidők óta ez a leggyakrabban használt háziszser. Egészen egyszerű, szerény kis növény. Április végétől május végéig bárki szedheti szántóföldek, utak szélén, „libalegelőkön” vadon termő virágját, hogy otthon megszáritva mindig kéznél legyen, ha szükség van rá. A kamilla mintha tudna, melyik része szolgál gyógyításra: egy tövön több, úgynevezett fészekvirágzatot növel. Szórt állású, a gyógyításnál értéktelen levelei csenevésznek. Napjainkban mar üzemi termesztésével is foglalkoznak olyan szikes talajon, amely másra alig volna használható.

a.) utalás b.) hiány c.) egyeztetés d.) kihagyás

25. változat

1. Értékelje a Kovalovszky Miklós-féle felosztás alapján a cím szerepét!

2. Határozza meg milyen lehet az utalás iránya szerint!

3. Határozza meg a koherens szöveg tulajdonságait!

a.) ha jelentést, megfelelő szövegvilágot tudunk hozzá kapcsolni;

b.) ha egyezés van az egymást követő szövegmondatok között, azaz meghatározott szövegelemek ismétlődnek (referenciális azonosság van köztük);

c.) ha az alapvető szövegalkotási szabály szerint a mondatok állításai között ellentmondás-mentesség és egymással összeférhetőség mutatható ki.

d.) ha nincs benne téma-réma összefüggés

4. Milyen kapcsolóelem található a mondatban? Így nem sok esélye van, hogy továbbtanulhasson.

a.) előre utalás

b.) visszautalás

c.) beszédhelyzetre való utalás

5. Sorolja fel öt szövegfonetikai eszközt!

a). _____

b). _____

c). _____

d). _____

e). _____

6. Határozza meg funkció alapján melyik típusba soroljuk be a következő címet! Jenki sem mehet biztosra

a.) témamegjelölő szerepű cím

b.) címkeszerepű cím

c.) A reklámszerepű cím

d.) műfajmegjelölő cím

7. Alkosson szöveget! Az alábbi szavak képezzék a szöveg téma-réma szerkezetét!

a.) kert – kút – víz – kulcs – tündérleány - hattyú..

b.) leány – herceg – virág – ló – gyűrű - szerelem

8. Melyek a szabadmondat kapcsolódásának típusai?

a.) nem folytatásos

b.) folytatásos

c.) kötött

d.) zárt

9. Ki volt az a nyelvész, aki megalkotta az izotópia szakszót a nyelvészetben?

- a.) Greimas b.) Balassa János c.) Szikszainé Nagy Irma

10. A szövegösszefüggés az utalás kiterjedése szerint lehet:

- a.) pontszerű b.) foltszerű

11. Mely szövegtípushoz sorolja elhangzás szerint a kérést?

- a.) írásbeli b.) szóbeli

12. Melyek azok az elvek, aminek meg kell, hogy feleljen a tárgyalás?

- a.) rövidség elve b.) a jóindulat elve c.) világosság elve d.) valószínűség elve

13. Mely szövegtípushoz sorolja elhangzás szerint a kérvényt?

- a.) írásbeli b.) szóbeli

14. A szövegben jelekkel is utalhatunk. Például a felsőfok jellel. Válassza ki a megfelelő alakot!

- a.) -b, -bb b.) leg-...-bb c.) -j d.) -ik

15. Hány bekezdésből áll a következő szöveg?

„Az író a társadalmat nemcsak tükrözi, hanem formálja is. Miközben elmondja: mit lát; érezteti azt is: mit szeretne látni. A megoldás formái persze koronként és írónként változnak, s nagyban függenek attól is: miről és kiről szól a mű. Az írónak legfőbb eszköze mindezek kifejezésére: a nyelv. Amit a világban lát, s amit látni szeretne benne, azt olvasótáborra – a társadalom – számára nyelvi eszközökkel jeleníti meg. Sokszor halljuk így: az író új nyelvet teremt az új gondolatok kifejezésére. Ez azonban csak nagyon képletesen igaz. Valójában nem teremthet új nyelvet, hiszen azt nem értené senki, annak épp közlő ereje nem volna. – De használhatja a közös nyelvet, a meglévőt új módon, vagy legalábbis: egyénien. Aki jól ismeri a magyar irodalmat, egy-egy lapnyi szövegről megsejti már: ez Jókai, ez Mikszáth, ez Móricz. A kiemelkedő író jellemzi egyéni nyelvhasználata, vagy még inkább: a nyelvvel való bánásának egyéni módja. – Azt jelenti-e ez, hogy – mondjuk – Móricz Zsigmond mindig és mindenről egyformán ír? Korántsem! Csak azt, hogy valóságtükröző módszere sajátos, és – még sokszínűségében is – őrá jellemző.” (Deme László)

- a.) 6 b.) 7 c.) 5 d.) 8

26. változat

1. Értékelje a Kovalovszky Miklós-féle funkció szerinti tipizálást!

2. A nyelvtani kategóriák. Az egyeztetés.

3. Határozza meg a inkohereus szöveg tulajdonságait!

- a.) ha egyetlen témát sem lehet tulajdonítani neki.
- b.) ha a mondatok tagjai összeférhetetlenek, ellentmondásosak.
- c.) van benne téma-réma összefüggés.
- d.) egy jelentéssíkon működik.

4. Milyen kapcsolóelem található a mondatban? Jani nem jól szerepelt a vizsgán.

- a.) előre utalás
- b.) visszautalás
- c.) beszédhelyzetre való utalás

5. Válogassa szét a szövegjellemzőket, formákat!

Mikroszint:.....

Mezoszint:.....

Makroszint:.....

- a.) a határozottság
- b.) szövegtopik/szövegfókusz
- c.) deixis
- d.) a személyragok- és jelek
- e.) koreferencia
- f.) összetett szerkezetű, csak
- g.) részlegesen zárt
- h.) értelemszerkezet
- i.) szövegvilág
- j.) bekezdés
- k.) egyeztetés

6. Határozza meg szintaktikai szempontból melyik típusba soroljuk be a következő címet! Nem élhetek muzikaszó nélkül (Móricz Zsigmond)

- a.) ige cím
- b.) köznévszó cím
- c.) tulajdonnévszó cím
- d.) személyes névmás cím
- e.) szószerkezet cím
- f.) teljes mondat
- g.) hiányos mondat
- h.) műfaj címek
- j.) szimbólummá növekedő címek

7. Szöveg-e a következő két mondatok?

Veronika olvasni tanult. Korán kell ma felkelnem. A forint árfolyama emelkedett.

Huszonhárom. Esett az eső. Karácsonyra egy könyvet és egy pulóvert kérek.

- a.) igen
- b.) nem

27. változat

1. A címek osztályozása tartalom alapján.

2. A nyelvtani kategóriák. A hiány és a kihagyás

3. Kinek a tollából származik a következő idézet: „A szövegtan tudományosan rendszerezett ismeretanyag a szöveg funkciójáról, alaptermészetéről, makro- és mikroszerkezeti jellemzőiről.”

- a.) Deme László b.) Szikszainé Nagy Irma c.) Balázs János

4. Milyen kapcsolóelem található a mondatban? Ezt ne most beszéljük meg!

- a.) előre utalás b.) visszautalás c.) beszédhelyzetre való utalás

5. Szöveg-e a következő két mondatsor?

An-tan-té-nusz, szó-ra-ka-té-nusz,

Szó-ra-ka ti-ki-ta-ka, bi-lin-ba-lan-busz.

- a.) igen b.) nem

6. Melyek a lineáris kohézió eszközei

- a.) témahálózat b.) ismétlés c.) téma-réma kapcsolat
d.) tartalmi-logikai kapcsolat e.) cím f.) rokon értelmű szavak
g) izotópia

7. Határozza meg szintaktikai szempontból melyik típusba soroljuk be a következő címet! Emlékiratok könyve (Nádas Péter)

- a.) ige cím b.) köznévfő cím c.) tulajdonnévfő cím
d.) személyes névfő cím e.) szó szerkezet cím f.) teljes mondat
g.) hiányos mondat h.) műfaj címek j.) szimbólummá növekedő címek

8. Melyek a grammatikai kapcsolóelemek

- a.) hiányos mondat b.) szinonima c.) antoníma
d.) egyeztetetés e.) homonima

9. A szövegben jelekkel is utalhatunk. Például a kijelentő mód jellel. Válassza ki a megfelelő alakot!

- a.) -b, -bb b.) -na-ne/ná-né c.) -j d.) -0

10. Mely szövegtípushoz sorolja elhangzás szerint a értekezést?

- a.) írásbeli b.) szóbeli

11. Melyek azok a kategóriák, melyek szerint elkülönítjük a szövegeket alkotásmódjuk szerint?

- a.) tervezett b.) szóbeli c.) spontán d.) írásbeli

12. Melyek a szövegértéshez szükséges nem nyelvi tényezők?

- a.) közösnyelvűség b.) kontextus c.) aktuális tagolás
d.) közös előismeretek e.) a szituáció

13. A szövegösszefüggés az utalás kiterjedése szerint lehet:

- a.) pontszerű b.) folszerű

14. Az utalás jellege szerint szövegszinten lehet:

- a.) egyirányú b.) kölcsönös

15. Milyen kapcsolóelemeket talál a szövegben? „Hogy nyelvünk létezésünk hármasságát az „anya” szavunkkal kapcsolta egybe, az nemcsak azt jelenti, hogy e három fogalom milyen mértékben meghatározója életünknek, de egyúttal a nyelv, a magyar nyelv sűrítő erejét és képességét is fölragyogtatja.” (Gál Sándor: Vallomás az anyanyelvről)

- a.) utalás b.) hiány c.) egyeztetés d.) kihagyás

28. változat

1. A címek osztályozása forma alapján.

2. A nyelvtani kategóriák. A utalás.

3. Kinek a tollából származik a következő idézet: „A textológia a szöveg mibenlétét, formáját, felépítettségét, kommunikációs funkcióját, grammatikai, szemantikai, pragmatikai összetartó erejét, fonetikai eszközeit, stílusát, típusait vizsgáló interdiszciplináris tudományág.”

- a.) Deme László b.) Balázs János c.) Szikszainé Nagy Irma

4. Milyen kapcsolóelem található a mondatban? Maradj itt velem.

- a.) előre utalás b.) visszautalás c.) beszédhelyzetre való utalás

5. Határozza meg szintaktikai szempontból melyik típusba soroljuk be a következő címet! Mire megvénülünk (Jókai Mór)

- a.) ige cím b.) köznévfő cím c.) tulajdonnévfő cím
d.) személyes névfő cím e.) szó szerkezet cím f.) teljes mondat
g.) hiányos mondat h.) műfaj címek j.) szimbólummá növekedő címek

6. Mely szövegtípushoz sorolja elhangzás szerint a novellát?

- a.) írásbeli b.) szóbeli

7. A szövegben jelekkel is utalhatunk. Például a felszólító mód jellel. Válassza ki a megfelelő alakot!

- a.) -b, -bb b.) -t, -tt c.) -j d.) -ik

8. Határozza meg az aktuális mondattagolás két fő fogalmát!

- a.) téma b.) szóhalmaz c.) réma d.) mondatrész

9. Pótolja a hiányzó részeket! Mikroszerkezet egységei:

- a.)
b.) mondatrész
c.)

10. Ha az utalószó a szövegben megtalálható információkra, eseményekre utal, akkor ... beszélünk

- a.) endofora b.) exofora

11. Melyek a szabadmondat kapcsolódásának típusai?

- a.) nem folytatásos b.) folytatásos c.) kötött d.) zárt

13. Ki volt az a nyelvész, aki megalkotta az izotópia szakszót a nyelvészetben?

- a.) Greimas b.) Balassa János c.) Szikszainé Nagy Irma

14. A szövegösszefüggés az utalás kiterjedése szerint lehet:

- a.) pontszerű b.) foltszerű

15. Milyen kapcsolóelemeket talál a szövegben?

Harangok, harangok – ajkukhoz féreg nem férhet. Harangokat nem lehet megfertőzni. Agyvérzés foltjaival nem remegnek. Szívgyörcs nem öli meg őket. Alvó csillagok, s baglyok alatt szólnak a harangok, bongnak, rengve csikorognak tengelyükön. Nem a versek harangjai, nem a schilleri elaggott bronzkalapok. Világra jöttek, de nem vénülnek. Valódi harangok, Győrben születtek. Jácintos ökrök nyálának útján, koszorús kerekek lassúságán érkeztek a fehér toronyhoz. Hogy a toronynak legyen hangja. Kongnak a harangok, bongnak, tagolják az idő határtalan verset, nehogy megőrüljünk vad folyamától.

Fölemelnek a sárból, házasítják a rongyos képzeletet azúr menyasszonyhoz, a végtelenséghez. (*Nagy Laszlo*)

- a.) utalás b.) hiány c.) egyeztetés d.) kihagyás

29. változat

1. Ismertesse a Szikszainé-féle funkció szerint kategorizálást a cím kapcsán!
2. A nyelvtani kategóriák. A kötőszó.
3. Határozza meg, melyik a szövegtannak az az ága, amely a szöveg nyelvtani felépítésével foglalkozik!
 - a.) szövegfonetika
 - b.) szöveggrammatika
 - c.) szövegszemantika
 - d.) szövegpragmatika
4. Válassza ki a prózai szövegek makroszerkezeti egységeit!
 - a) bevezetés
 - b.) szakasz
 - c.) bekezdés
 - d.) tárgyalás
 - e.) tömb
 - f.) befejezés
 - g.) tételmondat
 - h.) deixis
5. Melyek a globális kohézió eszközei
 - a) témahálózat
 - b) ismétlés
 - c) téma-réma kapcsolat
 - d) tartalmi-logikai kapcsolat
 - e) cím
 - f) rokon értelmű szavak
 - g) izotópia
6. Milyen kapcsolóelem található a mondatban? Tegnap meglátogattam Marit. Jani is.
 - a.) előre utalás
 - b.) visszautalás
 - c.) hiány
7. Írjon példát azokra a szövegtípusokra, amelyeket az alábbi szempontok jellemeznek
 - a.) írott, tervezett, monologikus
 - b.) szóbeli, spontán, párbeszédes
8. Melyek a grammatikai kapcsolóelemek
 - a.) névmások
 - b.) szinonima
 - c.) határozószók
 - d.) homonima
 - e.) kötőszók
9. A szövegben jelekkel is utalhatunk. Például a kijelentő mód jellel. Válassza ki a megfelelő alakot!
 - a.) -b, -bb
 - b.) -na-ne/ná-né
 - c.) -j
 - d.) -0
10. Határozza meg a cím melyik szövegösszetartó erőhöz tartozik!
 - a.) lineáris kohézió
 - b.) globális kohézió
11. Határozza meg, hogy a kötőszavak mely típusait különítjük el!
 - a.) mondatrészeket
 - b.) hangokat
 - c.) tagmondatokat
 - d.) mondatokat.
12. Ki volt az első grammatikus, aki először elemezte a szövegbeli utalás különféle módozatait?
 - a.) Düszkolosz
 - b.) Tolcsvai
 - c.) Szikszainé
 - d.) Bühler

13. Alkosson szöveget úgy, hogy az alábbi szavak képezzék a szöveg téma-réma szerkezetét!

a.) kert – kút – víz – kulcs – tündérleány - hattyú..

b.) leány – herceg – virág – ló – gyűrű - szerelem

14. Határozza meg, az utalások mely típusába sorolhatjuk a címet!

a.) katafora

b.) anafora

c.) deixis

15. Hány mondatból épül fel a következő szöveg? Egy vonallal húzza alá a témát, két vonallal pedig a rémát!

Volt egyszer egy fiú. A fiút Krisztiánnak hívták. Krisztiánnak volt egy kék biciklije. A bicikli lánc az egyik túra során leesett. Krisztián szerelte vissza a láncot a kerékpárjára. A művelet után a fiú eldöntötte, hogy autószerelő lesz.

30. változat

1. Ismertesse a címek típusait szintaktikai szempontból!

2. A szemantikai progresszió fogalma, jelentősége.

3. Határozza meg, melyik a szövegtannak az az ága, amely a szöveg érzelemfelkeltő erejével foglalkozik!

a.) szövegfonetika	b.) szöveggrammatika
c.) szövegszemantika	d.) szövegpragmatika

4. Írjon példát az alábbi szempontok szerint jellemezett szövegtípusokra!

a.) szóbeli tervezett monologikus	b.) írott, spontán, monologikus

5. Jellemezze a következő címeket tartalmi szempontból, nyelvi forma alapján, funkció szerint, jelentéstani szempontból és tipográfiai megoldását!

a.) Nyelvész-leletek, nyelv-észleletek	b.) Zsarukra célzott
c.) Bármikor, bárkinek, bárhol, bármit	

6. Válassza ki, hogy az alábbi mondatok közül melyek lehetnek egy beszéd vagy szöveg bevezető mondatai és melyek nem! Válaszát indokolja is!

a.) Sőt, akik ismérnek, holtunk után úgy emlékeznek rólunk, mint álomban látott dolgról.

b.) Az napról kezdem, mikor a felhők elé harangoztak Bodokon.

c.) Rajta hát, támadjatok ellenségeitekre.

7. Válassza ki a felsoroltak közül azokat a szövegműfajokat, amelyek az érvelő (v. elemző-meggyőző) szövegfajtába (v. közlésfajtába) tartoznak!

a.) önéletrajz	b.) tudósítás	c.) hír	d.) szónoklat
e.) történetmondás	f.) vita	g.) leírás	h.) felszólalás

8. Keresse meg a fogalmak párját, egyenértékű megfelelőjét!

1) anafora	a) előreutalás
2) katafora	b) rámutatás
3) deixis	c) előfeltevés
4) koherencia	d) visszautalás

5) preszuppozíció e) szövegösszetartó erő

9. Jellemezze az alábbi párbeszéd két mondatát a megadott szempontok szerint!

- Tudnál adni egy papír zsebkendőt? - Talán van a táskámban.

- a.) mondatfajta b.) szó szerinti jelentés
c.) társalgásbeli jelentés, a mondattal végrehajtott beszédcselekvés

10. Melyek a grammatikai kapcsolóelemek

- a.) hiányos mondat b.) szinonima c.) antoníma
d.) egyeztetetés e.) homonima

11. A szövegben jelekkel is utalhatunk. Válassza ki a megfelelő alakot!

- a.) -b, -bb b.) leg-...-bb c.) -j d.) -ik

12. Határozza meg, az utalások mely típusába sorolhatjuk a címet!

- a.) katafora b.) anafora c.) deixis

13. Ha az utalószó a szövegben megtalálható információkra, eseményekre utal, akkor ... beszélünk

- a.) endofora b.) exofora

14. Melyek a szabadmondat kapcsolódásának típusai?

- a.) nem folytatásos b.) folytatásos c.) kötött d.) zárt

15. Milyen kapcsolóelemeket talál a szövegben?

Nos, ha a Buhl-tavi To-Buhlt nem ismeritek, akkor természetesen nem ismerhetitek a gyermeküdüljét sem. Kár. De ez sem baj. A gyermeküdülők úgy hasonlítanak egymásra, mint a kétkilós kenyerek; aki egyet ismer, valamennyit ismeri. Aki pedig elsétál mellettük, azt hihetne, hogy óriási méhkasok. Csak úgy zúgnak a nevetéstől, kiabálástól, puszogástól és kuncogástól. Az ilyen gyermeküdülők a gyerekboldogság és jókedv méhkasai. Néha persze, úgy estefeled, le-lehuppan a honvágy szurké törpéje a hálóterem ágyaira, s komoly képpel összeszámolja a gyermekkönyveket, az elsírtakat, meg az el nem sírtakat is. (Erich Kästner)

- a.) utalás b.) hiány c.) egyeztetés d.) kihagyás

A KÖTELEZŐ ÉS AJÁNLOTT SZAKIRODALOM JEGYZÉKE

1. Andor József. A nyelvleírás szövegtanának egyik lehetséges megközelítése. // A szövegtan a kutatásban és az oktatásban. Szerk.: Szathmári István - Várkonyi Imre. MNYTK. 154. 1979. – 33-45.o.
2. Antalné Szabó Ágnes - Madarászné Marossy Ágnes. Szövegtani szemelvénygyűjtemény. – Bp.: ELTE Tanárképző Főiskolai Kar, 1995.
3. Austin, John 1990: Tetten ért szavak. Akadémiai Kiadó, Budapest
4. Bacsó Béla. Szöveg és interpretáció. – Budapest: Cserépfalvi, 1991. .
5. Balázs Géza. A szöveg. – Bp.: Corvina Kiadó, 2005:
6. Balázs Géza. Kapcsolatra utaló (fatikus) elemek a magyar nyelvben. – Bp.: Akadémiai Kiadó, 1993.
7. Balázs Géza. Szövegtani gyakorlatok, vázlatok és tanulmányok. – Bp.: Nemzeti Tankönyvkiadó, 1994b.
8. Balázs Géza. Szövegvilágok, a szövegalkotó ember (Vélemény a szövegtani kutatásról). // Szemiotikai szövegtan 5. Szövegtani kutatás: témák, eredmények, feladatok. Szerk.: Petőfi S. János - Békési Imre - Vass László. – Szeged: JGYTF Kiadó, 1992. - 19-25.o.
9. Bánréti Zoltán. Téma és anaforikus viszonyok a szövegben. – Bp.: Tankönyvkiadó, 1979.
10. Békési Imre. A gondolkodás grammatikája (Szöveg- és mondatszerkezeti elemzések.) – Bp.:
11. Békési Imre. Szövegszerkezeti alapvizsgálatok. – Bp.: Akadémiai Kiadó, 1982.
12. Dániel Ágnes. Szó – szöveg – szer – szervez (A szöveg szerveződésének vizsgálata.)– Bp.:
13. Deme László. A szöveg alaptermészetéről. //A szövegtan a kutatásban és az oktatásban. Szerk.: Szathmári István – Várkonyi Imre. – Bp.: Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai/154., – 1979.
14. Deme László. A szövegség és a szövegegység néhány jellemzője. – Bp.:

Trezor Kiadó, 1983.

15. Deme László. Mondatszerkezeti sajátosságok gyakorisági vizsgálata. – Bp.: Akadémiai Kiadó, 1971.

16. Károly Sándor. A szöveg és a jelentés szerepe kommunikációs szemléletű nyelvészeti törekvéseinkben. //A szövegtan a kutatásban és az oktatásban. – Bp.: Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai/154. – 1979.

17. Nagy Ferenc. Bevezetés a magyar nyelv szövegtanába. – Bp.: Tankönyvkiadó, 1981.

18. Nyelvtudományi Értekezések 132. – 1990:

19. Petőfi S. János. Szöveg, szövegtan, műelemzés. – Bp.: Országos Pedagógiai Intézet, 1990.

20. Petőfi S. János. A szöveg mint interdiszciplináris kutatási objektum. – Bp.: Akadémiai kiadó, 1988:

21. Szikszainé Nagy Irma. Leíró magyar szövegtan. – Bp.: Osiris Kiadó, 1999.

22. Takács Szilvia. Szövegépítkezés a ráolvasó imádságokban. – Bp.: Akadémiai kiadó, 2003:

23. Tolcsvai Nagy Gábor. A szövegek világa. – Bp.: Nemzeti Tankönyvkiadó, 1994.

Ajánlott irodalom

1. A szóbeli befolyásolás alapjai I - II. Szerk.: Síklaki István. – Bp.: Tankönyvkiadó, 1990.

2. Albertné Herbszt Mária: A társalgás néhány jellemzője és szabálya. In: zemiótikai szövegtan 5. Szövegtani kutatás: témák, eredmények, feladatok. Szerk.: Petőfi S. János - Békési Imre - Vass László. – Szeged: JGYTF Kiadó, 1992. 9-18. o.

3. Bakos József. A "tanári beszéd" hangalakja. //Nyr. 91. 2. 1967. 161-171. o.

4. Bakos József. A tanári beszéd "retorikája". //Nyr. 94. 4. 1970. 456-463. o.

5. Bárczi Géza. Helyes kiejtés, szép magyar beszéd. – Bp.: Tankönyvkiadó, 1967.

6. Bencze Lóránt. A szöveg mint ökoszemiozis. Antoine de Saint-Exupéry Le Petit Prince - A kis herceg néhány szövegjelensége. // Szemiotikai szövegtan 10. A szemiotikai szövegtani kutatás diszciplináris környezetéhez (II). Szerk.: Petőfi S. János - Békési Imre - Vass László. – Szeged, JGYTF Kiadó, 1997. 99-108.
7. Bolla Kálmán. Szövegforma, szövegértelmezés, szövegmondás. – Bp.: Egyetemi Fonetikai Füzetek 4. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, 1991.
8. Dale Carnegie. A hatásos beszéd módszerei. – Bp.: Park Kiadó, 1994.
9. Deme László. Közéletiség, beszédmód, nyelvi műveltség. – Bp.: Kossuth Kiadó, 1978.
10. Hernádi Sándor. Az olvasás bűvésze. – Bp.: Móra Ferenc Könyvkiadó, 1989.
11. Hernádi Sándor. Az olvasás bűvésze. – Bp.: Móra Ferenc Könyvkiadó, 1989.
12. Hernádi Sándor. Beszédművelés. – Bp.: Tankönyvkiadó, 1976.
13. Horányi Özséb: A kommunikációról (Szinopszis). In: Szemiotikai szövegtan 10. A szemiotikai szövegtani kutatás diszciplináris környezetéhez (II). Szerk.: Petőfi S. János - Békési Imre - Vass László. – Szeged: JGYTF Kiadó, 1997. 29-38.
14. Montágh Imre. Figyelem vagy fegyelem? – Bp.: Kossuth. Kiadó. 1986.
15. Nyelvészet és tömegkommunikáció I - II. Membrán Könyvek. Szerk.: Grétsy László. – Budapest? Tömegkommunikációs Kutatóközpont, 1985.
16. Péchy Blanka. Beszélni nehéz. – Bp.: Magvető Kiadó, 1987.
17. Rónai Béla - Kerekes László. Nyelvművelés és beszédtechnika. – Bp.: Tankönyvkiadó, 2001.
18. Szende Tamás. A beszéd folyamat alaptényezői. – Bp.: Akadémiai Kiadó, 1976.
19. Szende Tamás. Megérthetjük-e egymást? Korunk kommunikációs zavarai. – Bp.: Gondolat Könyvkiadó, 1987.
20. Wacha Imre. Az irodalmi mű szövegszerkezetének és a szöveg hangzásbeli jellemzőinek összefüggéseiről, a szöveg fonetikai természetéről. A prózai (elbeszélő)

irodalmi mű és megszólaltatása. Áprily Lajos: A hiúz. // Szemiotikai szövegtan 6. A verbális szövegek szemiotikai megközelítésének aspektusaihoz (II). Szerk.: Petőfi S. János - Békési Imre - Vass László. – Szeged: JGYTF Kiadó, 1993. – 35-79. o.

21. Wacha Imre. Gondolatok a retorika, a szövegtan, valamint "segéd- és határtudományaiknak" kapcsolatairól, a retorika kompetenciáiról. // Szemiotikai szövegtan 12. Szövegtani kutatás: témák, eredmények, feladatok (II). Szerk.: Petőfi S. János - Békési Imre - Vass László. – Szeged, JGYF Kiadó, 1999. – 90-109. o.

22. Wacha Imre. Szöveg és (adekvát) interpretáció (Szövegműfaj, szövegforma, szövegértelmezés, szövegmondás). // Szemiotikai szövegtan 5. Szövegtani kutatás: témák, eredmények, feladatok. Szerk.: Petőfi S. János - Békési Imre - Vass László. – Szeged: JGYTF Kiadó, 1992.– 237-256. o.

23. Wacha Imre: Beszélgessünk a beszédről. Kossuth Kiadó, Bp. 1987.

24. Wacha Imre: Gondolatok a retorika, a szövegtan, valamint "segéd- és határtudományaiknak" kapcsolatairól, a retorika kompetenciáiról.// Szemiotikai szövegtan 12. Szövegtani kutatás: témák, eredmények, feladatok (II). Szerk.: Petőfi S. János - Békési Imre - Vass László. Szeged: JGYF Kiadó, 1999. – 90-109.o.

Базова

1. Спадщина. Літературне джерелознавство. Текстологія: часопис. – К., 2004, 2006, 2007, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013.

2. Бурлака Г. Основні проблеми сучасної української текстології // Матеріали V Міжнародного Конгресу українців. – Т. 1. – Чернівці, 2003.

3. Гнатюк М. Текстологічні студії. – К., 2011.

4. Питання текстології: Поезія. – К., 1977.

5. Питання текстології: Поезія і проза. – К., 1980.

6. Питання текстології. – К., 1989.

7. Питання текстології: Т. Г. Шевченко. – К., 1990.

8. Путівник по фондах відділу рукописів Інституту літератури. – К., 1999.

9. Серажим К. Текстологія: елементи тексту й апарат видання / За ред. В. Різуна. – К.: Ред.-вид. центр «Київський університет», 1998.
10. Сиваченко М. Над текстами українських письменників. – К., 1985.
11. *Ecriture / Pisanie.* – Warszawa, 1995.
12. Mitosek Z. *Od dzieła do rękopisu: O francuskiej krytyce genetycznej // Pamiętnik Literacki.* – 1990. – Z. 4.
13. Mitosek Z. *Krytyka genetyczna // Mitosek Z. Teorie badań literackich.* – Warszawa, 1998.
14. *Tekst: problemy teoretyczne / Pod red. J. Bartmińskiego, B. Bonieckiej.* – Lublin, 1998.

Допоміжна література

1. Бурлака Г. Літературна спадщина Маркіяна Шашкевича. Проблеми текстології. – К., 1988.
2. Вишневська Н. Лірика Лесі Українки: Текстологічне дослідження. –
3. Гальченко С. Історія тексту. Джерелознавчі і текстологічні аспекти творчості П. Г. Тичини, В. М. Сосюри та Остапа Вишні. – К., 2014.
4. Гальченко С. Текстологія поетичних творів П. Г. Тичини. – К., 1990.
5. Гнатюк М. Текстологічні проблеми творчості Юрія Яновського: Теоретичний аспект: автореферат на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук. – К., 2006.
6. Дудко В. Тарас Шевченко: Джерелознавчі студії. – К., 2014.
7. Мірошниченко Л. Леся Українка: Життя і тексти. – К., 2011.
8. Мірошниченко Л. Над рукописами Лесі Українки: Нариси психології творчості та текстології. – К., 2001.
9. Неживий О. Життя у слові. Джерелознавча проблематика творчості Григора Тютюнника. – К., 2014.
10. Парандовський Я. Алхімія слова. – К., 1983.

11. Сиваченко М. Історія створення роману „Хіба ревуть воли, як ясла повні?” Панаса Мирного та Івана Білика: (З творчої лабораторії Панаса Мирного та Івана Білика). – К., 1957.
12. Сиваченко М. Текстологія поетичних творів П. А. Грабовського. – К., 1988.
13. Третьяченко Т. Художня проза Лесі Українки: Творча історія. – К., 1983.
14. Федорук О. Перше видання Шевченкових «Гайдамаків»: Історія книжки. – К., 2013.

Гарнітура Times New Roman. Папір офсетний.

Формат видання 60x84/16.

Умовн. друк. арк. 3,72 Наклад:100. Зам. №00.

Видавництво ПП «АУТДОР – ШАРК»

88000, м. Ужгород, Україна

пл. Жупанатська, 15/1.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи

до державного реєстру видавців, виготовників

і розповсюджувачів видавничої продукції.

Серія 3т № 40 від 29 жовтня 2012 року.